Bodleian Libraries
UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Texts, documents, and extracts chiefly from Manuscripts ...

Nāgārjuna

On d. 73
5

[UNDER the general title of *Anecdota Oxoniensia*, it is proposed to pub materials, chiefly inedited, taken direct from MSS., those preserved in the B leian and other Oxford Libraries to have the first claim to publication. Th materials will be (1) unpublished texts and documents, or extracts therefr with or without translations; or (2) texts which, although not unpublished, unknown in the form in which they are to be printed in the *Anecdota*; (3) texts which, in their published form, are difficult of access through the ceeding rarity of the printed copies; or (4) collations of valuable MSS.; (5) notices and descriptions of certain MSS., or dissertations on the hist nature, and value thereof. The materials will be issued in four Series:—

I. *The Classical Series.*

II. *The Semitic Series.*

III. *The Aryan Series.*

IV. *The Mediaeval and Modern Series.*]

Anecdota Oxoniensia

TEXTS, DOCUMENTS, AND EXTRACTS

CHIEFLY FROM

MANUSCRIPTS IN THE BODLEIAN

AND OTHER

OXFORD LIBRARIES

ARYAN SERIES. VOL. I—PART V

THE DHARMA-SAMGRAHA

AN ANCIENT COLLECTION OF BUDDHIST TECHNICAL TERMS

PREPARED FOR PUBLICATION BY

KENJIU KASAWARA

A BUDDHIST PRIEST FROM JAPAN

AND AFTER HIS DEATH EDITED BY

F. MAX MÜLLER AND H. WENZEL

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1885

[All rights reserved]

3. e. 5.

BODLEIAN LIBRARY
10 AUG 35
OXFORD.

London
HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE
AMEN CORNER, E.C.

PREFACE.

THIS edition of the text of the Dharma-saṃgraha, with notes and indices, will, I hope, serve as a lasting monument of a most conscientious, laborious, and amiable Buddhist priest, Kenjiu Kasawara, who arrived in England in 1876, became my pupil in Sanskrit from 1879–82, and died shortly after his return to his native country, in 1883.

I have given an account of him and his fellow-student, Bunyiu Nanjio, in my 'Biographical Essays' (Longmans, 1884), and I shall here quote a few lines only, in order to enable Sanskrit scholars, who may not have read these Essays, to form some idea of what this promising young student was. 'Kasawara's life at Oxford was very monotonous. He allowed himself no pleasures of any kind, and took little exercise. He did not smoke, or drink, or read novels or newspapers. He worked on day after day, often for weeks seeing no one and talking to no one but to me and his fellow-worker, Bunyiu Nanjio. He spoke and wrote English correctly, he learnt some Latin, also a little French, and studied some of the classical English books on history and philosophy. He might have become a most useful man after his return to Japan, for he was not only able to appreciate all that was good in European civilisation, but retained a certain national pride, and would never have become a mere imitator of the West. His manners were perfect—they were the natural manners of an unselfish man. As to his character, all I can say is that, though I watched him for a long time, I never found any guile in him, and I doubt whether, during the last four years, Oxford possessed a purer and nobler soul among her students than this poor Buddhist priest. Buddhism may indeed be proud of such a man. During the last year of his stay at Oxford I observed signs of depression in him, though he never complained. I persuaded him to see a doctor, and the doctor at once declared that my young friend was in an advanced stage of consumption, and advised him to go home. He never flinched, and I still hear the quiet tone in which

he said, "Yes, many of my countrymen die of consumption." However, he was well enough to travel and to spend some time in Ceylon, seeing some of the learned Buddhist priests there, and discussing with them the differences which so widely separate Southern from Northern Buddhism. But after his return to Japan his illness made rapid strides. He sent me several dear letters, complaining of nothing but his inability to work. His control over his feelings was remarkable. When he took leave of me, his sallow face remained as calm as ever, and I could hardly read what passed within. But I know that after he had left, he paced for a long time up and down the road, looking again and again at my house, where, as he told me, he had passed the happiest hours of his life. Yet we had done so little for him. Once only, in his last letter, he complained of his loneliness in his own country. "To a sick man," he wrote, "very few remain as friends." Soon after writing this he died, and the funeral ceremonies were performed at Tokio on the 18th of July, 1883.

'He has left some manuscripts behind, which I hope I shall be able to prepare for publication, particularly the "Dharma-sa*m*graha," a glossary of Buddhist technical terms, ascribed to Nâgâr*g*una. But it is hard to think of the years of work which are to bear no fruit; still harder to feel how much good that one good and enlightened Buddhist priest might have done among the thirty-two millions of Buddhists in Japan. Have, pia anima! I well remember how last year we watched together a glorious sunset from the Malvern Hills, and how, when the Western sky was, like a golden curtain, covering we knew not what, he said to me, "That is what we call the Eastern gate of our Sukhâvatî, the Land of Bliss." He looked forward to it, and he trusted he should meet there all who had loved him, and whom he had loved, and that he should gaze on the Buddha Amitâbha, i. e. Infinite Light.'

It has taken more time than I expected to prepare the text and notes of the Dharma-sa*m*graha, as left by Kasawara, for Press, and I have gratefully to acknowledge the assistance which I received from Dr. H. Wenzel in this sometimes very troublesome work. While preparing my lectures for my Japanese pupils, I had myself to study that peculiar kind of Sanskrit in which their sacred books are written, and in collecting new materials, chiefly from MSS., I came across the MS. of the Dharma-sa*m*graha at the India Office. As it contained long lists of technical

terms, which form one of the greatest difficulties to the students of Buddhism, I copied nearly the whole of it, and made frequent use of it in my lectures.

After a time Kenjiu Kasawara expressed a wish to copy the text for himself, and I then encouraged him to prepare a critical edition of it. Though a critical edition was, perhaps, hardly called for in the case of a text like the Dharma-sa*m*graha, Kasawara copied the MS. of the India Office very carefully, and afterwards collated it with a MS. and with a fragment of another MS. at Cambridge. The MS. of the India Office, No. 2932, one of those presented by Mr. B. H. Hodgson, is most carelessly written, and in some parts quite illegible. The MSS. at Cambridge are better, but of little assistance in really difficult passages. If I say that a critical edition was, perhaps, hardly called for, I do not mean to undervalue the collation which we owe to Mr. Kasawara; all I mean is that in most cases we found that the correctness or incorrectness of the technical terms had to be settled by independent evidence rather than by the various readings of our MSS.

The collation having once been made, it was thought best to print it. Though neither I nor Dr. Wenzel can be responsible for its accuracy, I may say that whenever I was led to test it by reference to the India Office MS., which was lent to me through the kindness of Dr. Rost, the learned librarian of the India Office, I found Kasawara quite as dependable as most European editors. The collation becomes important whenever a question arises as to certain words or classes of words being included or excluded from our text. Thus our text knows of nine Aṅgas only, like the Hînayâna, not of twelve, like the Mahâyâna. The four Devîs, the five Rakshâs, the ten Krodhas, and the six Yoginîs are unsupported by the Cambridge MS. and by the Chinese Version. Here the comparative list of the chapters contained in the Sanskrit MSS., and in the Chinese Version, will prove very instructive.

Mere blunders, which could be of no interest, have mostly been corrected without special remarks. Thus, though all the MSS. in sect. VII read *k*aturlokapâlâ*h*, we have printed *k*atvâro lokapâlâ*h*, not because *k*aturlokapâlâ*h* is impossible (it might be, the guardians of the four worlds), but because it is against the character of the Dharma-sa*m*graha, where the principal object throughout is to give the number of terms

in each paragraph. Where a passage was completely unintelligible to we have said so in the Notes.

While reading this and other Sanskrit texts with me, Kasawara h prepared a large number of notes, consisting chiefly of references to boo which he had been studying at Oxford. Dr. Wenzel has had the kindn to revise and arrange these notes, and he has himself added new referen to the works of Köppen, Kern, Cunningham, Oldenberg, Wassiljew, and Tibetan authorities. He wishes, however, to have it clearly understo that he is not responsible for the accuracy of quotations from the Mal vyutpatti, the Abhidharmako*s*a, and other works, chiefly Chinese, wh Kasawara had made from MSS., not accessible to Dr. Wenzel.

The order of the quotations is generally the following. The Pâli wo are given immediately after the Sanskrit words. Then follow: (1) T Buddhist Sanskrit works and their Tibetan translations; (2) the P sources, i.e. Childers and whatever has appeared after him; and, final (3) the European authors who have discussed the subject. Of these l the principal works only have been cited, and only their more importa passages. Sometimes, at the end, some other Sanskrit works have be added which may happen to mention the same subject. The translatio have mostly been given after Childers, but with constant regard to la authorities.

As to the arrangement of the Dharma-sa*m*graha itself, no certain p is discernible in the disposition of its matter. Sometimes kind subjects follow each other, but they are also scattered here and th through the whole work. So, for instance, we find the cosmologi terms enumerated in sections 3–13, 86–91, 120–129; other groups the Bhodhipakshika-dharmas (sects. 43–50), the four divisions of each the four Noble Truths (sects. 97–100), the three classes of each of the Pâramitâs (sects. 105–114); the divisions of *S*abda, Rasa, Gandha, Spa (sects. 35–38), etc.

Most of the Dharmâlokamukhas of the fourth chapter of the Lal vistara are found in our collection, viz.: Sect. 15, cp. Dharmâl. 83 and 8 16, cp. 14–17; 17, cp. 87–92; 19, cp. 94; 21, cp. 48–51; 44–50, cp. 5 82; 54, cp. 8–13; 55, cp. 18–21; 64, cp. 108 and 109; 107, cp. 51, 1 and 106; 117, cp. 97–100.

LIST OF BOOKS QUOTED IN THE NOTES.

Anecdota Oxoniensia. Buddhist Texts from Japan. I. Va*g*ra*kkh*edikâ: The Diamond-Cutter. Edited by F. Max Müller, M.A.

Buddhist Texts from Japan. II. Sukhâvatî-Vyûha: Description of Sukhâvatî, the Land of Bliss. Edited by F. Max Müller, M.A., and Bunyiu Nanjio. With two Appendices: (1) Text and Translation of Saṅghavarman's Chinese Version of the Poetical Portions of the Sukhâvatî-Vyûha; (2) Sanskrit Text of the Smaller Sukhâvatî-Vyûha.

Buddhist Texts from Japan. III. The Ancient Palm-Leaves containing the Pra*gñ*â-Pâramitâ-H*ri*daya-Sûtra and the Ush*n*îsha-Vi*g*aya-Dhâra*n*î. Edited by F. Max Müller, M.A., and Bunyiu Nanjio, M.A. With an Appendix by G. Bühler, C.I.E.

Abhidharma-ko*s*a and -vyâkhyâ.

Beal (S.), Buddhism in China. London, 1884.

Bendall (C.), Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS. in the University Library, Cambridge. 1883.

Burnouf, Introduction à l'histoire du Buddhisme Indien. Paris, 1844.

——— Le Lotus de la bonne loi. Paris, 1852.

Childers, Pâli Dictionary. London, 1875.

Colebrooke (H. T.), Miscellaneous Essays, ed. E. B. Cowell. London, 1873.

Cowell (E. B.) and Eggeling (J.), Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS. of the Royal Asiatic Society. 1875.

Desgodins, La mission du Tibet de 1855 à 1870. Verdun, 1872.

Dulva, the first part of the Kanjur, 'Vinaya;' see Feer.

Eitel (Rev. E. T.), Handbook for the Student of Chinese Buddhism. London, 1870.

Feer (L.), Analyse du Kandjour, recueil des livres sacrés du Tibet par Alex. Csoma de Körös, traduit de l'anglais (Annales du Musée Guimet, vol. ii). Lyons, 1881.

—— Fragments extraits du Kandjour, traduit par (Ann. Mus. Guim. vol. v).

*G*âtaka, ed. V. Fausböll. 3 vols. London, 1875–83.

——— translated by T. W. Rhys Davids. Vol. i. London, 1880.

Hardy (Spence), Manual of Buddhism. London, 1853.

—— Eastern Monachism. London, 1850.

—— Legends and Theories of the Buddhists. London, 1866.

Hema*k*andra, Abhidhâna*k*intâma*n*i, ed. O. Boehtlingk and Ch. Rieu. S Petersburg, 1874.

Hodgson (B.H.), Essays on the Literature of Nepal. London, Trübner, 187

Kern (H.), Geschiedenis van het Buddhisme in Indië (Haarlem, 1882–84), a translated into German by H. Jacobi (Leipzig, 1882–84). The pages are tho of the original, as given in the translation.

Köppen (C. F.), Die Religion des Buddha. 2 vols. Berlin, 1857 and 1859.

*K*ullavagga, vol. ii of the Vinaya Pi*t*aka; see Vinaya Texts.

Lalitavistara, ed. Râ*g*endralâla Mitra. Calcutta, 1877.

Mahâvagga, vol. i of the Vinaya Pi*t*aka; see Vinaya Texts.

Mahâvastu, ed. E. Senart. Vol. i. Paris, 1882.

Mahâvyutpatti.

Max Müller (F.), Dhammapada, translated from Pâli, Sacred Books of t East, vol. x; see also Buddhist Texts from Japan.

Mdo., the fifth part of the Kanjur, 'Sûtra;' see Feer.

Oldenberg, Buddha, translated from the German by W. Hoey. London, 188

Pâ*k*ittiya, in vol. iv of the Vinaya Pi*t*aka.

Pârâ*g*ika, in vol. iii of the Vinaya Pi*t*aka.

Phal *kh*en, the third part of the Kanjur, 'Buddhâvata*m*saka;' see Feer.

Puggala-pa*ññ*atti, ed. Rev. Richard Morris. London, 1883.

Rgyud., the seventh part of the Kanjur, 'Tantra;' see Feer.

Rhys Davids (T. W.), Buddhism. London, 1877.

Saddharmapu*nd*arîka, text copied by Kasawara.

——————— translated by H. Kern (Oxford, 1884), Sacred Books the East, vol. xxi.

Schlagintweit (E.), Buddhism in Tibet. Leipzig and London, 1863.

Senart, Essai sur la légende du Buddha. Paris, 1882.

Sukhâvatî-Vyûha, ed. by F. Max Müller and Bunyiu Nanjio; see Anecdo Oxoniensia.

Târanâtha[1], Geschichte des Buddhismus in Indien. Uebersetzt von A. Schiefn St. Petersburg, 1869.

Triglotte (Buddhistische), ed. A. Schiefner. St. Petersburg, 1859. The numbe refer to fol., and in brackets to the sections.

Vinaya Pi*t*aka, ed. H. Oldenberg. 5 vols. London, 1879–83.

Vinaya Texts, Sacred Books of the East, vols. xiii, xvii, xx. Translated fro the Pâli by T. W. Rhys Davids and Hermann Oldenberg.

Part i. The Pâtimokkha. The Mahâvagga, I–IV.

[1] The Tibetans always write Târanâtha.

Part ii. The Mahâvagga, V–X. The *K*ullavagga, I–III.
Part iii. The *K*ullavagga, IV–XII.

Wassiljew, Der Buddhismus. Aus dem Russischen übersetzt (Schiefner). St. Petersburg, 1860. The pages are those of the Russian original, printed in the margin of the German translation.

Wilson (H. H.), Essays and Lectures, ed. R. Rost. Vol. ii. London, 1862.

॥ [1]नमो रत्नत्रयाय ॥

रत्नत्रयं नमस्कृत्य सर्वसत्त्वहितोदयं ।
कथ्यते मोहनाशाय धर्मसारसमुं[2]चयः ॥

I. तत्र [3]प्रथमं तावत्त्रीणि रत्नानि । तद्यथा ॥
बुद्धो धर्मः संघश्चेति ॥

II. [4]त्रीणि यानानि ॥
श्रावकयानं [5]प्रत्येकबुद्धयानं महायानं चेति ॥

III. [6]पंच बुद्धाः । तद्यथा ॥
वैरोचनोऽक्षोभ्यो रत्नसंभवोऽमिताभोऽमोघसिद्धिश्चेति ॥

I. = India Office Library MS. C. = Cambridge MS. F. = Cambridge Fragment [Add. 1701. 2]. Ch. V. = the Chinese Version.

[1] F. ॥ नमो बुद्धाय ॥
तथागतं नमस्कृत्य धर्मकायप्रभास्वरं ।
अनंतबुद्धवीराणामुच्यते धर्मसंग्रहं ॥
प्रथमं रत्नत्रयशरणं तद्यथा बु°

[2] I. and C. read °मुच्चयं. [3] C. omits प्रथमं. [4] I. only omits this section. [5] C. प्रत्येकयानं. [6] The sections from the 3rd to the 13th are not found in C. F. nor in the Ch. Version.

IV. [1]चतस्रो देव्यः । तद्यथा ॥

[2]रोचनी मामकी [3]पांडुरा तारा चेति ॥

V. पंच रक्षाः । तद्यथा ॥

प्रतिसरा [4]साहस्रप्रमर्दनी मारीची [5]मंत्रानुसारिणी शीतवती चेति ॥

VI. सप्त तथागताः । तद्यथा ॥

विपश्यी शिखी विश्वभूः क्रकुच्छंदः कनकमुनिः काश्यपः शाक्यमुनिश्चेति ॥

VII. [6]चत्वारो लोकपालाः । तद्यथा ॥

धृतराष्ट्रो विरूपाक्षो [7]विरूढकः कुवेरश्चेति ॥

VIII. अष्टौ लोकपालाः । तद्यथा ॥

इंद्रो यमो वरुणः कुवेर ईशानोऽग्निर्नै[8]र्ऋतो वायुरिति ॥

IX. दश लोकपालाः ॥

[9]अष्टलोकपालाधिकमूर्ध्वे ब्रह्माधः कृष्णः ॥

X. चतुर्दश लोकपालाः । तद्यथा ॥

दशलोकपालसकलं चंद्रः सूर्यः पृथ्व्यसुरः ॥

---

[1] I. reads चतुर्देवी. [2] A marginal note in I. gives रोचृ लोचृ दीप्तौ । [3] I. reads पांडरा. [4] I. °प्रमद्दनी. [5] I. °सारनी. [6] The MSS. read चतुर्लोकपालाः. Grammatical mistakes of this character have been corrected, without giving all the various readings. [7] I. विरूधक. [8] I. नैऋत्य. [9] I. °पाराधिक ऋ°.

XI. दश क्रोधाः । तद्यथा ॥

यमांतकः प्रज्ञांतकः पद्मांतको विघ्नांतकोऽचरटकिराजो नीलदंडो महाबल उष्णीषश्चक्रवर्ती संभराजश्चेति[1] ॥

XII. अष्टौ बोधिसत्त्वाः । तद्यथा ॥

मैत्रेयो गगनगंजः समंतभद्रो वज्रपाणिर्मंजुश्रीः [2]सर्वनिवरणविष्कंभी क्षितिगर्भः खगर्भश्चेति ॥

XIII. [3]षड्योगिन्यः । तद्यथा ॥

वज्रवाराही यामिनी [4]संचारणी संचासनी चांडिका चेति ॥

XIV. [5]सप्तविधानुत्तरपूजा । [6]तद्यथा ॥

वंदना पूजना पापदेशनानुमोदनाध्येषणा बोधिचित्तोत्पादः परिणमना चेति ॥

---

[1] I. सुंभरा°. [2] I. °विस्कंभी. [3] I. °योगिनी । त°. [4] I. संचारनी. [5] C. सप्तविधानोत्तरपूजा ॥ सर्वक्षेत्राणुसंख्यैश्च प्रणामैः प्रणमाम्यहमित्यादिकं वंदना ॥१॥ मया बालेन मूढेन यत्किंचित्पापमाचितमित्यादिकं पापदेशना ॥२॥ अपायदुःखविश्रामं सर्वसत्त्वैः कृतं शुभमित्यादिकं पुण्यानुमोदना ॥३॥ रत्नत्रयं मे शरणमिति त्रिशरणगमनं ॥४॥ अद्य मे सफलं जन्मेत्यादिकं बोधिचित्तोत्पादः ॥१॥ इति सप्तविधानोत्तरपूजा ॥ बोधिचर्यावतारादिग्रंथे लिखितं ॥ As is seen, C. gives only a fivefold Pû*g*â; I. and F. give only six: I. वंदना, पापदेशना, अनुमोदना, त्रिशरनगमनं, अध्येषणा, बोधिचित्तोत्पाद; and F. वंदना, देशना, पूजना, अनुमोदना, अध्येषणा, परिणामना चेति ॥ The list given in the text is in accordance with that in the Chinese Version, in which, as in F., पूजना is substituted for त्रिशरणगमनं. [6] C. and F. omit तद्यथा.

XV. [1]त्रीणि कुशलमूलानि ॥

बोधिचित्तोत्पाद आशयविशुद्धिरहंकारममकारपरित्यागश्चेति ॥

[2]XVI. चत्वारो ब्रह्मविहाराः ॥

मैत्री करुणा मुदितोपेक्षा चेति ॥

[3]XVII. षट् पारमिताः ॥

दानपारमिता शीलपारमिता क्षांतिपारमिता वीर्यपारमिता ध्यानपारमिता प्रज्ञापारमिता चेति ॥

XVIII. दश पारमिताः ॥

[4]षट्पारमितासकलमुपायं प्रणिधिर्बलं ज्ञानं चेति ॥

XIX. चत्वारि [5]संग्रहवस्तूनि ॥

दानं [6]प्रियवचनमर्थचर्या [7]समानार्थता चेति ॥

XX. पंचाभिज्ञाः ॥

दिव्यचक्षुर्दिव्य[8]श्रोत्रं [9]परचित्तज्ञानं पूर्वनिवासानुस्मृतिर्ऋद्धिश्चेति ॥

---

[1] त्रीणि मूलानि F. and Ch. Version, 'Three Roots.' [2] In C. and Ch.V. this section is placed before section 19. [3] This section is omitted in F. and Ch. V. [4] I. °मिता सउपर, which seems intended for °मितासकलं; but C. and F. omit this word, and enumerate from दानपारमिता to प्रज्ञा, which is directly followed by उपाय and the other three Pâramitâs. [5] F. °वस्तूनि तद्यथा दा°. [6] I. प्रियवरणं. [7] I. समानार्थं. F. समनार्थता. [8] I. °श्रोत. [9] I., C. परिचि°. F. परचित्ताभिज्ञ ऋद्धिपादश्चेति.

XXI. चत्वार्यार्यसत्यानि । [1]तद्यथा ॥

[2]दुःखं समुदयो निरोधो मार्गश्चेति ॥

XXII. पंच स्कंधाः ॥

[3]रूपं वेदना संज्ञा [4]संस्कारा विज्ञानं चेति ॥

XXIII. लोकोत्तरपंचस्कंधाः ॥

शीलसमाधिप्रज्ञाविमुक्ति[5]विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कंधा इति ॥

[6]XXIV. द्वादशायतनानि ॥

चक्षुः[7]श्रोत्रघ्राणजिह्वाकायम[8]नआयतनानि रूपगंधशब्दरसस्पर्श[9]धर्मायतनानि चेति ॥

XXV. अष्टादश धातवः ॥

चक्षुः[10]श्रोत्रघ्राणजिह्वाकायम[11]नोरूपगंधशब्दरसस्पर्श[12]धर्मधातवश्चक्षुर्विज्ञान[13]श्रोत्रविज्ञानघ्राणविज्ञानजिह्वाविज्ञानकायविज्ञानम[14]नोविज्ञानधातवश्चेति ॥

---

[1] I. omits तद्यथा. [2] F. adds the word सत्य to each of the four words. [3] F. adds स्कंध to each of the five words. [4] I. संस्कारविज्ञाना चेति and C. संस्काराविज्ञानाश्चेति. [5] I. and C. विमुक्तिज्ञानस्कं°; F. inserts दर्शन between ज्ञान and स्कंध, which reading is correct. [6] F. and Ch. V. leave out from sect. 24 to sect. 41. [7] I. श्रोत. [8] I., C. मनआयतन रू°. [9] I., C. धर्मधातु आयतनश्चेति. [10] श्रोत. [11] मन आयतन रूपगंधशब्दरस, &c. [12] I., C. धर्मधातु च°. [13] C. left out. [14] I. मनविज्ञान चेति.

[1]XXVI. तच्चैकादश रूपस्कंधाः ॥

चक्षुः [2]श्रोत्रं घ्राणं जिह्वा कायो रूपं शब्दो गंधो रसः स्पर्शो विज्ञप्तिश्चेति ॥

XXVII. वेदना त्रिविधा ॥

[3]सुखा दुःखादुःखासुखा चेति ॥

XXVIII. संज्ञास्कंधः ॥

[4]निमित्तोद्ग्रहणात्मिका ॥

XXIX. संस्कारा द्विविधाः ॥

तत्र [5]चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः चित्तविप्रयुक्तसंस्काराश्चेति ॥

XXX. चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराश्चत्वारिंशत्। तद्यथा ॥

[6]वेदना संज्ञा [7]चेतना [8]छंदः स्पर्शो मतिः स्मृतिर्मनस्कारोऽधिमोक्षः समाधिः श्रद्धाप्रमादः [9]प्रश्रब्धिरुपेक्षा ह्रीरपत्रपालोभोऽद्वेषोऽहिंसा वीर्यं मोहः [10]प्रमादः [11]कौसीद्यम[12]श्राद्ध्यं स्त्यानमौ[13]द्धत्यमह्रीकतानपत्रपा क्रोध [14]उपनाहः [15]शाठ्यमीर्ष्या [16]प्रदानो म्रक्षो मात्सर्यं माया मदो विहिंसा [17]वितर्को विचारश्चेति ॥

---

[1] This section is omitted in C. [2] I. श्रोत घ्रा°, read श्रोतः or श्रोत्रं. [3] C. सुखा-दुःखासुखाश्चेति. [4] I. निमितो°. [5] C. omits these two long words, and passes from तत्र to the title of the next section. [6] Left out in I. [7] Left out in C. [8] C. छंप. [9] I., C. प्रसब्धि. [10] I., C. प्रमदः. [11] I., C. कौसीत्यं. [12] I. अश्राद्ध. C. असद्धं. [13] I. उध्धव and C. उद्धव. [14] I. उपानह. [15] I. भार्ष and C. सार्षं. [16] I. प्रदाम; C. प्रदानः; Mahâvyutpatti प्रदाशः; and Abhidh. Vyâkhyâ, fol. 107 a, l. 2, प्रहास. [17] I., C. अवितर्कः सविचारश्चेति; Mahâvyutpatti वितर्को विचारः.

XXXI. तत्र चित्तविप्रयुक्तसंस्कारास्त्रयोदश ॥

प्राप्तिरप्राप्तिः [1]सभागतासंज्ञिकं समाप्तिर्जीवितं जातिर्जरा स्थितिरनित्यता नामकायः पदकायो [2]व्यंजनकायश्चेति ॥

XXXII. त्रीण्यसंस्कृतानि । तद्यथा ॥

आकाशः प्रतिसंख्यानिरोधोऽप्रतिसंख्यानिरोधश्चेति ॥

XXXIII. षड् विषयाः । तद्यथा ॥

रूपं शब्दो गंधो रसः स्पर्शो [3]धर्मश्चेति ॥

XXXIV. तत्र रूपं विषयस्वभावं ॥

नीलं पीतं लोहितमवदातं [4]हरितं दीर्घं ह्रस्वं परिमंडलमुन्न[5]-तमवनतं[6] [7]सातं विसातमच्छं[8] धूमो रजो महिका छायातप आलो-कोऽधंकारश्चेति[9] ॥

XXXV. अष्टाविंशतिविधः शब्दः ॥

[10]सप्त पुरुषवाक्छब्दाः सप्त पुरुषहस्तादिशब्दाः । एत एवं मनोज्ञभेदेनाष्टाविंशतिः ॥

---

[1] I., C. संतागता. [2] °का याश्चेति. [3] From श्चेति of धर्मश्चेति down to परि of परिमंडलं the words are left out in I. [4] Mahâvyutpatti has वृत्तं for हरितं. [5] उन्नत is left out in C. [6] I., C. अनतं. [7] Mahâvyutpatti has शातं विशातं. [8] It ought to be अभ्र; see Mahâvyutpatti. [9] C. गंधकारश्चेति. [10] It was probably intended to write मनोज्ञामनोज्ञभेदेन. I. reads अष्टविध शब्द ॥ तद्यथा ॥ सत्यपुरुषवाक् शब्द सत्यं पुरुषहस्तादिशब्दं ॥ एतत्रवं मनोज्ञाभेदेनाष्टाविसति ॥ C. reads अष्टविधश्छंद ॥ तद्यथा ॥ सत्यपु-रुषवाकच्छंदः । सत्यं परुषहस्तादिशब्दः ॥ एत एवं मनोज्ञाभेदनास्ताविसतिः ॥

[1]XXVI. तत्रैकादश रूपस्कंधाः ॥

चक्षुः [2]श्रोत्रं घ्राणं जिह्वा कायो रूपं शब्दो गंधो रसः स्पर्शो विज्ञप्तिश्चेति ॥

XXVII. वेदना त्रिविधा ॥

[3]सुखा दुःखादुःखासुखा चेति ॥

XXVIII. संज्ञास्कंधः ॥

[4]निमित्तोद्ग्रहणात्मिका ॥

XXIX. संस्कारा द्विविधाः ॥

तत्र [5]चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः चित्तविप्रयुक्तसंस्काराश्चेति ॥

XXX. चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराश्चत्वारिंशत् । तद्यथा ॥

[6]वेदना संज्ञा [7]चेतना [8]छंदः स्पर्शो मतिः स्मृतिर्मनस्कारोऽधिमोक्षः समाधिः श्रद्धाप्रमादः [9]प्रश्रब्धिरुपेक्षा ह्रीरपत्रपालोभोऽद्वेषोऽहिंसा वीर्यं मोहः [10]प्रमादः [11]कौसीद्यमश्रा[12]द्ध्यं स्त्यानमौ[13]द्धत्यमह्रीकतानपत्रपा क्रोध [14]उपनाहः [15]शाठ्यमीर्ष्या [16]प्रदानो म्रक्षो मात्सर्यं माया मदो विहिंसा [17]वितर्को विचारश्चेति ॥

---

[1] This section is omitted in C. [2] I. श्रोत घ्रा°, read श्रोतः or श्रोत्रं. [3] C. सुखा-दुःखासुखाश्चेति. [4] I. निमितो°. [5] C. omits these two long words, and passes from तत्र to the title of the next section. [6] Left out in I. [7] Left out in C. [8] C. छंप. [9] I., C. प्रसब्धि. [10] I., C. प्रमदः. [11] I., C. कौसीतं. [12] I. अश्राद्ध. C. असद्ध. [13] I. उध्वव and C. उद्धव. [14] I. उपानह. [15] I. भार्थ and C. सार्थं. [16] I. प्रदाम; C. प्रदानः; Mahâvyutpatti प्रदाशः; and Abhidh. Vyâkhyâ, fol. 107 a, l. 2, प्रहास. [17] I., C. सवितकः सविचारश्चति; Mahâvyutpatti वितर्को विचारः.

XXXI. तत्र चित्तविप्रयुक्तसंस्कारास्त्रयोदश ॥

प्राप्तिरप्राप्तिः [1]सभागतासंज्ञिकं समाप्तिर्जीवितं जातिर्जरा स्थितिरनित्यता नामकायः पदकायो [2]व्यंजनकायश्चेति ॥

XXXII. त्रीण्यसंस्कृतानि । तद्यथा ॥

आकाशः प्रतिसंख्यानिरोधोऽप्रतिसंख्यानिरोधश्चेति ॥

XXXIII. षड् विषयाः । तद्यथा ॥

रूपं शब्दो गंधो रसः स्पर्शो [3]धर्मश्चेति ॥

XXXIV. तत्र रूपं विषयस्वभावं ॥

नीलं पीतं लोहितमवदातं [4]हरितं दीर्घं ह्रस्वं परिमंडलमुन्न[5]-तमवनतं[6] [7]सातं विसातमच्छं[8] धूमो रजो महिका छायातप आलोकोऽधंकार[9]श्चेति ॥

XXXV. अष्टाविंशतिविधः शब्दः ॥

[10]सप्त पुरुषवाक्छब्दाः सप्त पुरुषहस्तादिशब्दाः । एत एवं मनोज्ञभेदेनाष्टाविंशतिः ॥

---

[1] I., C. संतागता. [2] ०का याश्चेति. [3] From श्चेति of धर्मश्चेति down to परि of परिमंडलं the words are left out in I. [4] Mahâvyutpatti has वृत्तं for हरितं. [5] उन्नत is left out in C. [6] I., C. अनतं. [7] Mahâvyutpatti has शातं विशातं. [8] It ought to be अभ्र; see Mahâvyutpatti. [9] C. गंधकारश्चेति. [10] It was probably intended to write मनोज्ञामनोज्ञभेदेन. I. reads अष्टविध शब्द ॥ तद्यथा ॥ सत्यपुरुषवाक् शब्द सत्यं पुरुषहस्तादिशब्दं ॥ एतत्रवं मनोज्ञाभेदेनाष्टाविसति ॥ C. reads अष्टविधश्छंद ॥ तद्यथा ॥ सत्यपुरुषवाकच्छंदः । सत्यं परुषहस्तादिशब्दः ॥ एत एवं मनोज्ञाभेदनास्ताविसतिः ॥

XXXVI. रसः षड्विधः । तद्यथा ॥

मधुरोऽम्लो लवणः कटुस्तिक्तः कषायश्चेति ॥

XXXVII. चत्वारो गंधाः । तद्यथा ॥

सुगंधो दुर्गंधः समगंधो विषमगंधश्चेति ॥

XXXVIII. एकादश [1]स्प्रष्टव्यानि ॥

पृथ्व्यापस्तेजो वायुः [2]श्लक्ष्णत्वं कर्कशत्वं लघुत्वं गुरुत्वं शीत
[3]जिघत्सा पिपासा चेति ॥

XXXIX. पंच महाभूतानि ॥

पृथ्व्यापस्तेजो वायुराकाशश्चेति ॥

XL. पंच भौतिकानि ॥

रूपं शब्दो गंधो रसः स्पर्शश्चेति ॥

XLI. [4]विंशतिः शून्यताः । तद्यथा ॥

अध्यात्मशून्यता बहिर्धाशून्यताध्यात्मबहिर्धाशून्यता शून्यता
शून्यता महाशून्यता परमार्थशून्यता संस्कृतशून्यतासंस्कृतशून्य

---

[1] I. धर्मषानि. C. पर्सप्पनि.   [2] I. श्लेषत्वं. C. श्लेष्मत्वं.   [3] I., C. जिघाण

[4] The list given here is that of MS. I. MS. C. has only eighteen against the give number in the title. Further, the order of the words in C. is different from that of I We miss in C. प्रकृतिशून्यता and स्वभावशून्यता, and we find सुलक्षणशून्यता, for भावशून्यत in I. But 'the eighteen *Sû*nyatâs' are better known than 'the twenty,' and th Chinese Version actually gives the title 'Eighteen *Sû*nyatâs.' The Fragment does no give this section at all.

तात्यंतशून्यतानवराग्रशून्यतानवकारशून्यता प्रकृतिशून्यता सर्वधर्मशून्यता लक्षणशून्यतालक्षणशून्यता भावशून्यताभावशून्यता स्वभावशून्यताभावस्वभावशून्यता परभावशून्यता चेति ॥

XLII. द्वादशांगप्रतीत्यसमुत्पादाः ॥

अविद्या संस्कारा विज्ञानं नामरूपं षडायतनं स्पर्शो वेदना तृष्णो[1]पादानं भवो [2]जातिर्जरामरणं शोकपरिदेवदुःखदौ[3]र्मनस्योपायासाश्चेति ॥

XLIII. सप्तत्रिंशद्बोधिपाक्षिका धर्माः ॥

चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि ॥४॥ चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि ॥८॥ चत्वार ऋद्धिपादाः ॥१२॥ पंचेंद्रियाणि ॥१७॥ पंच बलानि ॥२२॥ सप्त बोध्यंगानि ॥२९॥ आर्याष्टांगिकमार्गश्चेति ॥३७॥

XLIV. [4]तत्र कतमानि स्मृत्युपस्थानानि । तद्यथा ॥

काये [5]कायानुदर्शस्मृत्युपस्थानं [6]वेदनायां वेदनानुदर्शस्मृत्युपस्थानं [7]चित्ते चित्तानुदर्शस्मृत्युपस्थानं [8]धर्मे धर्मानुदर्शस्मृत्युपस्थानं ॥

---

[1] C. उपादानः. [2] I. deest. [3] C. दुर्मनश्चेति ॥ F. omits the words शोक &c., and adds °मरणमिति ॥ एवंविधं यद् द्वादशांगं ज्ञातव्यं ॥ [4] F. reads तत्र चत्वारि स्मृ°. [5] I. °ये कायानदर्शीस्मृ°. C. °ये कायानुस्मृ°. F. °ये कायानुदर्शस्मृ°. This अनुदर्शी or अनुदर्श answers to the Pâli form Kâyânupassanâ sati. [6] I. एव वेदनास्मृ°. C. एवं वेदनानुस्मृ°. F. वेदनायां वेदनानुदर्शस्मृ°. [7] I., C. चित्तस्मृ°. F. चित्ते चित्तानुदर्शस्मृ°. [8] I., C. धर्मस्मृ°. F. धर्मे धर्मानुदर्शस्मृ°.

XLV. [1]कतमानि चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि। तद्यथा ॥

उत्पन्नानां कुशलमूलानां संरक्षणं। अनुत्पन्नानां समुत्पादः [2]उत्पन्नानामकुशलानां धर्माणां प्रहाणं। अनुत्पन्नानां पुनरनु- त्पादश्चेति ॥

XLVI. चत्वार ऋद्धिपादाः । तद्यथा ॥

छंदसमाधि[3]प्रहाणाय [4]संस्कारसमन्वागत ऋद्धिपादः। एव चित्त ऋद्धिपादः। वीर्य ऋद्धिपादः। मीमांसासमाधिप्रहाणाय संस्कारसमन्वागत ऋद्धिपादश्चेति ॥

XLVII. पंचेंद्रियाणि। तद्यथा ॥

श्रद्धासमाधिवीर्यस्मृतिप्रज्ञेंद्रियं चेति ॥

[5]XLVIII. पंच बलानि ॥

श्रद्धावीर्यस्मृतिसमाधिप्रज्ञाबलं चेति ॥

XLIX. सप्त बोध्यंगानि। तद्यथा ॥

[6]स्मृतिसंबोध्यंगं धर्मप्रविचयसंबोध्यंगं वीर्यसंबोध्यंगं [7]प्रीति- संबोध्यंगं [8]प्रश्रब्धिसंबोध्यंगं [9]समाधिसंबोध्यंगमुपेक्षासंबोध्यंग- मिति ॥

---

[1] F. चतुःसम्यक्प्रहाणानि । तद्यथा । अनुत्पन्नानां पापकानां विरमणाय। उत्पन्नानां परि- हरणाय। अनुत्पन्नानां कुश[ल]मूलानमुत्पादनाय उत्पन्नानां कुशलमूलानां बुद्धत्वं परिणामनाय भवति। [2] I. उत्पन्नानां कुशलानां धर्मानां प्रहाणां। [3] C. प्रहानाय. [4] I. संस्का- रसमारोपणता ऋ°. F. enumerates the principal words only, thus छंदचित्तवीर्यमीमांसा

[5] This section is left out in C. [6] I. स्मृतिबोध्यं°. [7] I. प्रतिसं°.

[8] C. प्रश्रवणाधिसंबो°. I. प्रमुचिसं. [9] Here ends the Fragment.

L. [1]आर्याष्टांगिकमार्गः ॥

सम्यग्दृष्टिः सम्यक्संकल्पः सम्यग्वाक् सम्यक्कर्मांतः सम्यगाजीवः सम्यग्व्यायामः सम्यक्स्मृतिः सम्यक्समाधिश्चेति ॥

[2]एते सप्तत्रिंशद्बोधिपाक्षिका धर्माः ॥

LI. चतस्रः प्रतिसंविदः । तद्यथा ॥

धर्मप्रतिसंविद[3]र्थप्रतिसंविन्निरुक्तिप्रतिसंवित्प्रतिभानप्रतिसंविच्चेति ॥

LII. चतस्रो [4]धारण्यः । तद्यथा ॥

आत्मधारणी ग्रंथधारणी [5]धर्मधारणी मंत्रधारणी चेति ॥

LIII. चत्वारि [6]प्रतिशरणानि । तद्यथा ॥

अर्थप्रतिशरणता न व्यंजनप्रतिशरणता । ज्ञानप्रतिशरणता न विज्ञानप्रतिशरणता । नीतार्थप्रतिशरणता न नेयार्थप्रतिशरणता । धर्मप्रतिशरणता न पुद्गलप्रतिशरणता चेति ॥

LIV. षडनुस्मृतयः ॥

बुद्धानुस्मृतिर्धर्मानुस्मृतिः संघानुस्मृतिस्त्यागानुस्मृतिः शीलानुस्मृतिर्देवानुस्मृतिश्चेति ॥

---

[1] I. °र्यास्तांगा मार्गाः. [2] C. omits एते सप्तत्रिं and reads शद्बोधि°. [3] Left out in I.
[4] I. धारण्याणी । [5] Left out in C. [6] I. पतिसरनानि ॥

LV. चत्वारि धर्मपदानि । तद्यथा ॥

अनित्याः सर्वसंस्काराः । दुःखाः सर्वसंस्काराः । [1]निरत्मान
सर्वसंस्काराः । [2]शांतं निर्वाणं चेति ॥

LVI. दशाकुशलानि । तद्यथा ॥

[3]प्राणातिपातोऽदत्तादानं [4]काममिथ्याचारो मृषावादः पैशुन
पारुष्यं संभिन्नप्रलापोऽभिध्या व्यापादो मिथ्यादृष्टिश्चेति ॥

LVII. गतयः षट् । तद्यथा ॥

नरकस्तिर्यक्[5] प्रेतोऽसुरो [6]मनुष्यो देवश्चेति ॥

LVIII. षड् धातवः ॥

पृथ्व्यापस्तेजो वायुराकाशो [7]विज्ञानं चेति ॥

LIX. अष्टौ विमोक्षाः । तद्यथा ॥

[8]रूपी रूपाणि पश्यति शून्यं । [9]अध्यात्मारूपसंज्ञी बहिर्धारू
पाणि पश्यति शून्यं । [10]आकाशानंत्यायतनं पश्यति शून्यं । विज्ञा
नानंत्यायतनं पश्यति शून्यं । आकिंचन्यायतनं पश्यति शून्यं

---

[1] I. निरात्मनः सर्वधर्माः. [2] I. °निर्वानश्चे°. C. °निर्वाणाश्चे°. [3] I. प्रानाति°
[4] I. कायमि°. [5] I. तिर्जेकः. [6] C. देवः। मनुष्यश्चेति ॥ [7] °ज्ञानश्चेति I., C. [8] I. रूपरूपा°
[9] I. त्मरूप. [10] The third of the eight is left out both in I. and C. Mahâvyutpatti has
for the third, the following: शुभं विमोक्षं कायेन साक्षात्कृत्वोपसंपद्य विहरत्ययं तृतीयो विमोक्षः
And the Mahâparinibbânasutta*m*: Subha*m* t' eva adhimutto hoti, aya*m* tatiyo vimokho.

नैवसंज्ञानासंज्ञायतनं पश्यति शून्यं। संज्ञावेदयितनिरोधं पश्यति शून्यं चेति ॥

LX. पंचानंतर्याणि। तद्यथा ॥

मातृवधः पितृवधोऽर्हद्वधस्त[1]थागतदुष्टचित्तरुधिरोत्पादः संघभेदश्चेति ॥

LXI. अष्टौ लोकधर्माः ॥

लाभोऽलाभः सुखं दुःखं यशोऽयशो निंदा प्रशंसा चेति ॥

LXII. नवांगप्रवचनानि। तद्यथा ॥

सूत्रं गेयं व्याकरणं गाथोदानं जातकं [2]वैपुल्यम[3]द्भुतधर्म उपदेशश्चेति ॥

LXIII. [4]द्वादश धूतगुणाः ॥

पैंडपातिकस्त्रैचीवरिकः [5]खलुपश्चाद्भक्तिको नैषद्यिको यथासंस्तरिको वृक्षमूलिक एकासनिक आभ्यवकाशिक आरण्यकः श्माशानिकः पांशुकूलिको [6]नामतिकश्चेति ॥

---

[1] Laṅkâvatâra तथागतकाये दुष्ट° and Mahâvyutpatti तथागतस्यांतिके दुष्ट°. [2] I. has वृत्तक (इतिवृत्तक) before वैपुल्य, which would give ten words. [3] I., C. खभुतधर्म.
[4] In Pâli there are enumerated thirteen, thus: 3. Pi*nd*apâtikaṅga*m*; 2. Te*k*îvarikaṅga*m*; 7. Khalupa*kkh*âbhattikaṅga*m*; 13. Nesa*gg*ikaṅga*m*; 12. Yathâsanthatikaṅga*m*; 9. Rukkhamûlikaṅga*m*; 5. Ekâsanikaṅga*m*; 10. Abbhokâsikaṅga*m*; 8. Âra*ññ*akaṅga*m*; 11. Sosânikaṅga*m*; 1. Pa*m*sukûlikaṅga*m*; 4. Sapadâna*k*ârikaṅga*m*; 6. Pattapi*nd*ikaṅga*m*.
[5] I. खात्तभ. [6] I. नामंत्ति°.

LXIV. दश भूमयः ॥

प्रमुदिता विमला प्रभाकर्यर्चिष्मती सुदुर्जयाभिमुखी दूरंगमा-चला साधुमती धर्ममेघा चेति ॥

LXV. समंतप्रभा निरुपमा ज्ञानवती ॥

[1]एताः सहितास्त्रयोदश भूमयः ॥

LXVI. पंच [2]चक्षूंषि ॥

मांसचक्षुर्धर्मचक्षुः प्रज्ञाचक्षुर्दिव्यचक्षुर्बुद्धचक्षुश्चेति ॥

LXVII. षट् क्लेशाः ॥

रागः [3]प्रतिघो मानोऽविद्या कुदृष्टिर्विचिकित्सा चेति ॥

LXVIII. पंच दृष्टयः ॥

[4]सत्कायदृष्टि[5]रंतग्राहदृष्टिर्मिथ्यादृष्टिर्दृष्टि[6]परामर्शः शीलव्रत-परामर्शः ॥

LXIX. चतुर्विंशतिरुपक्लेशाः । तद्यथा ॥

क्रोध [7]उपनाहो म्रक्षः प्रदाश ईर्ष्या मात्सर्यं शाठ्यं माया मदो विहिंसा[8]ह्रीरनपत्रपा स्त्यानमश्राद्धं [9]कौसीद्यं [10]प्रमादो

---

[1] I. एता सहितयो त्र°. C. omits the two words, एताभिः सहितास्त्र°? [2] I. चक्षुषिः. C. चक्षुः. [3] C. प्रतिधं. [4] I. सद्का°. [5] I. संत्रग्रा°. C. संतर्ग्रा°. [6] I., C. °प्रामध. [7] I., C. उपन. [8] I., C. सस्त्री. [9] Left out in I. [10] I. प्रमोद.

[1]मुषितस्मृतिर्विक्षेपोऽसंप्रजन्यं [2]कौकृत्यं [3]मिद्धं वितर्को [4]विचारश्चेति ॥

LXX. पंचाहाराः ॥

ध्यानाहाराः [5]कवलीकाराहाराः प्रत्याहाराः स्पर्शाहाराः [6]संचेतनिकाहाराश्चेति ॥

LXXI. पंच भयानि ॥

आजीविकभयमशोकभयं मरणभयं दुर्गतिभयं [7]पर्षद्साद्यभयं चेति ॥

LXXII. चत्वारि ध्यानानि । तद्यथा ॥

सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखमिति प्रथमध्यानं। अध्यात्मं[8]प्रमोदनात्प्रीतिसुखं[9]मिति द्वितीयं। उपेक्षास्मृति[10]संप्रजन्यं सुखमिति तृतीयं। उपेक्षास्मृतिपरिशुद्धिरदुःखासुखा वेदनेति चतुर्थं ध्यानमिति ॥

LXXIII. त्रयो विमोक्षाः ॥

[11]शून्यतो[12]ऽनिमित्तो[13]ऽप्रणिहितश्चेति ॥

---

[1] I., C. मुखित°. [2] I. कौव्रतां. [3] I. मित्यं. C. मिधं. See Saddharmapu*nd*arîka XVI, 26 (p. 319). [4] C. विरागश्चेति. [5] I., C. कवलिकाहाराः. Pâli kavaliṅkâra°. Mahâvyutpatti कवलीकार°. Abhidh. Vyâkhyâ कवडीकर°. See Lalitavist. p. 330. [6] I. पश्चे उनिकाहाराः चेति ॥ [7] I. °सावय भयं. C. °भयश्चेति. [8] I. °प्रशादनाप्र°. [9] I. °सुखा नित्य (?) स्मृति चे°. C. °सुखं चित्त -- वेति द्वि°. [10] I. °सप्रजन्यं. C. संप्रजन्य सु°. [11] C. शून्यताः. I. शून्यता. Cf. Pâli Suññato. [12] I. अनिमिता. C. आनिहितः. [13] C. प्रणिहितश्चेति.

LXXIV. बोधिसत्त्वानां दश [1]वशिताः ॥

आयुर्वशिता चित्तवशिता परिष्कारवशिता [2]धर्मवशितर्द्धि
वशिता जन्मवशिताधिमुक्तिवशिता प्रणिधानवशिता कर्मवशित
ज्ञानवशिता [3]चेति ॥

LXXV. बोधिसत्त्वानां दश बलानि। तद्यथा ॥

अधिमुक्तिबलं [4]प्रतिसंख्यानबलं भावबलं क्षांतिबलं ज्ञान
बलं प्रहाणबलं समाधिबलं प्रतिभानबलं पुण्यबलं प्रतिप
त्तिबलं चेति ॥

LXXVI. तथागतस्य दश बलानि। तद्यथा ॥

[5]स्थानास्थानज्ञानबलं कर्मविपाकज्ञानबलं नानाधातुज्ञान
बलं [6]नानाधिमुक्तिज्ञानबलं [7]सत्त्वेंद्रियपरापरज्ञानबलं [8]सर्वत्र
गामिनीप्रतिपत्तिज्ञानबलं ध्यानविमोक्षसमाधिसमापत्तिसंक्ले
शव्यवदानव्युत्थानज्ञानबलं पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानबलं च्युत्यु
त्पत्तिज्ञानबलमाश्रवक्षयज्ञानबलं चेति ॥

LXXVII. चत्वारि वैशारद्यानि। तद्यथा ॥

अभिसंबोधिवैशारद्यमाश्रवक्षयज्ञानवैशारद्यं [9]नैर्वाणिकमा
र्गावतरणवैशारद्यं चेति ॥

---

[1] C. बलानि. [2] This and all down to बलानि in the title of the ne
section are left out in C. [3] I. °श्चेति. [4] I. प्रतिसखानब
[5] I. स्थानोस्थाणज्ञा°. C. ज्ञानास्थानसस्थानवलं. [6] I., C. नानाविमुक्ति°. Lalitavis
and the Pâli list नानाधिमु°. [7] C. °द्रियवरज्ञा°. [8] I., C. °गामिनप्र
[9] Left out in I. and C. The Mahâvyutpatti gives अंतरायिकधर्मानन्यथात्वनिश्चितव्या
रणवैशारद्यं ॥

LXXVIII. पंच मात्सर्याणि ॥

धर्ममात्सर्यं लाभमात्सर्यमावासमात्सर्यं[1] कुशलमात्सर्यं वर्णमात्सर्यं चेति ॥

LXXIX. अष्टादशावेणिका बुद्धधर्माः। तद्यथा ॥

नास्ति तथागतस्य स्खलितं[2]। नास्ति [3]रवितं। नास्ति [4]मुषितस्मृतिता। नास्त्यसमाहितचित्तं। नास्ति नानात्वसंज्ञा। नास्त्यप्रतिसंख्यायोपेक्षा[5]। नास्ति छंदपरिहाणिः। नास्ति वीर्यपरिहाणिः। नास्ति स्मृतिपरिहाणिः। नास्ति [6]समाधिपरिहाणिः। नास्ति प्रज्ञापरिहाणिः। नास्ति विमुक्तिपरिहाणिः। [7]नास्ति विमुक्तिज्ञानदर्शनपरिहाणिः। [8]सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्तिः। [9]सर्ववाक्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्तिः। [10]सर्वमनस्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्तिः। [11]अतीतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानं।[12] [13]प्रत्युत्पन्नेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानदर्शनं चेति ॥

LXXX. चत्वारो माराः। तद्यथा ॥

स्कंधमारः क्लेशमारो देवपुत्रमारो मृत्युमारश्चेति ॥

---

[1] I. आवाशमा°. C. आवाणमा°. [2] C. स्फलितं. [3] C. °स्ति चित्तं. [4] I., C. सुखितस्मृ°. [5] I. नास्ति प्रतिसंख्यायापे°. [6] I. °स्ति परिसमाधिहाणिः. Ch. Version omits this. [7] Mahâvyut. omits this. [8] C. °कार्यकर्माज्ञानपूर्वेति। महाज्ञानानुपरिवर्त्ति। I. °पूर्वंगमन ज्ञा°. [9] C. °वाक्कर्माज्ञा°. I. सर्वं च वाक्क°. [10] I. सर्वं च मःनस्तगज्ञान°. [11] C. °न्यसगमरिहत°. I. गम परिहृत°. [12] Left out in both MSS., but supplied in Mahâvyutpatti अनागतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतं ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते। [13] I. °गमपतिहतं ज्ञा° र्शनश्चेति.

LXXXI. चत्वारि श्रद्धांगानि। तद्यथा ॥

[1]आर्यसत्यं चिरत्नं [2]कर्म कर्मफलं चेति ॥

LXXXII. नवानुपूर्वसमाधिसमापत्तयः। तद्यथा ॥

चत्वारि ध्यानानि चतस्र आरूप्यसमापत्तयो [3]निरोधसमापत्तिश्चेति ॥

LXXXIII. द्वात्रिंशल्लक्षणानि। तद्यथा ॥

चक्रांकितपाणिपादतलता। [4]सुप्रतिष्ठितपाणिपादतलता। [5]जालावलबद्धांगुलिपाणिपादतलता। मृदुतरुणहस्तपादतलता। [6]सप्तोत्सदता। दीर्घांगुलिता। [7]आयतपार्ष्णिता। [8]ऋजुगात्रता। [9]उत्संगपादता। [10]ऊर्ध्वाग्ररोमता। ऐनेयजंघता। [11]प्रलंबबाहुता। [12]कोषगतवस्तिगुह्यता। सुवर्णवर्णता। [13]शुक्लच्छविता। [14]प्रदक्षिणावर्तैकरोमता। [15]ऊर्णालंकृतमुखता। [16]सिंहपूर्वार्धकायता। [17]सुसंवृतस्कंधता। [18]चितांतरांशता। रसरसाग्रता। [19]न्यग्रोधपरिमंडलता

---

[1] I. आयस°. [2] C. कर्मा. [3] I. °धसमाधिकश्चेति ॥ [4] C. सुप्र-नतिष्ठित°. [5] I. जालावलवजांगुणिपाणि°. Burnouf, Lotus, p. 573, जालावद्धव-ज्ञांगु°. [6] I. सकोछन्दता. C. सकाछन्दताः. Mahâvyut. सप्तोसदः. [7] I. अयतपार्ष्णिता C. आयतपाणिष्ठिताः. [8] C. ऋयुगा°. [9] I. उत्संखपादता. C. उत्संगपा°. See Lotus p. 573. [10] I. उद्धग्निरो°. [11] I. पर्तुरुबाहुता. C. पदुरुबाहताः. Cf. Mahâvyut स्थितानवनतप्रलंबबाहुता. [12] I. °वष्टिगुहता. C. °वष्टिगुह्यताः. [13] I. शुक्लछ° [14] I. °णावर्त्तैक°. C. °णावर्त्तक°. [15] I. ऊर्णाकृत°. C. उर्णाकृतिमु°. [16] Lalitavist °पूर्वार्द्धका°. [17] I., C. सुसंभृत°. Mahâvyut. सुसंवृत्त°. [18] I. चित्तांतरागता C. चित्तांरागताः. Mahâvyut. चितांतरांसः. [19] C. न्यग्रोध°.

उष्णीषशिरस्कता।[1]प्रभूतजिह्वता। सिंहहनुता। शुक्लहनुता।[2]सम-दंतता।[3]हंसविक्रांतगामिता।[4]अविरलदंतता। समचत्वारिंशद्दं-तता। अभिनीलनेत्रता।[5]गोपक्ष्मनेत्रता चेति ॥

LXXXIV. अशीत्यनुव्यंजनानि।[6]तद्यथा ॥

ताम्रनखता। स्निग्धनखता।[7]तुंगनखता।[8]छत्रांगुलिता।[9]चि-त्रांगुलिता।[10] अनुपूर्वांगुलिता।[11]गूढशिरता।[12]निर्ग्रंथिशिरता। गूढगुल्फता।[13] अविषमपादता। सिंहविक्रांतगामिता। नागविक्रां-तगामिता। हंसविक्रांतगामिता। वृषभविक्रांतगामिता। प्रदक्षिण-गामिता। चारुगामिता। अवक्रगामिता।[14]वृत्तगात्रता।[15]मृष्टगात्र-ता। अनुपूर्वगात्रता। शुचिगात्रता। मृदुगात्रता। विशुद्धगात्रता। परिपूर्णव्यंजनता।[16]पृथुचारुमंडलगात्रता। समक्रमता। विशुद्धने-त्रता।[17]सुकुमारगात्रता। अदीनगात्रता। उत्साहगात्रता। गंभीर-कुक्षिता।[18]प्रसन्नगात्रता।[19]सुविभक्तांगप्रत्यंगता। वितिमिरशुद्धा-लोकता।[20]वृत्तकुक्षिता। मृष्टकुक्षिता।[21] अभुग्नकुक्षिता।[22] क्षामकुक्षिता।

---

[1] C. has प्रस्तस्वरता (for ब्रह्मस्वरता ?) for those two words in I. [2] I. समंतंतता. C. समंतता. Mahâvyut. समदंतः. [3] I., C. °क्रांतगायिता. [4] I. अविरदंतता. [5] C. गोपक्ष्मभूता. [6] C. omits तद्यथा. [7] I. तुंगनता. [8] I. छत्रांगुणिता. [9] I. चिंतांगुणिता. [10] Left out in C. I. अनुपूर्वांगुणिता. [11] I. गूटशि°. [12] I. निग्रंठिशि°. C. निग्रंथि°. [13] I. अविसम°. [14] I. वृतुगामिता. [15] C. मृदुगात्रता. [16] C. पृथचारु°. [17] I. कुसुमा°. [18] I. प्रसन्नत्रगात्रता. [19] C. सुभिभक्तांग°. [20] I. वुतुंगक्षिता. C. वृतुंगकुक्षिता. Lalitavist. वृत्तकुक्षिः. [21] I., C. अभयकुक्षिता. [22] I. अक्षोम°.

गंभीरनाभिता।[1]प्रदक्षिणावर्तनाभिता। समंतप्रासादिकता।[2]शुचि
समुदाचारता।[3]व्यपगततिलकगाचता।[4]तूलसदृशसुकुमारपाणि
ता।[5]स्निग्धपाणिलेखता। गंभीरपाणिलेखता।[6] आयतपाणिलेख
ता। नात्यायतवचनता। बिंबप्रतिबिंबोष्ठता।[7] मृदुजिह्वता। तनु
जिह्वता। रक्तजिह्वता।[8] मेघगार्जिघोषता। मधुरचारुमंजुस्वरता
[9]वृत्तदंष्ट्रता।[10] तीक्ष्णदंष्ट्रता।[11]शुक्लदंष्ट्रता।[12]समदंष्ट्रत।[13]अनुपूर्वदं
ष्ट्रता। तुंगनासता। शुचिनासता। विशालनयनता। चित्रपक्ष्मता
[14]सितासितकमलदलनयनता।[15] आयतभ्रूकता।[16]शुक्लभ्रूकता। सु
स्निग्धभ्रूकता।[17]पीनायतभुजलता।[18]समकर्णता।[19]अनुपहतकर्णेन्द्रि
यता।[20] अविम्लानललाटता। पृथुललाटता।[21] सुपरिपूर्णोत्तमां
गता।[22]भ्रमरसदृशकेशता।[23] चित्रकेशता।[24]गुडाकेशता। असंमुणि
तकेशता।[25] अपरुषकेशता। सुरभिकेशता।[26] श्रीवत्समुक्तिकनंद्या
वर्तलक्षितपाणिपादतलता चेति॥

LXXXV. चक्रवर्तिनां सप्त रत्नानि। तद्यथा॥

चक्ररत्नमश्वरत्नं हस्तिरत्नं मणिरत्नं स्त्रीरत्नं खड्गरत्नं[27]परि
णायकरत्नं चेति॥

---

[1] C. °क्षिणवर्त्त°. [2] C. शुविसमुदारारता. [3] I. °ततैलकानगा°. C. ततैलकोलगा
[4] I. तुनसदृशकुसुमार°. C. --- सदृशसुकुमार°. [5] I., C. °लेखिता. [6] I. °लेषता. [7] T
same word is repeated twice in C. [8] I. °गर्जित°. [9] I. वृतुदंष्टता. [10] I. °क्ष्णदष्ट
[11] I. सुस्यादंष्टता. [12] I. °दृष्टता. [13] I. °पूर्वदृष्टता. [14] I. सीतासीतकनलदसनयन
C. सीतोसीतकमलदलनेयनता. [15] I. आयतकुकता. [16] I. शुक्लभ्रू°. [17] C. °तभुजेलत
[18] I. समकृष्णता. [19] I. °तकर्णेद्रिय°. [20] C. °रिस्यावलला°. [21] I. °पूर्णातुमांग
C. °पूर्णात्तमांग°. [22] I., C. °सदृशाकश°. [23] I. °त्रकशता. [24] I. गुह्यकश
C. गुह्यकेश°. [25] I. अपरूपशता. C. अपरूपकोता. [26] I. °नधचतुलि
तपाणिपादात°. C. नंद्यावर्तुलेनितपाणिपादातनाता. [27] I. परिनायक°.

LXXXVI. तत्र त्रयोऽध्वानः[1]। [2]तद्यथा ॥

अतीतो[3]ऽध्वानागतो[4]ऽध्वा [5]प्रत्युत्पन्नोऽध्वा चेति ॥

LXXXVII. चत्वारः [6]कल्पाः। तद्यथा ॥

[7]अंतरकल्पा महाकल्पाः शून्यकल्पाः सारकल्पाश्चेति ॥

LXXXVIII. चत्वारि [8]युगानि। तद्यथा ॥

[9]कृतयुगं त्रेता० [10]द्वापरं [11]कलियुगं चेति ॥

LXXXIX. लोकद्वयं। [12]तद्यथा ॥

सत्त्वलोको भाजनलोकश्चेति ॥

XC. [13]चत्वारो योनयः। तद्यथा ॥

अंडजः संस्वेदजो [14]जरायुज उपपादुकश्चेति ॥

XCI. पंच कषायाः। [15]तद्यथा ॥

क्लेशकषायो दृष्टिकषायः [16]सत्त्वकषाय [17]आयुःकषायः कल्पकषायश्चेति ॥

---

[1] I. ऽध्यानः. [2] C. omits तद्यथा. [3] I. अध्या. [4] I. अध्या. [5] I. प्रत्यत्पन्नाऽध्या. [6] C. कन्पाः and the same in the following four words. C. omits तद्यथा. [7] I. अनुतंरक°. C. अनुत्तरक°. I. हणा and शर्शि for शून्य and सार. [8] I., C. युगाः. C. omits तद्यथा. [9] I. कृतयुग. C. कृतयुगः. [10] I. द्वाप. C. द्वापरः. [11] I., C. करियुगश्चेति. [12] C. omits तद्यथा. [13] I. चतुयोनिषु. C. चतुर्योनिः. C. omits तद्यथा. [14] I. °युज्ज. [15] C. omits तद्यथा. [16] I. सूत्रक°. [17] I. अरुक°.

XCII. [1]त्रयः सत्त्वाध्याः । तद्यथा ॥

पूर्वांतकोटिपरिज्ञाया अपरांतकोटिपरिज्ञायाश्चं[2]तुर्मारकोटि-परिज्ञायाश्चेति ॥

XCIII. दश ज्ञानानि । तद्यथा ॥

दुःखज्ञानं [3]समुदयज्ञानं निरोधज्ञानं [4]मार्गज्ञानं धर्मज्ञान- [5]मन्वयज्ञानं [6]संवृतिज्ञानं परचित्तज्ञानं क्षयज्ञानं[7]मनुत्पादज्ञान चेति ॥

XCIV. पंच ज्ञानानि । [8]तद्यथा ॥

आदर्शन° समता° [9]प्रत्यवेक्षणा° [10]कृत्यानुष्ठान° [11]सुविशुद्ध-धर्मधातुज्ञानं चेति ॥

XCV. द्वे [12]सत्ये । तद्यथा ॥

[13]संवृतिसत्यं परमार्थसत्यं चेति ॥

XCVI. [14]चतुरार्यसत्येषु षोडश क्षांतिज्ञानलक्षणाः । तद्यथा ॥

दुःखे धर्मज्ञानक्षांतिर्दुःखे धर्मज्ञानं [15]दुःखेऽन्वयज्ञानक्षांति-र्दुःखेऽन्वयज्ञानं । समुदये धर्मज्ञानक्षांतिः समुदये धर्मज्ञान

---

[1] C. तत्र सन्वाध्याः तद्यथा कतमा. I. तत सत्वोध्याः. [2] I. चतुमारटोपरि°. C. °परिज्ञेयाः। चेति ॥ ॥ [3] I. reads मथासमुदयः. [4] Left out in C. [5] I., C. अर्थयः. [6] I., C. संवृत्तिः. [7] °ज्ञानश्चेति. [8] Omitted in C. [9] C. °वेक्षक्षा. [10] I., C. °नुस्थानं. [11] I., C. °ज्ञानश्चेति. [12] I. सत्प । त°. [13] I., C. संवृत्ति°. [14] I. चतुराजसत्ये°. [15] I. दुःखेताद्वयज्ञा°. C. दुःखे अद्वय°. Afterwards C. and I. both read ऽद्वय for अन्वय°.

समुदयेऽन्वयज्ञानक्षांतिः समुदयेऽन्वयज्ञानं । निरोधे धर्मज्ञानक्षांतिर्निरोधे धर्मज्ञानं निरोधेऽन्वयज्ञानक्षांतिर्निरोधेऽन्वयज्ञानं । [1]मार्गे धर्मज्ञानक्षांतिर्मार्गे धर्मज्ञानं मार्गेऽन्वयज्ञानक्षांतिर्मार्गेऽन्वयज्ञानं चेति ॥

XCVII. [2]तत्र दुःखसत्ये चत्वार आकाराः । [3]तद्यथा ॥
[4]अनित्यतो [5]दुःखतः शून्यतो[6]ऽनात्मतश्चेति ॥

XCVIII. [7]समुदयसत्ये चत्वार आकाराः । तद्यथा ॥
[8]हेतुतः समुदयतः प्रभवतः प्रत्ययतश्चेति ॥

XCIX. निरोधसत्ये चत्वार आकाराः । तद्यथा ॥
निरोधतः [9]शांततः प्रणीततो [10]निःसरणतश्चेति ॥

C. मार्गसत्ये चत्वार आकाराः । तद्यथा ॥
मार्गतो न्यायतः प्रतिपत्तितो [11]नैर्याणिकश्चेति ॥

CI. चत्वारः समाधयः । तद्यथा ॥
आलोक° वृतालोक° एकादशप्रतिष्ठ° [12]आनंतर्यसमाधिश्चेति ॥

---

[1] I. reads मार्गा throughout. [2] I. and C. read °सत्य in the titles of this and the following four sections. [3] C. omits तद्यथा. [4] I. अनित्यच:. [5] C. दुःखे. I. ख:. [6] I. सनात्म°. [7] I. सर्वेदुयसंता चत्वार आरानि । C. omits तद्यथा. [8] I. हेषतः. [9] Left out in I. [10] I., C. सरनश्चेति. Mahâvyut. निःसरणः. [11] I. नैर्याविक°. C. नैर्यानिक°. Mahâvyut. नैर्याणिकः. [12] I. आनन्तर्य°.

CII. [1]तत्राष्टौ - - - - पुद्गलाः । तद्यथा ॥

स्रोतआपन्नफलप्रतिपन्नकः स्रोतआपन्नः [2]सकृदागामिफलप्रतिपन्नकः सकृदागाम्यनागामिफलप्रतिपन्नकोऽनागाम्य[3]र्हत्फलप्रतिपन्नको[4]ऽर्हंश्चेति ॥

CIII. [5]तथाष्टौ प्रतिपुद्गलाः । तद्यथा ॥

श्रद्धानुसारी धर्मानुसारी [6]स्रोतआपन्नो [7]देवकुलंकुलो [8]मनुष्यकुलंकुलः सकृदागामिफलः श्रद्धाविमुक्तिर्दृष्टिप्राप्त एकवीचिकोऽनागाम्यं[9]तरापरिनिर्वाय्युपहत्यपरिनिर्वाय्यभिसंस्कारपरिनिर्वायी प्लुतो[10]ऽर्द्धप्लुतः सर्वास्तानप्लुतो [11]दृष्टधर्मसमः कायसाक्षी खङ्गश्चेति ॥

CIV. [12]MS. I.

तदनु द्वादशाकारधर्मचक्रप्रवतकं कटमतः। तद्यथा। इदं दुःखमार्यसत्यंमिति भिक्षवः पूर्वमनुश्रुय तेषु धर्मेषु योनिसो मनसिंगवतः चक्षुरुदपादि। ज्ञानमुत्पादि चित्योत्पादि। चुव्विरुदपादि। इत्येकपरिचतकः१ इदं दुःखमार्य्यसत्य स तत्र खल्वभिज्ञातं इति भिक्षवः।इत्यादि पूर्ववदितियः॥ इदं दुःखसमुदयमार्य्यसत्वं तव खल्व-

---

[1] I., C. तत्राष्टौ मंजुपुरं त्तृपुंगलाः। [2] I., C. सकृतागा°. [3] C. °प्रतिपन्नः.
[4] I. अर्हंश्वेति. C. अहतश्चेति. [5] I. तद्यथा. C. तथा. [6] I. श्रोत आपुन्नु.
[7] C. देवंकफलगतः. [8] C. मनुष्यंगनंगनः. I. मनुष्यगनंगनः. [9] I. अंतरीयंपरि°.
[10] I. अद्धप्लुतः. [11] C. दुष्टधर्म°. [12] This part of the MSS. is so full of blunders, that it seems more useful to give the exact text of both MSS. It is clearly a quotation from some such a passage as Lalitavistara, p. 542; Mahâvagga I, 6, 23 seq.

भिज्ञाय प्रहीणमिति हित्यादि तृतीयः। तथा इदं दुःखनिरोधआर्य्य-सत्यमिति हिप्रत्येकः॥ इदं दुःखनिरोधआर्य्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञाय शाक्षात् कर्त्तव्यमिति हित्य द्वितीयः। इदं दुःखनिरोधआर्यसत्य तच्च खलु भिज्ञाय शाक्षात् द्वितीय। तद्यथा इदं दुःखमार्गगामि-नि प्रतिपदार्य्यसत्येमिति त्येक॥ इदं दुःखमोक्षगामिनी प्रतिप इत्यार्य्यसत्यं तच्च खलु भिज्ञाय भावयितव्यमिति हि भिक्षव इत्यादि तृतीयः॥ परिवर्त्त इत्येव द्वादशाकारधर्मचक्रप्रवर्त्तनमिति॥

MS. C.

तदनु द्वादशाकारधर्मचक्रप्र-वर्त्तकः। कतमत। इदं दुःखमार्य-सत्यमिति भिक्षवः। पूर्वमनुश्रु-यतेषु धर्मेषु योनिसो मनसिग-वतः॥ चक्षुरुदपादि। ज्ञानमुत्पा-दि चित्तोत्पादि। चुचिरुत्पादि॥ इत्येकपरिवर्त्तकं इदं दुःखमार्य-सत्यं तच्च खल्वभिज्ञाय परिज्ञा-तमिति हि भिक्षवः। पूर्वम-नुश्रुयतेषु योनिसो मनसिङ्ग-र्वुतः॥ इति द्वितीयः॥ इदमार्य-सत्यं तच्च खल्वभिज्ञातं इति भि-क्षवः। इत्यादि पूर्ववदितियः॥

Restored Text.

तदत्र द्वादशाकारधर्मचक्रप्र-वर्तकं। कतमत्। इदं दुःखमार्यस-त्यमिति(मे) भिक्षवः पूर्वमननु-श्रुतेषु धर्मेषु योनिशो मनसिकु-र्वतः चक्षुरुदपादि ज्ञानमुदपादि विद्योदपादि भूरिरुदपादीत्येकं परिवर्तकं। इदं दुःखमार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञाय परिज्ञातमिति हि(मे) भिक्षवः पूर्वमननुश्रुतेषु धर्मेषु योनिशो मनसिकुर्वत इति द्वितीयं। इदं दुःखमार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञाय परिज्ञातमिति भि-क्षव इत्यादि पूर्ववदिति तृतीयं॥

इदं दुःखसमुदयमार्यसत्यं तव खल्वभिज्ञाय प्रहीणमिति ही-त्यादि तृतीयं ॥

तथा इदं दुःखनिरोधश्चार्य-सत्यमिति हि प्रत्येकः॥ इदं दुःख-निरोधश्चार्यसत्यं तच्च खल्वभि-ज्ञाय साक्षात् कर्तव्यमिति ही-त्यादि। द्वितीयः। इदं दुःखनि-रोधश्चार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञाय साक्षात्कृतमिति द्वितीयः।

तथा इदं दुःखमार्गगामिनि प्रतिपदार्य सत्यमिति प्रत्येक। इदं दुःखमोक्षगामिनी प्रतिपत्॥ इत्यार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञायभा-

[तथेदं दुःखसमुदयमार्य त्यमिति प्रत्येकं। इदं दुःखस दयमार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञ प्रहीतव्यमिति द्वितीयं।] दुःखसमुदयमार्यसत्यं तच्च खल भिज्ञाय प्रहीणमिति हीत्या तृतीयं।

तथेदं दुःखनिरोधमार्यसत मिति हि प्रत्येकं। इदं दुःख निरोधमार्यसत्यं तच्च खल्वभि ज्ञाय साक्षात्कर्तव्यमिति हीत्य दि द्वितीयं। इदं दुःखनिरो धमार्यसत्यं तच्च खल्वभिज्ञा साक्षात्कृतमिति तृतीयं॥

तथेदं [1]दुःखमार्गगामिन प्रतिपदित्यार्यसत्यमिति प्रत्येक इदं दुःखमोक्षगामिनी प्रति पदित्यार्यसत्यं तच्च खल्वभिवि

[1] It ought to be दुःखनिरोधमार्गगामिनी, or, as the MS. gives afterwards, दुःख क्षगामिनी.

तव्यमिति हि भिक्षव इत्यादि तृतीयः

ज्ञाय भावयितव्यमिति हि भिक्षव इत्यादि द्वितीयं।

[इदं दुःखमोक्षगामिनी प्रतिपदित्यार्यसत्यं तच खल्वभिज्ञाय भावितमिति तृतीयं ॥]

परिवर्त्त इत्येव द्वादशाकारधर्मचक्रप्रवर्तनमिति ॥ ॥

CV. तच दानं चिविधं। तद्यथा ॥

धर्मदानमा[1]मिषदानं मैचीदानं चेति ॥

CVI. शीलं चिविधं। [2]तद्यथा ॥

संभारशीलं कुशलसंग्राहशीलं सत्त्वार्थक्रियाशीलं चेति ॥

CVII. क्षांतिस्त्रिविधा। तद्यथा ॥

[3]धर्मनिध्यानक्षांतिर्दुःखाधिवासनाक्षांतिः [4]परोपकारधमक्षांतिश्चेति ॥

CVIII. वीर्यं चिविधं। तद्यथा ॥

[5]संनाहवीर्यं प्रयोगवीर्यं [6]परनिष्ठावीर्यं चेति ॥

---

[1] I. ्रामियदा°. [2] C. omits from here to section CXVII. I. reads समर.
[3] C. धर्मेण. [4] C. °रधर्मान. [5] I. सना°. [6] I. परिनिष्ठा°.

CIX. ध्यानं त्रिविधं । तद्यथा ॥

सदोषापकर्षध्यानं [1]सुखवैहारिकध्यानम[2]शेषवैभूषितध्या

चेति ॥

CX. प्रज्ञा त्रिविधा । तद्यथा ॥

श्रुतमयी चिंतामयी भावनामयी चेति ॥

CXI. उपायस्त्रिविधः । तद्यथा ॥

सर्वसत्त्वावबोधकः [3]सत्त्वार्थाभावकः [4]क्षिप्रसुखाभिसंबोधि

श्चेति ॥

CXII. प्रणिधानं त्रिविधं । तद्यथा ॥

[5]सुस्थानप्राबंधिकं [6]सत्त्वार्थप्राबंधिकं बुद्धक्षेत्रपरिशोध

चेति ॥

CXIII. बलं त्रिविधं । तद्यथा ॥

कर्मव्यावर्तकं [7]क्लेशोपकर्षकं [8]मानप्रमादादिव्यावर्तकं चेति

CXIV. ज्ञानं त्रिविधं । तद्यथा ॥

[9]अविकल्पकं विकल्पसमभावबोधकं [10]सत्यार्थोपायपरो

चेति ॥

CXV. [11]तच्चावरणे द्वे । तद्यथा ॥

[12]क्लेशावरणं ज्ञेयावरणं चेति ॥

---

[1] C. सखुवै°. [2] I. अशेववै°. [3] I. सत्यार्थ°. [4] I. °प्रमुखाभि
[5] I. सुस्थाने प्रा°. [6] I. सत्यार्थार्थप्रावंतिकं । [7] I. क्लाशापक°. [8] I. मारप्रमा
[9] I. अविकंन्पकं. [10] I. सत्यार्थोंपा°. [11] I. आवरने ज्ञोयो । [12] I. क्लेशवर°.

CXVI. [1]नैरात्म्यं द्विविधं। तद्यथा ॥

धर्मनैरात्म्यं पुद्गलनैरात्म्यं चेति ॥

CXVII. संभारो द्विविधः। तद्यथा ॥

पुण्यसंभारो ज्ञानसंभारश्चेति ॥

CXVIII. तत्र षट् समाध्यावरणानि। तद्यथा ॥

[2]कौसीद्यं मानं शाठ्यमौद्धत्यमनाभोगः सत्याभोगश्चेति ॥

CXIX. तत्र [3]प्रतिपक्ष्याष्टौ प्रहाणसंस्काराः। तद्यथा ॥

श्रद्धा बुद्धो व्यायामः [4]प्रश्रब्धिः स्मृतिः संप्रजन्यं चेतनोपेक्षा चेति ॥

CXX. तत्र चत्वारो [5]द्वीपाः। तद्यथा ॥

[6]पूर्वविदेहो जंबुद्वीपोऽ[7]परगोदानिरुत्तरकुरुद्वीपश्चेति ॥

CXXI. [8]अष्टावुष्णनरकाः। तद्यथा ॥

संजीवः [9]कालसूत्रः संघातो रौरवो महारौरवस्तपनः [10]प्रतापनोऽवीचिश्चेति ॥

---

[1] C. नैरात्मा द्वि°. [2] I. कौशीत्यां श्मानमुरसं। शाष श्मौदुत्यः. [3] C. भिसत्वा श्मष्टौ. [4] I. प्रमेद्धिः. See section XLIX. [5] I. दीपाः. [6] I. °विदह. [7] C. °गोचरि. Mahâvyut. °गोदनीय. Pâli °goyâna (=°गोदान Childers). [8] I. उस्तनरका. [9] I. कारशूत्र. C. कारसूत्र. [10] I. पतपन. C. प्रतपन.

CXXII. अष्टौ शीतनरकाः । तद्यथा ॥

[1]अर्बुदो [2]निरर्बुदोऽटटोऽ[3]पपो[4]हाहाधर [5]उत्पलः [6]पद्मो महा
पद्मश्चेति ॥

CXXIII. सप्त [7]पातालानि । तद्यथा ॥

[8]धरणितलोऽ[9]चलो [10]महाचल आपः [11]कांचनः [12]संजीव
नरकश्चेति ॥

CXXIV. द्वौ [13]चक्रवाडौ । तद्यथा ॥

चक्र[14]वाड महाचक्र[15]वाडौ चेति ॥

CXXV. [16]अष्टांगपर्वताः । तद्यथा ॥

[17]युगंधर [18]ईशाधरः खदिरकः सुदर्शनो [19]विनतकोऽश्वकर्ण
नेमिंधरगिरिः सुमेरुश्चेति ॥

CXXVI. सप्त [20]सागराः । तद्यथा ॥

क्षारः क्षीरो दध्यु[21]दधि[22]र्घृतं मधुः सुरा चेति ॥

---

[1] I. अब्बदः. [2] I. निब्बुदः. C. निर्ब्बुदः. [3] Mahâvyut. हहवः and [4] हुहुवः f
अपप and हाहाधर in our list. [5] I., C. उत्पन्न. [6] I., C. पमु; and aft
this word, सौगंतिक and पूंडरीक; see Notes. [7] I. पातारानि. [8] I. धरणितन
[9] I. अचनः. [10] I. महाचनः. [11] C. काञ्चर. [12] I. सजीवः. [13] I., C. चक्रवाद
C. omits तद्यथा, and does so in the following two sections. [14] I. °वाद. [15] I. °वाद
[16] I. अस्तंगपर्वे°. C. अष्टांगनपर्वे°. [17] C. पुंग°. [18] I., C. तशाधा
[19] I., C. विनीत. [20] I. शा°. [21] I. अपम्रधि. [22] I. मृतं.

CXXVII. तत्र षट् कामावचरा देवाः । तद्यथा ॥

[1]चातुर्महाराजकायिकास्त्रायस्त्रिंशास्तुषिता यामा निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्तिनश्चेति ॥

CXXVIII. अष्टादश रूपावचरा देवाः । तद्यथा ॥

[2]ब्रह्मकायिका ब्रह्मपुरोहिता ब्रह्मपार्षद्या महाब्रह्माणः [3]परीत्ताभा अप्रमाणाभा [4]आभास्वराः [5]परीत्तशुभाः [6]शुभकृत्स्ना [7]अनभ्रकाः पुण्यप्रसवा बृहत्फला [8]असंज्ञिसत्त्वा अवृहा [9]अतपाः सुदृशाः सुदर्शना अकनिष्ठाश्चेति ॥

CXXIX. चत्वारो[10]ऽरूपावचरा देवाः ॥

[11]आकाशानंत्यायतनोपगा [12]विज्ञानानंत्यायतनोपगा [13]आकिंचन्यायतनोपगा [14]नैवसंज्ञानासंज्ञायतनोपगाश्चेति ॥

CXXX. [15]त्रिविधालंघनाः । तद्यथा ॥

सत्यालंघना धर्मालंघनानालंघना चेति ॥

CXXXI. त्रिविधा महामैत्री । तद्यथा ॥

[16]सत्यालंघना धर्मलंघनानालंघना चेति ॥

---

[1] I. °कायिकादेवाः. [2] I. वशकायिका. [3] I. परित्ताभाः. [4] I. अभास्वरा. [5] I., C. परीत°. [6] I., C. शुभकृष्णाः. [7] I. अनद्रकाः. [8] C. असंगिसत्वा. I. °सत्याः. [9] I. अवपाः. C. अटपा. [10] I., C. आरूप°. [11] I. आभागानित्यायतनादेवा. C. आभोगानित्यातनोपगाः. [12] I. विज्ञानायतनापगाः. C. विज्ञायतनोपगाः. [13] I. अकि°. [14] I. °नासंज्ञायनोप°. [15] I. त्रिविधामंदारूणाः. C. omits तद्यथा and does so in the following two sections. [16] I. सत्वल°.

CXXXII. त्रिविधं [1]कर्म । तद्यथा ॥

[2]दृष्टधर्मवेदनीयमु[3]त्पद्यवेदनीयमपरवेदनीयं चेति ॥

CXXXIII. त्रिविधं [4]प्रातिहार्यं । तद्यथा ॥

[5]ऋद्धिप्रातिहार्यमादेशनाप्रातिहार्यमनुशासनीप्रातिहार्यं चे-ति ॥

CXXXIV. अष्टावक्षणाः । तद्यथा ॥

[6]नरकोपपत्तिस्ति[7]र्यगुपपत्तिर्यमलोकोपपत्तिः प्रत्यंतजन[8]पदो-पपत्ति[9]र्दीर्घायुषदेवोपपत्ति[10]रिंद्रियविकलता मिथ्यादृष्टिश्चित्तोत्पा-दविरागितता चेति ॥

CXXXV. त्रिविधा विकल्पाः । तद्यथा ॥

अनुस्मरणविकल्पः [11]संतिरनविकल्पः सहजविकल्पश्चेति ॥

CXXXVI. चत्वारः समाधयः । तद्यथा ॥

[12]शूरंगमो ग[13]गणगंजो विमलप्रभः [14]सिंहविक्रीडितश्चेति ॥

CXXXVII. चतुर्दशाव्याकृतवस्तूनि । तद्यथा ॥

शाश्वतो लोकोऽशाश्वतो लोकः [15]शाश्वतश्चाशाश्वतश्च [16]नैव

---

[1] I. त्रिविधि क्रमा. [2] I. दुष्टधर्मावे°. C. दुष्टधर्मं वेद°. [3] C. उत्पात्यवे°
[4] I. °र्याः. [5] I. संतिप्र°. C. संतिप्रातिहा°. [6] I. नरकोपेत्तिः. [7] I. त्रिर्यगुपपत्तिः
[8] I. °पादो°. [9] I. दीर्घायुवदेवो°. C. दीर्घायुषदशो°. [10] I. °यविकाता
C. °यविकसिता. [11] C. सन्तीरणवि°. [12] I. °रंगिमः. [13] I. गगन°
[14] I., C. °विक्रिदित°. [15] I., C. शास्वताशास्वतश्च. [16] I., C. नैवशास्वताशास्वतश्च.

शाश्वतो नाशाश्वतश्च।[1] अंतवाँल्लोकोऽ[2]नंतवाँल्लोकोऽ[3]तवांश्चानंतवाँल्लोकश्च [4]नैवांतवान्नानंतवांश्च। [5]भवति तथागतः परं मरणाच्च [6]न भवति तथागतः परं मरणाच्च [7]भवति च न भवति च तथागतः परं मरणा[8]न्नैव भवति न न भवति तथागतः परं मरणात्।[9] स जीवस्तच्छरीर[10]मन्यो जीवोऽन्यच्छरीरं चेति ॥

CXXXVIII. त्रीणि कुशलमूलानि। तद्यथा ॥

अद्वेषोऽलोभोऽमोहश्चेति ॥

CXXXIX. [11]एतद्विपर्ययात्त्रीण्यकुशलमूलानि। तद्यथा॥

लोभो मोहो द्वेषश्चेति ॥

CXL. [12]तिस्रः शिक्षाः। तद्यथा ॥

[13]अधिचित्तशिक्षाधिशीलशिक्षाधिप्रज्ञाशिक्षा चेति ॥

इति नागार्जुनपादविरचितोऽयं[14] धर्मसंग्रहः [15]समाप्तः ॥ ॥

॥ ॥छछछ॥ ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥ शुभमस्तु सर्वदा ॥ ॥

---

[1] I., C. अंतवानलोकः. [2] I., C. अनंतवानलोकः. [3] I., C. अंतवाश्चानंतवालोकश्च. [4] I. नैवांतवानांतवश्च. C. नैवांतवाप्यंतरश्च. [5] I. °गतः परं मरन्यद्रन. C. °पर मरनाच्च. [6] I. °गत परं मरन्वाच. C. परं मरनाच. [7] I. भवति च। तथागत परं मरणात्। [8] I. नैव भवति न भवति। तथागतः परं मरणाद. Left out in C. [9] I. स भावः तच्चरीरं. C. स जीवः। तत्सरीर। [10] I. अंन्यो जीवोऽन्यत्सरीरश्चे°. C. अन्यो जीवोऽन्यत्सरीरश्चे°. [11] I. एतद्विपययोत त्राणि. C. एतद्विपर्ययात त्रीणि. [12] I. त्रिशंशि°. C. त्रिस्रः शि°, and omits तद्यथा. [13] I. अद्विचित्तशिष्या. [14] I., C. चितायां. [15] C. समाप्तमिति॥ ॥ शुभमस्तु ॥७॥

NOTES.

॥ नमो रत्नत्रयाय ॥

रत्नत्रयं नमस्कृत्य सर्वसत्त्वहितोदयं ।
कथ्यते मोहनाशाय धर्मसारसमुच्चयं ॥

'Having worshipped the jewel-triad, which causes the good of all beings, (this) collection of the essence of the law is told in order to destroy delusion.' समुच्चय, unless it is a neuter noun, ought to be समुच्चयः. This introductory verse is found in both MSS., but the Chinese version reads differently, viz. 'Salutation to all the Buddhas, whose knowledge is omniscience, and who are the teachers of gods and men; and to the laws preached by the immense and numberless Buddhas. (This is) a compendious collection of the names of the true laws preached (by them).' This verse, though it is different in some degree, seems to be a translation of the verse found in F.

I. त्रीणि रत्नानि 'The three treasures.'

Lalitav. p. 546, 2-7. Mahâvagga I, 4, 5; I, 6, 29-47 (Sacred Books of the East, XIII, 83 f. and 97-102). Childers, p. 402 b. Buddho, Dhammo, Saṅgho. Burnouf, Introd. p. 221. Köppen, I, 550. Kern, I, 284. Cunningham, Ladak, p. 361 f. Hodgson, pp. 27, 53, 93. Beal, p. 99. Eitel, p. 150. 'The Buddha, the Law, the Clergy.' On Dharma, see Dhammapada, transl. by M. M., S. B. E., X, p. 3.

II. त्रीणि यानानि 'The three vehicles.'

Saddharmap., chaps. I, II, III; cf. Burnouf, Lotus, p. 315. Âryamahâkaru*n*apu*n*-*d*arîkasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 172. Not in Pâli, Childers, p. 595 b. Beal, Catena, p. 253. Hodgson, pp. 60, 102, 145. Köppen, I, 418 f. Eitel, p. 151 f.—प्रत्येकयान instead of प्रत्येकबुद्धयान occurs in Saddharmap., chap. I, verse 10. Sometimes 'Two vehicles' are mentioned, viz. महायान 'Great vehicle,' to which the बुद्धयान belongs, and हीनयान 'Small or inferior vehicle,' to which the श्रावक° and प्रत्येकबुद्धयान belong.

एकयान 'The single vehicle,' Saddharmap., chap. II, ver. 101 (Sacred Books of the East, XXI, 53).

III. पंच बुद्धाः 'The five (Dhyâni)-Buddhas,' cf. sects. IV and XII.

Rgyud XIX, 20 (Feer, p. 343): पंचतथागतमंगलगाथा. Burnouf, Introd. pp. 117 557. Hodgson, pp. 27, 58, 64 n. 33, 93. Köppen, II, 27. Wassiljew, p. 187. Kern I, 323 f.; II, 172, 380 n. Rh. Davids, p. 205. Cunningham, Ladak, p. 364 Wilson, II, 12, has six, viz. besides the five mentioned in our list, वज्रसत्त्व. On अमिताभ, see Sukhâvatî-vyûha, Anecd. Oxon., Aryan Series, I, Part II; Max Müller Selected Essays, II, p. 313. Beal, Buddh. in Ch., pp. 128, 159 ff. Eitel, p. 6 f.

IV. चतस्रो देव्यः 'The four goddesses.'

Wilson, II, 12, 35, 36. Hodgson, pp. 93, 94. Wassiljew, p. 125. Kern, II 173. Cunningham, Ladak, p. 364. Rgyud XIV, 33 (Feer, p. 330) has लोचन &c.; cf. Rgyud XXI, 3 (346). मामकी, III, 7 (295); IV, 12 (298). तारा, XIV, 49 (332) is called सर्वतथागतमाता; XVIII (339) is आर्यतारामूलकल्प.

Wilson gives प्रज्ञा, वज्रधात्वी, लोचना (1), मामुखी (2), पाण्डरा (3), तारा (4) वज्रसत्त्वात्मिका, as wives of the Buddhas in sect. III, in the same order. And again, p. 27 (from the Trikâ*nd*a*s*esha): तारा (4); वसुन्धरा; धनदा or संपत्प्रदा; मरीचि (sect. V, 3); लोचना (1).

V. पंच रक्षाः 'The five protectors.'

Cf. Wilson, II, 13; आर्यमारीचीनामधारणी, Rgyud XIII, 6 (Feer, p. 318).

Wilson gives प्रतिसरा (1); महासहस्रप्रमर्दिनी (2); महामयूरी; महाशीतवती (5) महामंत्रानुसारिणी (4); cf. sect. IV. On Râkshasîs, see Burnouf, Lotus, p. 140.

VI. सप्त तथागताः 'The seven Tathâgatas.'

Vipassî, Sikhî, Vessabhû, Kakusandho, Ko*n*âgamano, Kassapo (Sâkiyamuni). Buddhava*m*sa XXI seq.

Lalitav. pp. 5–6. Mahâvastu I, 2, 317 ff.; cf. सप्तबुद्धक (सूत्र), Mdo. XXII, 4 (Feer, p. 272), and Rgyud XI, 8 (311); सप्ततथागतपूर्वप्रणिधानविशेषविस्तर, Rgyud X, 5 (309). *G*âtaka I, 41–44. Pârâ*g*ika I, 3, 1 (Vinaya III, p. 7). Childers p. 96 b. Burnouf, Introd. p. 317. Wilson, II, 5. Hodgson, pp. 94, 115; cf. p. 33. Hardy, Manual, p. 94 ff. Köppen, I, 314 f. Kern, I, 321 ff. Eitel, p. 122 Hema*k*andra, ver. 236, gives कांचन instead of कनकमुनि.

According to the Saptabuddhastotra (transl. Wilson, II, p. 5), cf. Cambridge Catalogue, p. 14,

विपश्यिन्	was born at	वंधुमती,	and became	Buddha	under a	पाटला tree.
शिखिन्	,,	अरुण	,,	,,	,,	पुंडरीक ,,
विश्वभू	,,	अनुपमा	,,	,,	,,	शाल ,,

ककुच्छंद	was born at	क्षेमवती	and became	Buddha	under a	शिरीष	tree.
कनकमुनि	,,	शोभनवती	,,	,,	,,	उदुंबर	,,
काश्यप	,,	वाराणसी	,,	,,	,,	न्यग्रोध	,,
शाक्यसिंह	,,	कपिलपुर	,,	,,	,,	अश्वत्थ	,,

And मैत्रेय will be born at केतुमती and will become Buddha under a नाग tree. On Tathâgata, see Max Müller, Dhammapada, p. 94, note.

VII. चत्वारो लोकपालाः 'The four guardians of the world.'

1. Dhatura*tth*o; 2. Virû*lh*o or Virû*lh*ako; 3. Virûpakkho; 4. Vessavano.

Childers, p. 230 b, under Mahârâ*g*â. Burnouf, Introd. p. 603 (Lotus, pp. 3, 98, 145). Burnouf (Introd. p. 601) identifies them with the *K*aturmahârâ*g*as. Hardy, Manual, p. 24. Köppen, I, 250; II, 261. Kern, I, 291. Eitel, p. 145 (s.v. Tchaturmahârâdjas).

VIII. अष्टौ लोकपालाः.

IX. दश लोकपालाः.

X. चतुर्दश लोकपालाः.

XI. दश क्रोधाः 'The ten gods of anger.'

Wilson, II, 24, 33. Burnouf, Introd. p. 550. Köppen, II, 297. यमारि, vide Rgyud VII, 1, 2, 4 (Feer, p. 302); there are two, viz. कृष्ण° and रक्त°; besides, मंजुश्री is called यमारि. Cf. चक्रसंवर, Târanâtha, pp. 177, 235, 238, 240, 245.

XII. अष्टौ बोधिसत्त्वाः (cf. sect. III).

Wilson, II, 15. Rgyud XI, 11 (Feer, p. 312). Commonly only five are enumerated, viz. समंतभद्र, वज्रपाणि, रत्नपाणि, पद्मपाणि, विश्वपाणि.

Köppen, II, 27. Hodgson, pp. 28, 58. Kern, II, 172 f. Vide Cunningham, Ladak, p. 364. Rh. Davids, p. 205. Wilson, II, 13, 14, has:—मैत्रेय (1), समंतभद्र (3), as sons of वैरोचन; अनंतगंज (2), वज्रपाणि (4), मंजुनाथ (5), as sons of अक्षोभ्य; क्षितिगर्भ (7), son of रत्नसंभव; खगर्भ (8), son of अमिताभ; सर्वनिवरणविष्कंभिन् (6), son of अमोघसिद्ध. पद्मपाणि is the same as अवलोकितेश्वर, about whom see the Kâra*nd*avyûha (Cambridge Cat.), of which an abstract is given in Burnouf's Introd. p. 221 ff. (cf. Feer, p. 246), and which was edited in Calcutta, 1873, and the Saddharmap., ch. XXIV. Kern, I, 324 ff.; II, 171 f. Beal, pp. 119 ff., 133 ff. Eitel, p. 18 ff.

Besides मंजुनाथ and मंजुश्री, which latter is his usual name, other compositions with मंजु occur as names of the same being, as °घोष, °देव, °भद्र, &c.; see Burnouf, Lotus, p. 498 ff.

XIII. षड्योगिन्यः 'The six goddesses of magic.'

Cf. Mahâvyutp., sect. 192, where वज्रभृकुटी, वज्रांबुजा, वज्रांकुशी, वज्रसत्त्वज्ञामुद्रा. Rgyud I, 11–13 (Feer, p. 293); II, 2, 4 (294); III, 5 (295): चतुर्योगिनीसंपुततन्त्र, IV, 8 (297); IV, 15 (298). वज्रवराही अभिधान, Rgyud III, 3 (294); cf. III, 7 (295). Târanâtha, transl. Schiefner, pp. 192, 240, 254, 323, 328. वज्रयोगिनी, Târan., pp. 189, 196, 244. बुद्धकपालिनी, Rgyud IV, 2 (Feer, p. 296). Hodgson, p. 94.

If वज्रवराही is to be read in one word, the number 'six' would be wrong.

XIV. सप्तविधानुत्तरपूजा 'The sevenfold highest worship.'

XV. त्रीणि कुशलमूलानि 'The three roots of virtue.'

Cf. Lalitav. p. 38, 7 (Dharmâl. 83 and 84), बोधिचित्त and आशय; cf. Kern, I, 415.

XVI. चत्वारो ब्रह्मविहाराः 'The four perfect states.'

Trigl. p. 12. Lalitav. p. 35, 4 ff. (Dharmâl. 14–17). Childers, pp. 95 a, 569 f. Kern, I, 370, 393, 408. Hardy, East. Mon. pp. 243, 249.

'1. Friendliness; 2. Kindness; 3. Lively interest; 4. Indifference' (according to Kern). See also Rhys Davids, Buddhist Suttas, S. B. E., XI, p. 273.

XVII. षट् पारमिताः 'The six transcendental virtues.'

Lalitav. p. 38, 10 ff (Dharmâl. 87–92); cf. Kern, I, 415 ff. Burnouf, Lotus, p. 544 ff. Kern, I, 431. Schlagintweit, p. 36. Eitel, p. 90.

'1. Charity; 2. Morality; 3. Patience; 4. Energy; 5. Meditation; 6. Wisdom.'

XVIII. दश पारमिताः 'The ten transcendental virtues' (cf. sects. XVII and CV–CXIV).

1. Dâna-pâramitâ (1); 2. sîla-pâramitâ (2); 3. nekkhamma-pâramitâ; 4. paññâ-pâramitâ (=6); 5. viriya-pâramitâ (=4); 6. khanti-pâramitâ (=3); 7. sakka-pâramitâ; 8. adhitthâna-pâramitâ; 9. metti-pâramitâ; 10. upekhâ-pâramitâ.

Mahâvyutp., sect. 30. Trigl. p. 11 b (12). Feer, p. 205. Childers, p. 335 a. Cf. *G*âtaka I, 20 f., 45 f. (Rhys Davids, Buddhist Birth Stories, I, 18 f., 54 f.) Hodgson, p. 91. Kern, I, 301. Desgodins, p. 349 f. Eitel, p. 90.

'7. Means (i.e. experience in means, cleverness; उपायकौशल्यं, Lalitav. p. 38, 21—Dharmâl. 93); 8. Prayer; 9. Force; 10. Knowledge.'

The commentary to Hema*k*andra, ver. 234 (ed. Boehtl. and Rieu, p. 317), gives them as Balas; he has क्षांति instead of प्रज्ञा, and प्रणिधान for °धि.

XIX. चत्वारि संग्रहवस्तूनि 'The four elements of popularity.'

1. Dânam; 2. piyava*k*anam; 3. attha*k*ariyâ; 4. samânattatâ.

Mahâvyutp., sect. 31. Trigl. p. 12 b (17). Abhidharmako*s*avyâkhyâ, fol. 34 a, l. 7. Mahâvastu, I, 3, 11, gives a list a little different:

दानं च प्रियवाद्यं च तथार्थचर्या समानसुखदुःखता।
संग्रहवस्तुनि जितो चतुर्हि परिकल्पये सत्वां॥ (cf. Senart's note, p. 370.)

Lalitav. p. 38, 22 f. (Dharmâl. 94); cf. Kern, I, 418. Lalitav. p. 42, 14 f., where अर्थक्रिया is given for °चर्या. Childers, p. 447 a. Burnouf, Lotus, p. 405. Eitel, p. 145 b.

'1. Liberality; 2. Affability; 3. Beneficent rule; 4. Impartiality.'

XX. पंचाभिज्ञाः 'The five supernatural faculties.'

1. Iddhividhâ or iddhippabbhedo (=5); 2. dibbasota*m*; 3. parassa *k*etopariya*ñ*â*n*a*m* or para*k*ittavi*g*ânana*m*; 4. pubbenivâsânussati*ñ*â*n*a*m*; 5. dibba*k*akkhu (=1). Sometimes a sixth is added, viz. âsavakkhayakara*ñ*â*n*a*m*.

Saddharmap., transl. Kern, pp. 89, 131 n., 242. Sukhâvatî, Pra*n*idhâna 5–9 (p. 12 f.) Childers, p. 5 b.

Six abhi*g*ñâs occur in Mahâvyutp., sect. 10. Hema*k*. Abhidhâna*k*int. ver. 233, p. 316, where â*s*ravakshaya is added before *ri*ddhi.

Burnouf, Introd. p. 295; Lotus, pp. 291, 820 ff. Eitel, p. 2 f. Köppen, I, 411. Kern, I, 297. Max Müller, Dhammapada, p. 13.

'1. Divine sight; 2. Divine hearing; 3. Knowledge of others' thoughts; 4. Memory of former abodes; 5. Magical science; (6. Knowledge how to destroy human passion.)'

XXI. चत्वार्यार्यसत्यानि 'The four noble truths' (cf. sects. XCVII–C).

1. Dukkha*m*; 2. dukkhasamudaya*m* or -samudayo; 3. dukkhanirodha*m* or -nirodho; 4. pa*t*ipadâ or maggo.

Lalitav. p. 541, 2 ff.; cf. p. 36, 14 ff. (Dharmâl. 48–51), and Kern, I, 411. Cf. Saddharmap., transl. Kern, pp. 18, 90 (ver. 100 ff.), 158 n. 2, 354. Dharma*k*akrapravartanasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 114 ff. Ârya*k*atursatyasûtra (Mdo. XXVI, 13; Feer, p. 279), transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 122 ff.

Mahâvagga I, 6, 19–22 (p. 10 f.); transl., p. 94 ff. Puggala-paññatti I. Childer p. 56 b, s. v. *k*attâri ariyasa*kk*âni. Burnouf, Lotus, p. 517 ff. Köppen, I, 220 f Hardy, Manual, p. 496. Oldenberg, p. 128=211. Kern, pp. 72, 367; 207, n. Rh. Davids, Buddhism, pp. 48, 106. Schlagintweit, p. 16. Eitel, p. 14.

'1. Suffering; 2. Cause of suffering; 3. Cessation of suffering; 4. Path (to th cessation).'

XXII. पंच स्कंधाः 'The five attributes of being.'

1. Rûpa*m*; 2. vedanâ; 3. sañña; 4. saṅkhârâ; 5. viññâ*n*a*m*.

Mahâvyutp., sect. 96. Trigl. p. 19 (33). Feer, p. 203, Ann. Mus. Guim. V 124 f., 145, 177 f. Childers, p. 198 b. Mahâvagga I, 6, 38 ff. (p. 13 f.) Puggala paññatti I. Burnouf, Introd. p. 512. Colebrooke, I, 420 f. Hardy, Legends, p. 23 (Gogerly); Manual, pp. 388, 399. Köppen, I, 602 f. Oldenberg, pp. 128 n., 213 ff 255, 279. Rh. Davids, Buddhism, p. 90. Beal, p. 199. Eitel, p. 129 b. Commen to Hema*k*andra, ver. 233 (ed. Boehtl. and Rieu, p. 316). M. M., Dh. P., p. 54.

'1. Material form; 2. Sensations; 3. Perceptions; 4. Conformations (Childer Discrimination); 5. Consciousness' (see Oldenberg, Buddha, transl. Hoey).

XXIII. लोकोत्तरपंचस्कंधाः.

Mahâvyutp., sect. 2. Trigl. p. 9 (7). Burnouf, Introd. p. 457. Cf. Kern, I, 35

XXIV. द्वादशायतनानि 'The twelve organs and objects of sense.'

1. *K*akkhâyatana*m*; 2. sotâyatana*m*; 3. ghânâyatana*m*; 4. *g*ivhâ yatana*m*; 5. kâyâyatana*m*; 6. manâyatana*m*; 7. rûpâyatana*m*; 8. sad dâyatana*m* (9); 9. gandhâyatana*m* (8); 10. rasâyatana*m*; 11. pho*tth*ab bâyatana*m*; 12. dhammâyatana*m*.

Mahâvyutp., sect. 102. Childers, p. 75 b. Puggala-paññatti I. Burnouf, Introd pp. 500, 635. Hardy, Manual, pp. 403, 452. Wassiljew, pp. 240 f., 244, 25 Köppen, I, 602.

'1. The eye; 2. The ear; 3. The nose; 4. The tongue; 5. The body; 6. Th mind; 7. Form; 8. Sound; 9. Odour; 10. Taste; 11. Touch; 12. Ideas' (ac cording to Childers).

XXV. अष्टादश धातवः 'The eighteen principles.'

1. *K*akkhu (1); 2. rûpa (7); 3. *k*akkhuviññâ*n*a (13); 4. sota (2); 5 sadda (9); 6. sotaviññâ*n*a (14); 7. ghâna (3); 8. gandha (8); 9. ghâna

viññâna (15); 10. givhâ (4); 11. rasa (10); 12. givhâviññâna (16); 13. kâya (5); 14. phoṭṭhabba (11); 15. kâyaviññâna (17); 16. mano (6); 17. dhamma (12); 18. manoviññâna (18).

Mahâvyutp., sect. 103. Cf. Mdo. XXVI, 14 (Feer, p. 279). Childers, p. 121 b. Puggala-paññatti I. Burnouf, Introd. p. 449; Lotus, p. 511. Hardy, Manual, pp. 399 ff., 432, 419 ff. Cf. Wassiljew, p. 253.

'The first twelve are the same as the âyatanas (sect. XXIV), then follow 13. Vision; 14. Hearing; 15. Smell; 16. Taste; 17. Feeling; 18. Thought.'

XXVI. एकादश रूपस्कंधाः 'The eleven physical elements.'

Childers, p. 405 b, has twenty-eight: 1. Paṭhavîdhâtu (§ 39, 1); 2. âpodhâtu (§ 39, 2); 3. tegodhâtu (§ 39, 3); 4. vâyodhâtu (§ 39, 4); 5. kakkhum (1); 6. sotam (2); 7. ghânam (3); 8. givhâ (4); 9. kâyo (5); 10. rûpam (6); 11. saddo (7); 12. gandho (8); 13. raso (9); 14. itthindriyam; 15. purisindriyam; 16. gîvitindriyam; 17. hadayavatthu; 18. kâyaviññatti; 19. vakîviññatti (11); 20. âkâsadhâtu (§ 39, 5); 21. rûpassa lahutâ (cf. § 38, 7); 22. rûpassa mudutâ; 23. rûpassa kammaññatâ; 24. rûpassa upakayo; 25. rûpassa santati; 26. rûpassa garatâ; 27. rûpassa anikkatâ; 28. kabaliṅkâro âhâro (§ 70).

Cf. Puggala-paññatti I. Hardy, Manual, p. 414 ff.

XXVII. वेदना त्रिविधा 'The three sensations.'

1. Sukhâ; 2. dukkhâ; 3. adukkhamasukkhâ. Childers, p. 561 b.

Mahâvyutp., sect. 98. Burnouf, Introd. p. 459. Kern, I, 344.

'1. Pleasant sensations; 2. Painful sensations; 3. Indifferent sensations.'

XXVIII. संज्ञास्कंधः.

Abhidharmakosavyâkhyâ (Société Asiatique, M. C.), fol. 306: निमित्तोद्ग्रहणात्मिकेति । निमित्तं वस्तुनोऽवस्थाविशेषो नीलत्वादि ॥ तस्योद्ग्रहणं परिच्छेदः ॥ तदात्मिका तत्स्वभावा ॥ दुःखादीत्यादिशब्देन लोहितादीनां ग्रहणं असौ संज्ञास्कन्धः ॥ यदि परिच्छेदात्मिका संज्ञा तत्संप्रयोगे निमित्तमुद्गृह्णतीति, etc.

XXIX. संस्कारा द्विविधाः.

XXX. चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराश्चत्वारिंशत् (cf. sect. LXIX, 11 and 12).

Cf. Mahâvyutp., sect. 100. Hardy, Manual, p. 404 ff. Kern, p. 346 ff. ह्री, अपत्रपा, Lalitav. p. 35, 12 f. (Dharmâl. 22 and 23); cf. Kern, I, 409. M. M., Dh. P., p. 54.

XXXI. चित्तविप्रयुक्तसंस्कारास्त्रयोदश.

Cf. Mahâvyutp., sect. 100. Kern, I, 346. Rhys Davids, Buddhism, p. 91.

XXXII. त्रीण्यसंस्कृतानि.

Abhidharmakosa, vol. i, fol. 3: 'What are Anâsrava-dharmâs? They Mârgasatyam and three Asamskritas. What are the three? They are Âkâsa two kinds of Nirodhas. What are the two kinds of Nirodhas? They are P tisankhyânirodha and Apratisankhyânirodha. Those three Asamskritas, viz. Âk etc., and Mârgasatyam are called Anâsravadharmâs, etc.' (Then follows an planation of the three words.) See Vyâkhyâ, fol. 12 a, ff. M. M., Dh. P., p. 6 Colebrooke, Misc. Essays, I, 421.

XXXIII. षड् विषयाः 'The six objects of sense.'

'1. Rûpam, form; 2. saddo, sound; 3. gandho, odour; 4. raso, tas 5. phasso, contact (touch); 6. dhammo, ideas.'

Cf. Mahâvyutp., sect. 97 b. Trigl. p. 19 (35). Childers, p. 584 a, s. v. visa

XXXIV. द्वादशविधं रूपं.

Cf. Mahâvyutp., sect. 97 b. Trigl. p. 25 (56–58).

XXXV. अष्टाविंशतिविधः शब्दः 'The eightfold sound.'

Cf. Mahâvyutp., sect. 97 b. Childers, p. 410 b. Pet. Wörterb., s. v. We m read ashtâvimsatividhah, there being fourteen sounds, which, as they are eit pleasant or unpleasant, become twenty-eight.

XXXVI. रसः षड्विधः 'The sixfold taste.'

1. Kasâvo (6); 2. titto (5); 3. madhuro (1); 4. lavano (3); 5. ambilo (6. katuko (4). Childers, p. 402 a, s. v. raso.

Mahâvyutp., sect. 97 b. Trigl. p. 26 (60). Pet. Wörterb., s. v.

'1. Sweet; 2. Sour; 3. Salt; 4. Acrid; 5. Bitter; 6. Astringent.'

XXXVII. चत्वारो गंधाः 'The four smells.'

Cf. Mahâvyutp., sect. 97 b. Trigl. p. 25 b (59). Pet. Wörterb., s. v., fr MBh. XII, 6848, where nine kinds of smell are enumerated, viz.: 1. इष्ट (cf. 2. अनिष्ट (cf. 2); 3. मधुर; 4. कटु; 5. निर्हारिन्; 6. संहत (cf. 3?); 7. स्निग्ध; 8. रू 9. विशद (cf. 4?).

'1. Good smell; 2. Bad smell; 3. Constant smell; 4. Changeable smell.'

XXXVIII. एकादश स्प्रष्टव्यानि 'The eleven elements of touch' (cf. sect. XXVI).

Cf. Mahâvyutp., sect. 97 c. Trigl. p. 26 (61).

'1. Earth; 2. Water; 3. Fire; 4. Air; 5. Smoothness; 6. Hardness; 7. Lightness (Buoyancy, Childers); 8. Heaviness; 9. Coldness; 10. Hunger; 11. Thirst.'

XXXIX. पंच महाभूतानि 'The five great elements.'

1. Pa*th*avîdhâtu; 2. âpodhâtu; 3. te*g*odhâtu; 4. vâyodhâtu.

Childers, p. 227 a, s. v. *k*attâro mahâbhûtâ. Four kinds of the great elements are more commonly known.

Mahâvyutp., sect. 97. Trigl. p. 25 (55). Burnouf, Introd. p. 636; Lotus, p. 514. Köppen, I, 601. Colebrooke, I, 416 f. Pet. Wörterb., s. v., has the five.

'1. Earth; 2. Water; 3. Fire; 4. Air; 5. Ether.'

XL. पंच भौतिकानि 'The qualities of the five elements' (cf. sect. XXXIII).

Viz. पृथ्वी, आपः, तेजः, वायुः, आकाशः; गन्धः, रसः, रूपं, स्पर्ष्टव्यं, शब्दः; घ्राणः, जिह्वा, चक्षुः, त्वचि, श्रोत्रं. See the Sâṅkhyakârikâ, ver. 22 ff.

Colebrooke, I, 417. '1. Form; 2. Sound; 3. Odour; 4. Taste; 5. Touch.'

XLI. विंशतिः शून्यताः 'The twenty kinds of voidness.'

Commonly only eighteen kinds are known; so in the Cambridge MS., the Chinese Version, and Mahâvyutp., sect. 33. Trigl. p. 13 (18). Cf. Feer, p. 205. Hodgson, p. 93. Max Müller, Anecdota Oxon., III, p. 55. See also sect. LIX.

XLII. द्वादशांगप्रतीत्यसमुत्पादः 'The twelvefold chain of causation.'

Pa*t*i*kk*asamupâdo: 1. avi*gg*â, ignorance; 2. saṅkhârâ, conformations; 3. viññâ*n*am, consciousness; 4. nâmarûpam, name and form; 5. sa*l*âyatana*m*, the six organs of sense; 6. phasso, contact; 7. vedanâ, sensation; 8. ta*n*hâ, thirst (desire); 9. upâdâna*m*, clinging (to existence); 10. bhavo, being; 11. *g*âti, birth; 12. *g*arâmara*n*a*m*, old age and death (according to Childers and Oldenberg).

Mahâvyutp., sect. 109. Trigl. p. 14 b (22). Lalitav. p. 440 ff. Âryamahâkaru*n*apu*nd*arîkasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 169 f. Feer, p. 204. Childers, pp. 359 b, 278 b (s. v. nidâna*m*). Mahânidâna-sutta, transl. Burnouf, Lotus, p. 533 ff. Mahâvagga I, 1, 2 (p. 1); I, 5, 2 (p. 5). Burnouf, Introd. pp. 485 ff., 623; Lotus, pp. 332, 530 ff. Hardy, Manual, pp. 391 f., 432. East. Mon. pp. 6, 193, 301. Köppen, I, 609 ff. Hodgson, p. 79. Oldenberg, p. 224 ff. Schlagintweit, p. 22 ff. Colebrooke, Misc. Essays, I, 420 f., 453 ff. (Childers). Cf. Sacred Books,

X, 2, p. 131. Anecdota Oxon., Aryan Series, III, Pra*gñ*â-pâramitâ-sûtra, ed. M Müller, p. 57. Eitel, p. 84 (s. v. nidâna).

XLIII. सप्तत्रिंशद्बोधिपक्षिका धर्माः 'The thirty-seven constituents of tru knowledge' (Kern).

Saddharmap., transl. Kern, p. 420 (n. 1). Childers, p. 92: sattati*m*sa bodh pakkhiyâ dhammâ.

1. The four Satipa*tth*ânas; 2. The four Sammappadhânas; 3. The fo Iddhipâdas; 4. The five Indriyas; 5. The five Balas; 6. The seven Bo *gh*aṅgas; 7. The Ariyo a*tth*aṅgiko maggo.

Pârâ*g*ika IV, 4, 1 (Vinaya III, p. 93). Pâ*k*ittiya VIII, 2, 1 (IV, p. 26). B nouf, Lotus, p. 430. Hardy, Manual, p. 497 (11). Köppen, I, 436. Kern, I, 3 412 ff. Sacred Books, XI, 61 ff. Eitel, p. 25 b.

XLIV. चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि 'The four earnest meditations.'

1. Kâyânupassanâ; 2. vedanânupassanâ; 3. *k*ittânupassanâ; 4. dha mânupassanâ.

Mahâvyutp., sect. 34. Trigl. p. 15 b (25). Lalitav. p. 36, 18 ff. (Dharmâl. 52–5 cf. Kern, I, 411 f. Childers, p. 466 b; cf. *K*ullavagga IX, 1, 4 (p. 240). Burno Lotus, p. 431. Wassiljew, p. 248, n. 3. Kern, I, 301. Rh. Davids, p. 172. Ei p. 130 a. Max Müller, Dh. P., p. 27.

'1. Meditation on (the impurity of) the body; 2. Meditation on (the evils of) sensations; 3. Meditation on (the evanescence of) thought; 4. Meditation on (conditions of) existence.'

XLV. चत्वारि सम्यक्प्रहानानि 'The four right exertions.'

Mahâvyutp., sect. 35. Trigl. p. 16 (26). Lalitav. p. 36, 22 f. (Dharmâl. 56); Kern, I, 412. Childers, p. 435 a. Hardy, Manual, p. 497 (13). Kern, I, 30 Rh. Davids, p. 172 f. Eitel, p. 120.

'1. Exertion to retain meritorious conditions already existing; 2. Exertion produce such not yet in existence; 3. Exertion to put away sinful states alrea existing; 4. Exertion to prevent such arising.'

XLVI. चत्वार ऋद्धिपादाः 'The four constituents of magic power.'

1. *Kh*andasamâdhipadhânasaṅkhârasamannâgata*m*; 2. viriyasam dhipadhânasaṅkhârasamannâgata*m* (3); 3. *k*ittasamâdhipadhânasa khârasamannâgata*m* (2); 4. vîma*m*sâsamâdhipadhânasaṅkhârasama nâgata*m*.

Mahâvyutp., sect. 56. Trigl. p. 17 (27). Lalitav. p. 37, 2 (Dharmâl. 57); Kern, I, 412. Childers, p. 157 b. Burnouf, Introd. p. 75; Lotus, p. 810 f. Har

Manual, pp. 413, 498 (14). Kern, I, 302. Rh. Davids, p. 173. Eitel, p. 104 b. Prahâ*n*a in this and the last section is a wrong rendering of Pâli padhâ*n*a, see Childers, s. v.

'1. The will to acquire magical power; 2. The thought required thereto; 3. The exertion or effort required thereto; 4. The investigation required thereto.'

XLVII. पंचेंद्रियाणि 'The five moral qualities.'

1. Saddhindriya*m*; 2. viriyindriya*m* (3); 3. satindriya*m* (4); 4. samâdhindriya*m* (2); 5. pa*ññ*indriya*m*.

Mahâvyutp., sect. 37. Trigl. p. 17 b (28). Lalitav. p. 37, 3 ff. (Dharmâl. 58–62); cf. Kern, I, 412. Childers, p. 159 a. Hardy, Manual, p. 498. Kern, I, 302. Rh. Davids, p. 173. Eitel, p. 47 a.

'1. Faith; 2. Contemplation; 3. Energy; 4. Recollection; 5. Wisdom.'

XLVIII. पंच बलानि 'The five forces.'

1. Saddhâbala*m*; 2. viriyabala*m*; 3. satibala*m*; 4. samâdhibala*m*; 5. pa*ññ*âbala*m*.

Mahâvyutp., sect. 38. Trigl. p. 17 b (29). Lalitav. p. 37, 7 ff. (Dharmâl. 63–67); cf. Kern, I, 412; Saddharmap., transl. Kern, p. 79 (n. 4). Childers, p. 78 b. Burnouf, Lotus, p. 78 b. Hardy, Manual, p. 498. Kern, I, 302. Eitel, p. 21 f.

'The same as in last section.'

XLIX. सप्त बोध्यंगानि 'The seven requisites for attaining the supreme knowledge.'

1. Satisa*m*bo*ggh*aṅgo; 2. dhammavi*k*ayasa*m*bo*ggh*aṅgo; 3. viriyasa*m*bo*ggh*aṅgo; 4. pîtisa*m*bo*ggh*aṅgo; 5. passaddhisa*m*bo*ggh*aṅgo; 6. samâdhisa*m*bo*ggh*aṅgo; 7. upekhâsa*m*bo*ggh*aṅgo.

Mahâvyutp., sect. 39. Trigl. p. 18 (30). Lalitav. p. 37, 12 ff. (Dharmâl. 68–74); cf. Kern, I, 413. Mahâkâ*s*yapasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 151. Childers, p. 93 b. Aṅguttara-nikâya II, 2, 2, has the last six. Burnouf, Lotus, p. 796 ff. Hardy, Manual, p. 498 (16). Kern, I, 302. Rh. Davids, p. 173. Wassiljew, p. 247. Eitel, p. 26 a. Saddharmap., transl. Kern, p. 31, n. 3.

'1. Recollection; 2. Investigation; 3. Energy; 4. Joyfulness; 5. Calm; 6. Contemplation; 7. Equanimity.'

L. आर्याष्टांगिकमार्गः 'The noble eightfold path.'

1. Sammâdi*tth*i; 2. sammâsaṅkappo; 3. sammâvâ*k*â; 4. sammâkammanto; 5. sammâ-â*g*îvo; 6. sammâ-vâyâmo; 7. sammâsati; 8. sammâsamâdhi.

Mahâvyutp., sect. 40. Trigl. p. 18 b (31). Lalitav. p. 37, 19 ff. (Dharmâl. 75–82; cf. Kern, I, 413 f.); 540, 16; 541, 13 ff. Dharma*k*akrapravartanasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 113. Childers, p. 67 b. Burnouf, Lotus, p. 519 ff. Hardy, Manual, p. 498 (17). Köppen, I, 222, 408. Oldenberg, pp. 128 (the same as p. 211), 287. Kern, I, 84, 105, 302; cf. Wassiljew, p. 246, n. 2. Beal, p. 201 ff. Eitel, p. 74 (s. v. mârga). Schlagintweit, p. 16 f. Max Müller, Dhammapada, vers. 178, 273.

'1. Right views (faith); 2. Right thoughts (resolve); 3. Right speech; 4. Right action; 5. Right living; 6. Right exertion (effort); 7. Right recollection (thought); 8. Right meditation (self-concentration).' (Oldenberg's renderings are given in parentheses.) See Rhys Davids, Buddhist Suttas, S. B. E., vol. xi, p. 144.

LI. चतस्रः प्रतिसंविदः 'The four analytical sciences.'

1. Atthapa*t*isambhidâ (2); 2. dhammapa*t*isambhidâ (1); 3. nirutti-pa*t*isambhidâ; 4. pa*t*ibhânapa*t*isambhidâ.

Cf. Lalitav. p. 39, 8 (Dharmâl. 101). Childers, p. 366 a, s. v. pa*t*isambhidâ. Burnouf, Lotus, p. 838 ff. (849). Hardy, Manual, p. 499 (18). Sacred Books, XI, 111. Eitel, p. 96.

LII. चतस्रो धारण्यः 'The four kinds of Dhâra*n*is.'

Cf. Burnouf, Introd. p. 540, on the difference between मंत्र and धारणी.

LIII. चत्वारि प्रतिशरणानि.

Mahâvyutp., sect. 70.

LIV. षडनुस्मृतयः 'The six subjects to be recollected.'

1. Buddhânussati; 2. dhammânussati; 3. sîlânussati (5); 4. saṅghâ-nussati (3); 5. *k*âgânussati (4); 6. devatânussati.

Mahâvyutp., sect. 87. Lalitav. p. 34, 20 ff. (Dharmâl. 8–13); cf. Kern, I, 407 f. Childers, p. 45 a, s. v. anussati*tth*ânas.

'1. The Buddha; 2. The Law; 3. The Church; 4. Charity; 5. Morality; 6. The Gods.'

LV. चत्वारि धर्मपदानि.

Lalitav. p. 35, 7 ff. (Dharmâl. 18–21): 1. अनित्यप्रत्यवेक्षा; 2. दुःखप्रत्यवेक्षा; 3. अनात्मप्रत्यवेक्षा; 4. शान्तप्रत्यवेक्षा; cf. Kern, I, 408 f. Childers, p. 118 a. Burnouf, Introd. p. 462. Hardy, Manual, p. 497. Kern, I, 371. Max Müller, Dh. P., p. xlv.

LVI. दशाकुशलानि 'The ten sins.'

1. Pâ*n*âtipâto; 2. adinnâdâna*m*; 3. kâmesu mi*kkh*â*k*âro; 4. musâ-

vâdo; 5. pisu*n*â vâ*k*â; 6. pharusâ vâ*k*â; 7. samphappalâpo; 8. abhi*g-gh*â; 9. vyâpâdo; 10. mi*kkh*âdi*tth*i.

Mahâvyutp., sect. 87; cf. Mdo. XXII, 20 (Feer, p. 274); XXVI, 27 and 31 (p. 281), transl. in Ann. Mus. Guim. V, 189 ff. Âryamahâkaru*n*apu*nd*arîkasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 166. Childers, p. 25 b, s. v. akusalakammapatho. Aṅguttara-nikâya, Dasa-nipâta, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 484 ff. Burnouf, Lotus, p. 444 f. Hardy, Manual, pp. 460, 461 ff. Köppen, I, 334. Kern, I, 423. Oldenberg, p. 290. Rh. Davids, p. 142. Desgodins, p. 349 ff. Eitel, p. 126 a (s. v. *s*ikshâpada).

'1. Killing; 2. Stealing; 3. Impurity; 4. Lying; 5. Slander; 6. Harsh language; 7. Frivolous talk; 8. Covetousness; 9. Malice; 10. False doctrine.'

LVII. गतयः षट् 'The six states of existence.'

1. Nirayo; 2. tira*kkh*ânayoni; 3. pettivisayo; 4. manussâ (5); 5. devâ (6); 6. asuranikâyo (4).

Sukhâvatî, Pra*n*idhâna 1 and 2 (p. 11, 9 ff.) Karmavibhâga (Mdo. XXVI, Feer, p. 282), transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 261 ff. Lou-tao-tsi ('Recueil des six voies'), ibid., p. 529. Pañ*k*agati, transl. ibid., p. 514 ff. Childers, p. 144 b. Burnouf, Introd. p. 492; Lotus, pp. 210, 309. Hardy, Manual, p. 37 ff. Köppen, I, 238. Kern, I, 294. Cunningham, Ladak, p. 365. Schlagintweit, p. 91 f. Eitel, p. 41 a.

The first four of these are called the four apâyas, 'states of suffering' (Childers, s.v.): naraka, tira*kkh*âna, petaloko, asuraloko. Sukhâvatî, Pra*n*idhâna 2.

'1. Hell; 2. The brute creation; 3. Preta; 4. Asura; 5. Man; 6. God.'

LVIII. षड् धातवः 'The six elements' (cf. sect. XXXIX).

1. Pa*th*avîdhâtu; 2. âpodhâtu; 3. te*g*odhâtu; 4. vâyodhâtu; 5. âkâsadhâtu; 6. viññâ*n*adhâtu.

Childers, p. 121 b. Burnouf, Lotus, p. 514.

'1. Earth; 2. Water; 3. Fire; 4. Air; 5. Space (Ether); 6. Intelligence.'

LIX. अष्टौ विमोक्षाः 'The eight kinds of salvation.'

1. Rûpî rûpâni passati; 2. a*ggh*atta*m* arûpasaññi bahiddhâ rûpâni passati; 3. subhan t' eva adhimutto hoti; 4. âkâsanañ*k*âyatana*m*, s. v. arûpabrahmaloko; 5. viññâ*n*añ*k*âyatana*m*, s. v. arûpabrahmaloko; 6. akiñ*k*aññâyatana*m*, s. v. arûpabrahmaloko; 7. nevasaññânâsaññâyatan(a*m*), s. v. arûpabrahmaloko; 8. saññâvedayitanirodho.

Mahâvyutp., sect. 205. Childers, p. 574 b. Mahâparinibbânasutta, p. 30, transl.

Sacred Books, XI, 51. Burnouf, Lotus, p. 824 ff.; cf. Saddharmap., transl. Kern p. 31, n. 4. Eitel, p. 167 f.

LX. पंचानंतर्याणि 'The five unpardonable sins.'

'1. Mâtughâto, matricide; 2. pitughâto, parricide; 3. arahantaghâto killing an Arhant; 4. lohituppâdo, shedding the blood of a Buddha; 5. saṅghabhedo, causing divisions among the priesthood; 6. aññasatthu-uddeso following other teachers.' See *K*ullavagga VI, 17, 2.

Mahâvyutp., sect. 118; cf. अनांतर्यकारिन्, Sukhâvatî, 15, 4. Childers, p. 327 b 7 b, s. v. abhi*th*âna*m*. Wassiljew, p. 240, n. 2, has °तरीय; cf. Kern, p. 184, n. 1.

LXI. अष्टौ लोकधर्माः 'The eight worldly conditions.'

1. Lâbho; 2. alâbho; 3. yaso (5); 4. ayaso (6); 5. passa*m*sâ (8); 6 nindâ (7); 7. sukha*m* (3); 8. dukkha*m* (4).

Mahâvyutp., sect. 121. Childers, p. 221 b.

'1. Gain; 2. Loss; 3. Happiness; 4. Suffering; 5. Fame; 6. Dishonour; 7. Blame; 8. Praise.'

LXII. नवांगप्रवचनानि 'The nine divisions of the scriptures.'

1. Sutta*m*; 2. geyya*m*; 3. veyyâkara*n*a*m*; 4. gâthâ; 5. udâna*m*; 6. itivuttaka*m*; 7. *g*âtaka*m* (6); 8. abbhutadhamma*m*; 9. vedalla*m* (7).

Cf. Mahâvyutp., sect. 58. Trigl. p. 22 (44) has twelve, viz. after No. 5 of our list, निदानं, अवदानं, इत्तिवृत्तिकं. Saddharmap., chap. II, vers. 44, 48 (transl. Kern, p. 44 f.) Âryamahâkaru*n*apu*nd*arîkasûtra, Mdo. VI, 2 (Feer, p. 241). Childers, p. 33 b, s. v. aṅga*m*. Cf. nidâna*m*, apadâna*m*, itivuttaka*m* (s. v.) Cf. Burnouf, Introd. p. 51 ff. Hodgson, p. 14 f. Dhammapada, transl. Max Müller, Introd. p. xxxiii. Wassiljew, p. 109. Kern, II, 365 ff. Rh. Davids, p. 214 f. (Eitel, pp. 137 b, 42 a, 172 a, 41 a, 153 a, 36 b, 160, 3 b, 155 b, 84 b, 17 b, 48 a.) The Hînayâna recognises nine, the Mahâyâna twelve Aṅgas. Max Müller, Dhammapada, p. xxxiii.

LXIII. द्वादश धूतगुणाः 'The twelve ascetic practices.'

1. Pa*m*sukûlikaṅga*m* (11); 2. te*k*îvarikûlikaṅga*m* (2); 3. pi*nd*âpâtikaṅga*m* (1); 4. sapadâna*k*ârikaṅga*m*; 5. ekâsanikaṅga*m* (7); 6. pattapi*nd*ikaṅga*m*; 7. khalupa*kkh*âbhattikaṅga*m* (3); 8. araññakaṅga*m* (9); 9. rukkhamûlikaṅga*m* (6); 10. abbhokâsikaṅga*m* (8); 11. sosânikaṅga*m* (10); 12. yathâsanthatikaṅga*m* (5); 13. nesa*gg*ikaṅga*m* (4).

Mahâvyutp., sect. 45. Childers, p. 123 a, s. v. dhûtaṅga*m*.

For नामतिक, which has nothing corresponding to it in the above Pâli list, see Mahâvyutp., sect. 229 (a list of clothings), where नमत occurs, rendered in Chinese by

毼 'hair-cloth.' In our list the Chinese has 毼 衣 'cloth made of hair.' From नमत one might derive नामतिक. Mr. Rhys Davids points out namataka in *K*ullav. V, 11, 1; 19, 1; X, 10, 4. Burnouf's conjecture that it may be कांबलिक is not necessary. Instead of âbhyavakâ*s*ika Prof. Oldenberg suggests abhrâvakâ*s*ika; see Manu VI, 23.

Burnouf, Introd. p. 304 ff. Hardy, East. Mon., pp. 9, 73, 97, 98, 99. Wassiljew, p. 172.

LXIV. दश भूमयः 'The ten stages of perfection.'

Mahâvyutp., sect. 27. Trigl. p. 11 (11). Mahâvastu, p. 63 ff. (see below). Cf. Wassiljew, p. 264; Phal*kh*en, 31 (Feer, p. 211); Mdo. V, 1 (p. 237, from the Sandhinirmo*k*ana); Lalitav. p. 39, 17 ff. (Dharmâl. 108 and 109); and Kern, I, 420.

Da*s*abhûmî*s*vara, vide Catalogue of the R. A. S., p. 4, and Cambridge Catal., pp. 4, 141. Kern, II, 394 n. Cf. Eitel, p. 30 a. According to Senart, the Mahâvyutp. has मधुमती for साधु°. Commentary to Hema*k*andra, ver. 233 (ed. Boehtl. and Rieu, p. 316).

The Mahâvastu, p. 76, 13 ff., gives quite a different list: 1. दुरारोहा (cf. 7 of our list?); 2. बद्धमाना; 3. पुष्पमंडिता; 4. रुचिरा; 5. चित्तविस्तरा (perhaps for चित्र° according to Senart); 6. रूपवती; 7. दुर्जया (cf. 5 of our list); 8. जन्मनिदेश; 9. यौवराज्य (भूमि); 10. अभिषेक (भूमि) (Lalitav. p. 39, 18). Cf. Senart's note, p. 436.

LXV. त्रयोदश भूमयः 'The thirteen stages of perfection.'

LXVI. पंच चक्षूंषि 'The five sorts of vision.'

1. Ma*m*sa*k*akkhu (1); 2. dibba*k*akkhu (4); 3. paññâ*k*akkhu (3); 4. samanta*k*akkhu (= 2. धर्मचक्षु); 5. buddha*k*akkhu (5).

Childers, p. 326 b, s. v. pañ*k*a*k*akkhu. दिव्यं चक्षुः, Sukhâvatî, Pra*n*idhâna 7 (p. 12, 12); (cf. sect. XX.) Cf. Lalitav. p. 523, 12, पंचचक्षुःसमन्वागत.

'1. The human eye; 2. The eye of the law; 3. The eye of wisdom; 4. The divine eye; 5. The eye of a Buddha.'

LXVII. षट् क्लेशाः 'The six evil passions.'

Trigl. p. 34 b (67). Cf. the 'hosts of Mâra' in the Lalitav. p. 329, 3 ff. Childers, p. 203 b, s. v. kileso, gives a list of ten, which partly correspond with our list, viz. 1. lobho (= 1. राग), see sect. CXXXIX, where 2. द्वेषः; 2. doso (= 2. प्रतिघा), see ibid.; 3. moho (= 4. अविद्या), see ibid.; 4. mâno (3); 5. di*tt*hi (= 5. कुदृष्टि); 6. vi*k*iki*kkh*â (6); 7. thîna*m* (sect. LXIX, 13); 8. uddha*kk*a*m*; 9. ahirikâ (sect. LXIX, 11); 10. anottappa*m* (sect. LXIX, 12). Burnouf, Lotus, p. 444. Hardy, Manual, pp. 417, 418. Cf. Kern, p. 370. Rh. Davids, p. 109 f.

'1. Greed; 2. Hatred; 3. Pride; 4. Ignorance; 5. Heresy; 6. Doubt;' 7. Idl
ness (Burnouf has 'impudence'); 8. Vanity, arrogance; 9. Shamelessness, impu
dence; 10. Hardness of heart, recklessness. M. M., Dh. P., p. 7.

LXVIII. पंच दृष्टयः 'The five (heretical) views.'

Childers, p. 418 a, sakkâyadi*tth*i (1 = स्वकाय°; सत्काय° seems to be a wron
restitution of the Sanskrit form); p. 247 a, mi*kkh*âdi*tth*i (3); p. 475 b, sîla
bataparâmâsa (5). Cf. Rh. Davids, p. 109 f.

LXIX. चतुर्विंशतिरुपक्लेशाः 'The twenty-four minor evil passions' (cf. sect. XXX).

Trigl. p. 35 (68) has only twenty. Cf. Burnouf, Lotus, p. 443 ff. Hard
Manual, p. 423 ff. Kern, p. 347 ff. Cf. Puggala-paññatti II, 1–9: kodho (1
upanâho (2), makkho (3), pa*l*âso (4), issâ (5), ma*kkh*ariyam (6), sâ*th*e
ya*m* (7), mâyâ (8), ahirikam (11), anottappa*m* (12), dova*k*assatâ, pâp
mittatâ (21), indriyesu aguttadvaratâ, bho*g*ane amattaññutâ, mu*tth*
sa*kk*a*m* (18), asampa*g*añña*m* (19), sîlavipatti, di*tth*ivipatti. In our te
औद्धत्यं should be added after स्त्यानं.

'1. Anger; 2. Enmity; 3. Hypocrisy; 4. Contentiousness; 5. Envy; 6. Avaric
7. Deceit; 8. Duplicity; 9. Pride; 10. Malice; 11. Shamelessness; 12. Reckles
ness; 13. Sloth; 14. Arrogance; 15. Infidelity; 16. Indolence; 17. Carelessnes
18. Forgetfulness; 19. Inattention; 20. Unconsciousness; 21. Wickednes
22. Torpor; 23. Reflection; 24. Investigation.'

LXX. पंचाहाराः 'The five nutriments.'

Mahâvyutp., sect. 114. Abhidharmako*s*avyâkhyâ, fol. 129 b, 8 ff.; fol. 249
2 ff. Childers, p. 20 a, corresponding to Mahâvyutp.

1. Kabaliṅkâro âhâro, कवलीकाराहारः (2); 2. phasso âhâro, स्पर्शाहारः (4
3. manosañ*k*etana âhâro, मनसंचेतनाहारः (5); 4. viññâna*m*, विज्ञानमाहारः (3

The Vyâkhyâ has कवडीकार. Hardy, Manual, p. 499 (19). See also Abh
dhammattha-sangaha VIII, 10, in Pâli Text Society Journal, 1884.

LXXI. पंच भयानि 'The five kinds of fear.'

Dr. Morris refers me to the Com. to Puggala-P. I, xi, where four bhayas ar
mentioned: duggatibh°, va*tt*abh°, kilesabh°, upavâdabhaya. In the text we oug
probably to read *s*okabhayam and pârshadavâdyabhayam.

LXXII. चत्वारि ध्यानानि 'The four stages of meditation.'

1. Vitakkavi*k*ârapîtisukhekaggatâsahita*m* pa*th*ama*ggh*âna*m*; 2. p

tisukhekaggatâsahita*m* dutiya*ggh*âna*m*; 3. sukhekaggatâsahita*m* tatiya*ggh*âna*m*; 4. upekhekaggatâsahita*m* *k*atuttha*ggh*âna*m*.

Mahâvyutp., sect. 63. Lalitav. pp. 147, 439. Childers, p. 169 b. Burnouf, Lotus, p. 800 ff. Hardy, East. Mon. p. 270. Köppen, I, 255, 587 f. Kern, I, 375 f. Rh. Davids, p. 175 f. The reading of I. points to prasâdana, see Childers, s. v. *gh*âna.

LXXIII. त्रयो विमोक्षाः 'The three kinds (or aspects) of salvation.'

1. Suññatavimokho; 2. animittavimokho; 3. appa*n*ihitavimokho.

Mahâvyutp., sect. 69. Trigl. p. 12 b (15). Saddharmap., chap. IV, As. Soc. MS., fol. 38 a; transl. Kern, p. 31 (n. 4). Dhammapada, transl. Max Müller, ver. 92, note. Childers, pp. 574 a (s. v. vimokho), 270 b, 285 a (s. v. nimitta*m*), 489 a (s. v. suññato). Pârâ*g*ika IV, 4, 1 (Vinaya III, p. 93). Pâ*k*ittiya VIII, 2, 1 (IV, 25).

'1. Void; 2. Unconditioned; 3. Passionless.'

LXXIV. बोधिसत्त्वानां दश वशिताः 'The ten powers of a Bodhisattva.'

Mahâvyutp., sect. 23; in Pet. Wörterb. 24, where upapatti stands for *g*anma.

LXXV. बोधिसत्त्वानां दश बलानि 'The ten forces of a Bodhisattva.'

Mahâvyutp., sect. 22. Hodgson, p. 92.

LXXVI. तथागतस्य दश बलानि 'The ten forces of a Tathâgata.'

Mahâvyutp., sect. 3. Trigl. p. 8 b (5). Cf. Lalitav. p. 39, 6, दशबलप्रतिपूर्ति, whereto leads the ज्ञानसंभार (Dharmâl. 98; cf. sect. CXVII); p. 560, 19 ff. Saddharmap., transl. Kern, p. 31. Dulva XI, 207 ff. (Feer, p. 194). Cf. Childers, pp. 78 b (s. v. bala*m*), 112 b (s. v. dasabalo). Hodgson, p. 92. Burnouf, Lotus, p. 781 ff. Hardy, Manual, p. 380 f. Köppen, I, 437 f. Kern, I, 271. Cf. Eitel, p. 30 a (s. v. da*s*abala).

1. Pâli, thânâthâna*ñ*ânam, knowledge of what is possible and impossible, of admissible or inadmissible propositions. Cf. Burnouf, Lotus, p. 785 seq.

2. Pâli, atîtânâgatapakkuppannâna*m* kammasamâdânâna*m* vipâkavemattatâ*ñ*ânam, knowledge of the consequences of actions.

3. Pâli, anekadhâtunânâdhâtu*ñ*ânam, knowledge of the different elements, in their widest sense.

4. Pâli, sattânâ*m* nânâdhimuttikatâ*ñ*ânam, knowledge of the different dispositions (of men); also, nânâ*s*raddhâ*ñ*ânabalam.

5. Pâli, parasattâna*m* parapuggalâna*m* indriyaparovasiyattamettâta*ñ*ânam, knowledge of the higher or lower mental powers of men.

6. Pâli, sabbathagâminîpa*t*ipadâ*ñ*ânam, knowledge of the progress that leads everywhere, or sarvârtha, leads to all the highest objects (sarvârthasiddha).

7. Pâli, sabbesa*m* *gh*ânavimokhasamâdhisamâpattîna*m* sa*m*kilesavodânavutthâ-na*ñ*ânam, knowledge of the origin, the disappearance, and the corruption of the four contemplations, the (three, seven, eight or eleven) liberations, three meditations and five acquisitions.

8. Pâli, pubbenivâsânussati*ñ*ânam, knowledge of remembering former abodes.

9. Pâli, dibba*k*akku*ñ*ânam, knowledge of birth and decay (by means of Buddha's divine sight).

10. Pâli, âsavakkhaya*ñ*ânam, knowledge of the destruction of appetites. See Schiefner, Kâtyâyana, p. 60 seq.

LXXVII. चत्वारि वैशारद्यानि 'The four subjects of confidence (of a Buddha).'

Mahâvyutp., sect. 4, where the third vai*s*aradya, left out in our text, is supplied. Lalitav. p. 561 f. Saddharmap., transl. Kern, p. 246. Childers, p. 564 a, s. v. vesâra*gg*am. Burnouf, Lotus, pp. 346, 402 ff. Hardy, East. Mon. p. 291. Köppen, I, 437. Kern, I, 272. 'The consciousness that he has: 1. obtained the highest knowledge; 2. freed himself from human passion; 3. rightly described the obstacles to a religious life; 4. rightly taught the way to obtain salvation.'

LXXVIII. पंच मात्सर्याणि 'The five kinds of envy.'

Dr. Morris refers me to Saṅgîti-suttânta, where âvâsam°, kulam°, lâbham°, vi*ññ*am°, dhammama*kkh*ariya occur. Possibly we ought to read kulamâtsaryam.

LXXIX. अष्टादशावेणिका बुद्धधर्माः 'The eighteen independent conditions.'

Mahâvyutp., sect. 5. Saddharmap., transl. Kern, p. 31 (n. 2). Burnouf, Lotus, p. 648 ff. Hardy, Manual, p. 381. Köppen, I, 437. Kern, I, 272. Eitel, p. 20 b.

LXXX. चत्वारो माराः 'The four Mâras.'

Cf. Abhidharmako*s*avyâkhyâ, fol. 85 b, l. 4. Childers, p. 241 b: 1. khandamâro (1); 2. kilesamâro (2); 3. ma*kk*umâro (4); 4. abhisaṅkhâramâro; 5. devaputtamâro (3).

Cf. Kern, I, 48, 236, 291. Senart, Légende, p. 171 ff. Eitel, p. 73 b. Commentary to Hema*k*andra, ver. 235 (ed. Boehtl. and Rieu, p. 317): 1. वैड्डो (?) 2. सुस्कन्धमार; 3. क्लेशमार; 4. देवपुत्रमार.

LXXXI. चत्वारि श्रद्धांगानि 'The four articles of faith.'

Cf. Childers, p. 410 a.

LXXXII. नवानुपूर्वसमाधिसमापत्तयः.

Cf. Mahâvyutp., sect. 64. Childers, p. 288 b, where he gives the title anupubbanirodha.

LXXXIII. द्वात्रिंशल्लक्षणानि 'The thirty-two signs of perfection.'

Mahâvyutp., sect. 13. Trigl. p. 4 (3). Lalitav. p. 120, 12 ff. Burnouf, Lotus, p. 553 ff. Hardy, Manual, p. 368 f. Hodgson, p. 90. Köppen, I, 432. Senart, Légende, pp. 87 ff., 124 ff. Kern, I, 25, 267. Eitel, p. 60 a.

In the following lists of the thirty-two Laksha*n*as and the eighty Anuvya*ñg*anas, L. means Lalitavistara; V., Vyutpatti, Vocabulaire Pentagl.; Lc., Lakkhanasutta with comment.; L., the same without comment.; M., Mahâpadhânasutta; D., Dharmapradîpikâ singhal.; Man., Spence Hardy's Manual. The numbers indicate the place which each word occupies in the different lists.

1. चक्रांकितपाणिपादतलता। L. 31, V. 29, Lc. 2, L. 2, M. 2, D. 2, Man. 2, having the palms of hands and feet marked with a wheel.

2. सुप्रतिष्ठित(पाणि)पादतलता। L. 32. supratish*th*itasamapâda*h*, V. 30, Lc. 1, L. 1, M. 1, D. 1. suppati*tth*itapâdo, having the palms of his feet (and hands) well placed and equal.

3. जालावबद्ध(वज्र)ांगुलिपाणिपाद(तल)ता। L. 30. *g*âlângulihastapâda*h*, V. 28, Lc. 8, L. 7, M. 6, D. 6. *g*âlahatthapâdo, having the (palm of) feet and hands and fingers covered with nets (of lines).

4. मृदुतरुणहस्तपादतलता। L. 29, V. 27, Lc. 7, L. 6, M. 5, D. 5, Man. 3, having the palms of hands and arms soft and tender.

5. सप्तोत्सदता। L. 15, V. 16, Lc. 6, L. 16, M. 15, D. 16. सप्तोच्छदः, having seven protuberances (on the hands, the feet, the shoulders, the arms, which would make eight).

6. दीर्घांगुलिता। L. 26, V. 3, Lc. 4, L. 4, M. 4, D. 4, having long fingers.

7. आयतपार्ष्णिता। L. 27, V. 31, Lc. 3, L. 3, M. 3, D. 3, having a long heel.

8. ऋजुगात्रता। Lc. 5, L. 5, M. 14, D. 15. Brahmu*gg*ugatto, deest in Lc. and V., having all members straight (like Brahman).

9. उत्संगपादता। L. 28, V. 26. u*kkh*ankhap., Lc. 9, L. 8, M. 7, D. 7. ussamkhapâdo, having the foot arched? cf. Man. 7, 'his instep was high.'

10. ऊर्ध्वाग्ररोमता। L. 22. ûrddhvâgrâbhipradakshi*n*âvartaromâ, V. 23, Lc. 10, L. 15, M. 13, D. 14. uddhaggalomâ, having the hairs of the body erect.

11. ऐनेयजंघता। L. 25. ai*n*eyam*ri*garâ*g*a, V. 32, Lc. 11, L. 9, D. 8, Man. 8, having legs like those of a deer.

12. प्रलंबबाहुता (प्रत्यूरुबाहुता?)। L. 18. sthito 'navanatapralambabâhu*h*, Lc. 16, L. 10, M. 8, D. 9. *th*itakova anonamanto ubhohi pâ*n*italehi *g*annukâni parimasati parima*gg*ati, Man. 9, having arms reaching to the knees.

13. कोषगतवस्तिगुह्यता। L. 23. ko*s*opagatavastiguhya*h*, V. 24, Lc. 14, L. 11, D. 10,

M. 9. kosohitavatthiguhyo, having the pudendum hidden in a covering; c Suttanipâta, ver. 1122, kosahita*m* vatthaguhyam, M. 10, his secret parts wer concealed, as the pedicle of the flower is hid by the pollen.

14. **सुवर्णवर्णता।** V. 19, Lc. 13, L. 12, M. 10, D. 11. suva*nn*ava*nn*o, deest in Lal having a golden colour.

15. **सूक्ष्मच्छविता।** L. 17. sûkshmasuvar*nakh*avi*h*, V. 18, Lc. 12, L. 13, M. 1 D. 12, M. 11. sukhuma*kh*avi, having a delicate skin (smooth, golden).

16. **प्रदक्षिणावर्तैकरोमता।** L. 21. ekaikaromâ, V. 22, Lc. 24, L. 14, M. 12, D. 1 ekekalomâ, M. 14, having single hairs (on the body) and all turning to the right.

17. **ऊर्णालंकृतमुखता।** L. 4. ûr*n*â bhruvor madhye *g*âtâ himara*g*ataprakâ*s*â, V. *g*arnyake*s*a ûr*n*ya, Lc. 25, L. 31, M. 30, D. 31. u*nn*â bhamukantare *g*âtâ ho odâtâ mudutûlasannibhâ, having the face ornamented with the ûr*n*â, i. e. soft ha between the brows. Cf. Suttanipâta, ver. 1122. u*nn*' assa bhamukantare.

18. **सिंहपूर्वार्द्धकायता।** L. 19, V. 20, Lc. 17, L. 17, M. 16, D. 17, M. 17, havin the forepart of the body like a lion.

19. **सुसंवृतस्कंधता।** L. 14, V. 15, Lc. 19, L. 20, M. 19, D. 26. samavattakkhandho having the shoulders round, (the arms round, Burnouf.)

20. **चितांतरांशता।** L. 16, V. 17, Lc. 18, M. 17, D. 18. *k*itantara*m*so, L. 1 *k*ittatara*m*so, having the place between the shoulders well filled out.

21. **रसरसाग्रता।** L. 11, V. 11, Lc. 20, L. 21, M. 20, D. 21, Man. 21, the 700 nerves of taste all bend towards the tongue, rasaggasaggî (rasagrâsâgrî), having sharp taste? In Pâli, having the extremity of nerves. Cf. Childers, s. v. rasaggasâ

22. **न्यग्रोधपरिमंडलता।** L. 20, V. 21, Lc. 15, L. 19, M. 18, D. 19, Man. 19, hi body was high, like a banian tree, and round like the same. Having the waist lik a Nyagrodha (fig tree).

23. **उष्णीषशिरस्कता।** L. 1. ush*n*îsha*s*îrsha*h*, V. 1, Lc. 23, L. 32, M. 31, D. 3 u*m*hisasîso, having an Ush*n*îsha, cap, on his head. Burnouf rejects this meaning because, he says, no statues of Buddha show a covering of the head, but alway display the hair. This is not the case. I myself possess three statues of Buddh having the hair covered. Burnouf would render the term by having woolly ha on his head, or, having a bump on his head. This bump or excrescence, fre quently figured on statues of Buddha, seems to me to have been originally a attempt to indicate the flame or ray of light issuing from his head.

24. **प्रभूतजिह्वता।** L. 12, V. 13. prabhûtatanu*g*ihva*h*, Lc. 28, L. 27, M. 26, D. 2 having a long (and thin) tongue, M. 27. Cf. Suttanipâta, ver. 1122. mukha*m g*ih vâya *kh*âdeti, Beal, Dhammapada, p. 165, note.

25. ब्रह्मस्वरता। V. 14, Lc. 29, L. 28, M. 27, D. 28. brahmassaro, Man. 28, having the voice of Brahman.

26. सिंहहनुता। L. 13, V. 12, Lc. 30, L. 22, M. 21, D. 22, Man. 22, having a lion's jaw.

27. शुक्लहनुता। cf. *s*ukladantatâ, having a bright jaw.

28. समदंतता। having equal teeth.

29. हंसविक्रांतगामिता। having a walk like the step of a swan.

30. अविरलदंतता। L. 8, V. 9, Lc. 27, L. 25, M. 24, D. 25. avivaradanto, having teeth without breaks.

31. समचत्वारिंशद्दंतता। L. 7, V. 7, H. 31, Lc. 26, L. 23. *k*attâri*s*adanto, M. 22, D. 23. *k*attâlisadanto, Man. 23, having forty even teeth.

32. अभिनीलनेत्रता। L. 6, V. 5, Lc. 21, L. 29, M. 28, D. 29. abhinîlanetto, Man. 30, having dark-blue eyes.

33. गोपक्ष्मनेत्रता चेति। having eyes with lids like those of a cow. गोपक्ष्मनेत्रः। L. 5, V. 6. gopaksha, Lc. 22, L. 30, M. 29, D. 30. gopakhumo, having eyes with lids like those of a cow.

Here ends the list of the Laksha*n*as, of which two should be counted as one. Then follow additional Laksha*n*as:

34. भिन्नांजनमयूरकलापाभिनीलवल्लितप्रदक्षिणावर्तकेशः (वर्णित)। L. 1, V. 2. pradakshi*n*yavattake*s*a*h*, having hair turning from the right, in locks, dark-blue like the tail of a peacock, and like collyrium of many shades. 'He cut it so that it was only two fingers long, and turned to the right; it remained so for life,' Lotus, p. 864; he was susukâlake*s*o, with very dark hair, ibid., p. 863. See Buddh. B. Stor., p. 86.

35. समविपुलललाटः। having the forehead even and full. One of the eighty-two secondary marks.

36. शुक्लदंतः। L. 9, V. 10, Lc. 32, L. 26, M. 25, D. 26. susukkadâ*th*o. Cf. No. 27. *s*uklahanutâ.

37. सुवर्तितोरुः। L. 24, V. 25, having the thighs round.

LXXXIV. अशीत्यनुव्यंजनानि 'The eighty minor marks.'

Mahâvyutp., sect. 14. Trigl. p. 5 (4). Lalitav. p. 121, 14 ff. Burnouf, Lotus, p. 583 ff. Hodgson, p. 90. Hardy, Manual, p. 369 ff. Köppen, I, 432.

The eighty Anuvya*ñg*anas are not found in Lekkha*n*a-sutta, nor in Mahâpadhâna-sutta.

1. ताम्रनखता। L. 2, V. 1. âtamra, D. 4. tambanakhatâ, having copper-brown nails.

2. स्निग्धनखता। L. 3, V. 2, D. 6. siniddhanakhatâ, having soft nails.

3. तुंगनखता । L. 1, V. 3, D. 5. tuṅganakhatâ, having prominent nails.

4. वृत्तांगुलिता । L. 4, V. 4, D. 3. vaṭṭaṅgulitâ, having round fingers.

5. चित्रांगुलिता । L. 5, V. 6, D. 1. *k*itâṅgulitâ, having beautiful fingers.

6. अनुपूर्वांगुलिता । L. 6, V. 5, D. 2. anupubbaṅgulitâ, cf. Man. 4, having regula fingers.

7. गूढशिरता । L. 7, V. 7, D. 49. niṅgulhasirasatâ, having the veins hidden.

8. निर्ग्रंथिशिरता । L. 9. ghanasandhi, V. 8, having veins without knots, (havin strong joints.)

9. गूढगुल्फता । L. 8, V. 9, D. 7. nigulhagôpphakatâ, having the ankle hidden.

10. अविषमपादता । L. 10, V. 10, D. 8. samapâdatâ, having equal feet.

11. सिंहविक्रांतगामिता । L. 40, V. 11, D. 10, having a walk like the steps of lion.

12. नागविक्रांतगामिता । L. 39, V. 12, D. 9, having a walk like the steps of a elephant, (having the glorious walk of an elephant, Burnouf.)

13. हंसविक्रांतगामिता । L. 42, V. 13, D. 11, having a walk like the steps of a swa

14. वृषभविक्रांतगामिता । L. 41, V. 14, D. 12, having a walk like the steps of bull.

15. प्रदक्षिणगामिता । L. 43, V. 15, D. 13, having a walk towards the right.

16. चारुगामिता । V. 16, having an elegant step.

17. अवक्रगामिता । V. 17, having a straight step.

18. वृत्तगात्रता । L. 31, V. 18, having round members.

19. मृष्टगात्रता । L. 32, V. 19, D. 22, having smooth members.

20. अनुपूर्वगात्रता । L. 33. agihmav*ri*shabhagâtra*h*, anupûrvagâtra*h*, V. 20, D. 2 having regular members.

21. शुचिगात्रता । L. 23, V. 21, D. 60. vimalagattatâ, having the members brigh

22. मृदुगात्रता । L. 24, V. 22, D. 61. komalagattatâ, having the members soft.

23. विशुद्धगात्रता । L. 25. vi*s*âlag., V. 23, D. 27, having the members clean (c broad).

24. परिपूर्णव्यंजनता । L. 21, V. 24, D. 15. paripu*nn*apurisavya*ñg*anatâ, havin the sexual organs complete.

25. पृथुचारुमंडल(गात्र)ता (पृथुजानु?) । L. 30. p*ri*thuvipulasuparipûr*n*agânuma*nd*a la*h*, V. 25, D. 14, having the knee broad.

26. समक्रमता । having the steps equal.

27. विशुद्धनेत्रता । having the eyes bright.

28. सुकुमारगात्रता । having the limbs soft.

29. अदीनगात्रता । L. 26, V. 29, D. 24, having no defective members.

30. उत्साहगात्रता । L. 27. anunnatag., V. 30. utsadagâtra*h*, D. 23. anussanâsannasabbagattatâ, having vigorous members; (having members neither too high nor too low, anunnatânatag.; cf. Lal. Vist., p. 550.)

31. गंभीरकुक्षिता । having a deep abdomen.

32. प्रसन्नगात्रता । having tranquil limbs.

33. सुविभक्तांगप्रत्यंगता । L. 29. suvibhaktagâtratâ, V. 32, D. 20, having the members well proportioned.

34. वितिमिरशुद्धालोकता । L. 38, V. 33, D. 41. parima*nd*alakâyappabhâvattâ, having a pure aspect free from darkness.

35. वृत्तकुक्षिता । L. 45. v*ri*ttakukshi*h*, V. 34, having the flanks rounded.

36. मृष्टकुक्षिता । L. 45, V. 35, having the flanks soft.

37. अभुग्नकुक्षिता । L. 46. a*g*ihmakukshi*h*, V. 36. abhugnakukshi*h*, having the flanks not bent.

38. अक्षोभकुक्षिता । L. 47. *k*âpodara*h*, V. 37. kshâmodara*h*, having the flanks unmoved, having them round like a bow. Having the flanks spare.

39. गंभीरनाभिता । L. 35, V. 38, having a deep navel.

40. प्रदक्षिणावर्तनाभिता । L. 35. a*g*ihmanâbhi*h*, anupûrvanâbhi*h*, V. 39. pradakshi*n*âvartinâbhi, D. 16. a*kkh*iddanâbhitâ, D. 18. dakkhi*n*âvattanâbhitâ, having a navel turning to the right.

41. समंतप्रासादिकता । L. 38, V. 40, having complete amiability.

42. शुचिसमुदाचारता । L. 37. *s*u*k*yâ*k*âra*h*, V. 42, D. 33. vi*s*uddhîndriyatâ, having pure dispositions.

43. व्यपगततिलकगात्रता । L. 48. vyapagata*kh*avidoshanîlakâdush*t*a*s*arîra*h*, V. 43, D. 25. tilakâdirahitagattatâ, गंध¯, having members free from freckles.

44. तूलसदृशसुकुमारपाणिता । cf. Man. (Laksha*n*. 5), having hands soft like cotton.

45. स्निग्धपाणिलेखता । L. 12, V. 45, D. 40. ru*k*irasa*nth*ânalekhatâ (having beautiful and equal lines), having the lines of the hand soft.

46. गंभीरपाणिलेखता । L. 14, V. 46, D. 37, having the lines of the hand deep.

47. आयतपाणिलेखता । L. 16. anupûrva, V. 47, D. 38. âyatalekhatâ, having the lines on the hand long.

48. नात्यायतवचनता । L. 18. no*kkh*a*s*abdava*k*ana*h*, V. 48, D. 36. âyatavadanatâ, having a voice not too loud, or not having a large mouth.

49. बिंबप्रतिबिंबोष्ठता । L. 17, V. 49, D. 35. ratto*tth*ata, having lips red like (the image of) the Bimba.

50. मृदुजिह्वता। L. 19. m*ri*dutaru*n*atâmra*g*ihva*h*, V. 50, 51, 52, having a so
tongue.

51. तनुजिह्वता। having a thin tongue.

52. रक्तजिह्वता। having a red tongue.

53. मेघगर्जितघोषता। L. 20, V. 53, 54, having a voice like the rolling of a cloud

54. मधुरचारुमंजुस्वरता। having a sweet, agreeable, pleasant sound.

55. वृत्तदंष्ट्रता। L. 49, V. 55, D. 34. va*tt*adâ*th*atâ, having rounded eye teeth.

56. तीक्ष्णदंष्ट्रता। L. 50, V. 56, having sharp eye teeth.

57. शुक्लदंष्ट्रता। having bright teeth.

58. अनुपूर्वदंष्ट्रता। L. 51, V. 59, having regular eye teeth.

59. समदंष्ट्रता। having equal eye teeth.

60. तुंगनासता। L. 52, V. 60, D. 29, having a prominent nose.

61. शुचिनासता। L. 53. *suk*inayana*h*, V. 61, having a bright nose, or eyes.

62. विशालनयनता। L. 54, V. 62. vi*s*uddhanetra*h*, V. 27. *s*uddhanetra*h*, L. 57
âyatanayana*h*, D. 43. âyatavisâlanettatâ, having large or pure eyes.

63. चित्रपक्ष्मता। having beautiful eyelashes.

64. सितासितकमलदलनयनता। L. 58. nîlakuvalayadalasad*ri*s*a*nayana*h*, V. 65
having eyes like the petals of a dark and white lotus (with reference to the white
ball and the black pupil?).

65. आयतभ्रूकता। V. 66. âyatabhrû*h*, D. 56. âyatabhamukatâ, having long eye
brows.

66. शुक्लभ्रूकता। having white brows? better, श्लक्ष्णभ्रूकता। V. 67, D. 53, having
small brows.

67. सुस्निग्धभ्रूकता। L. 60. *k*itrabhrû*h*, having the eyebrows shining.

68. पीनायतभुजलता। having fat and long arms.

69. समकर्णता। having equal ears.

70. अनुपहतकर्णेन्द्रियता। having the organ of hearing uninjured.

71. अपरिम्लानललाटता। cf. V. 72. supari*n*atalalâ*t*a*h*, having a forehead no
receding.

72. पृथुललाटता। V. 72, 73; cf. Lal. 70. samgatamukhalalâ*t*a*h*, D. 51. âyata
puthulalâ*t*a*s*obhatâ, having a wide forehead.

73. सुपरिपूर्णोत्तमांगता। L. 71, V. 74, D. 50. *kh*attanibha*k*ârusirasatâ, having the
head well developed.

74. भ्रमरसदृशकेशता। L. 72. asitake*s*a*h*, D. 72. sunîlakesatâ, having hair (dark
like a bee.

75. चित्रकेशता । L. 74, V. 75, D. 73. dakkhi*n*âvattakesatâ, having beautiful hair.

76. गुडाकेशता । L. 79. sa*m*ku*k*itake*s*atâ, having the hairs crisp; having a Gu*d*â, like Ar*g*una.

77. असंलुलितकेशता । L. 77, V. 77, D. 77. alulitakesatâ, having the hair not tangled.

78. अपरुषकेशता । L. 76, V. 78, D. 79. kamalakesatâ, having soft hair.

79. सुरभिकेशता । L. 75, V. 79, D. 71. sugandhamuddhantâ, having perfumed hair.

80. श्रीवत्समुक्तिकनंद्यावर्तलक्षितपाणिपादतलता चेति ॥ L. 80. *s*rîvatsasvastikanandyâvartavardhamânasa*m*sthânake*s*a*h*, D. 80. ketumâlâratanara*mg*itatâ, having the palms of hands and feet marked with *S*rîvatsa, Muktika, Nandyâvarta.

Other Anuvya*ñg*anas:

Lal. 11. आयतपादपार्ष्णिः having long heels.

Lal. 13. तुल्यपाणिलेखः having regular lines on the hand.

Lal. 15. अजिह्मपाणिलेखः having the lines on the hand not crooked.

Lal. 22. प्रलंबबाहुः V. 41. sthitâgânvavanatapralambabahutâ, having arms hanging down to the knees.

Lal. 28. सुसमाहितगात्रः V. 31. susa*m*hatagâtra*h*, D. 28. ko*t*isahassahatthibaladhâra*n*atâ, having his members perfect.

Lal. 55. प्रहसितनयनः D. 44. pa*ñk*appasâdavathanettatâ, with smiling eyes. Having eyes with the five degrees of delight.

Lal. 59. सहितभ्रूः D. 52. susa*nth*ânabhamukatâ, with eyebrows equal (or with eyebrows joined).

Lal. 61. संगतभ्रूः D. 55. mahantabhâmukatâ, with joined eyebrows, with large eyebrows.

Lal. 62. अनुपूर्वभ्रूः V. 68. samaromabhrû*h*, D. 54. anulomabhâmukatâ, with regular eyebrows, (well-traced brows.)

Lal. 63. असितभ्रूः with black eyebrows.

V. 67. श्लक्ष्णभ्रूः D. 53. sa*m*habhamukatâ, with small eyebrows.

Lal. 64. पीनगंडः D. 42. paripu*nn*akapolatâ, with full cheeks.

Lal. 65. अविषमगंडः with equal cheeks.

Lal. 66. व्यपगतगंडदोषः without blemishes on his cheeks.

Lal. 67. अनुपहतक्रुष्टः not touched by abuse.

Lal. 68. सुविदितेंद्रियः (viditendriya MS.), with well-known organs of sense.

Lal. 69. सुपरिपूर्णेंद्रियः with complete organs of sense.

Lal. 70. संगतमुखललाटः cf. D. 51. âyataputhulalâ*t*a*s*obhatâ, with face and for head in harmony.

Lal. 78. अनुपूर्वकेशः D. 78. samakesatâ, with regular hair.

D. 75. स्निग्धकेशता having soft hair.

D. 80. केतुमालारत्नरंजितता being adorned with the jewels of Ketumâlâ.

LXXXV. चक्रवर्तिनां सप्त रत्नानि 'The seven treasures of emperors.'

1. *K*akkaratana*m*; 2. hatthiratana*m* (3); 3. assaratana*m* (4); 4. man ratana*m*; 5. itthiratana*m*; 6. gahapatiratana*m*; 7. parinâyakaratana

Mahâvyutp., sect. 176. Lalitav. pp. 14–19 (in the same order as Pâli). Childer p. 402 b. Burnouf, Lotus, p. 416. Sacred Books, XI, 251–261. Senart, Légend p. 14 ff. Eitel, p. 122 f.

'1. The wheel; 2. The horse; 3. The elephant; 4. The gem; 5. The wif 6. The householder; 7. The governor (or general).'

LXXXVI. त्रयोऽध्वानः 'The three times.'

1. Atîto addhâ; 2. anâgato addhâ; 3. pa*kk*uppanno addhâ.

Childers, p. 10 a.

'1. Past; 2. Future; 3. Present.'

LXXXVII. चत्वारः कल्पाः 'The four cycles.'

Mahâvyutp., sect. 249: [1]संवर्तकल्प [2]विवर्तकल्प [3]अंतरकल्प [4]शस्त्रांतरकल्प [5]रोगांतरक [6]दुर्भिक्षांतरकल्प [7]महाकल्प [8]भद्रकल्प, and then कृतयुगं त्रेतायुगं द्वापरयुगं कलियुगं (se next section).

Childers, p. 185 b, gives sa*m*va*tt*o and viva*tt*o as subdivisions of the mah kappa; then antarakappo and (p. 186 a) bhaddakappo.

Burnouf, Introd. pp. 75, 486; Lotus, pp. 324, 730. Köppen, I, 268 ff. Eit pp. 49 f., 64.

LXXXVIII. चत्वारि युगानि 'The four periods' (see note on sect. LXXXVII

1. Kaliyugam; 2. dvâparayugam; 3. tetâyugam; 4. katayugam.

Childers, p. 606 a. Hodgson, p. 44.

LXXXIX. लोकद्वयं 'The two worlds.'

That is, the world of animals and of inanimate things.

XC. चत्वारो योनयः 'The four classes of birth.'

1. A*n*d*a*gâ yoni; 2. *g*alâbuyoni (3); 3. sa*m*seda*g*â yoni (2); 4. op pâtikâ yoni. Childers, p. 605 a.

Mahâvyutp., sect. 113. Trigl. p. 26 b (62). Eitel, p. 145.
'1. Oviparous; 2. Moisture-sprung; 3. Viviparous; 4. Apparitional.'

XCI. पंच कषायाः 'The five depravities.'

Mahâvyutp., sect. 120. Saddharmap., A. S. MS., fol. 18 b; transl. Kern, p. 58, v. 140. Sukhâvatî, sect. 18 f. (p. 99). Burnouf, Lotus, p. 360. Eitel, p. 48 a.

XCII. त्रयः सज्ञाख्याः.

This paragraph is unintelligible. Dr. Morris suggests something corresponding to the Pâli tisso vi*gg*â. Pûrvânta° might be pubbenivâsânussati*ñân*a-vi*gg*â; Aparânta° might be âsavâna*m* khaye *ñân*avi*gg*â; *K*aturm° might be sattâna*m* *k*utupapâte *ñân*avi*gg*â, or katumagge *ñân*am.

XCIII. दश ज्ञानानि 'The ten kinds of knowledge.'

Mahâvyutp., sect. 35. Childers, p. 259 a, has four *ñân*as, viz. 1. dhamme *ñân*am (5); 2. anvaye *ñân*am (6); 3. pari*kkh*ede *ñân*am (8); 4. sammutiyâ *ñân*am.

XCIV. पंच ज्ञानानि 'The five kinds of knowledge.'

Mahâvyutp., sect. 2. Trigl. p. 9 (6).

XCV. द्वे सत्ये 'The two kinds of truth.'

'1. Sammutisa*kk*am, truth by general consent; 2. paramatthasa*kk*am, self-evident truth.'

Mdo. XIV, 8 (Feer, p. 256), संवृतिपरमार्थसत्यनिर्देश. Cf. Tanjur, Mdo., No. 8 (Feer, p. 368). Childers, p. 409 a. Schlagintweit, p. 35. Wassiljew, p. 294 f.

XCVI. चतुरार्यसत्येषु षोडश क्षांतिज्ञानलक्षणाः (sic).

Mahâvyutp., sect. 52 (cf. sect. XXI).

XCVII. दुःखसत्ये चत्वार आकाराः 'The four parts of the truth of suffering.'

Mahâvyutp., sect. 50. Trigl. p. 15 (23). Lalitav. p. 35, 7 ff. (see sect. LV). Burnouf, Introd. p. 462. Hardy, Manual, p. 495 (4).

XCVIII. समुदयसत्ये चत्वार आकाराः 'The four parts of the truth of the cause.'

Mahâvyutp., sect. 50. Trigl. p. 15 (23).

XCIX. निरोधसत्ये चत्वार आकाराः 'The four parts of the truth of cessation.

Mahâvyutp., sect. 50. Trigl. p. 15 b (23).

C. मार्गसत्ये चत्वार आकाराः 'The four parts of the truth of the way.'

Mahâvyutp., sect. 50. Trigl. p. 15 b (23). On प्रतिपद्, pa*t*ipadâ, see Burnouf, Lotus, p. 520, and Mahâvagga I, 6, 18 (p. 10).

CI. चत्वार समाधयः 'The four kinds of contemplation.'

Childers, p. 423 b, mentions ânantariko samâdhi, and, among the five elements of samâdhi, âlokaphara*n*atâ, 'diffusion of light.'

CII. अष्टौ - - - पुद्गलाः.

1. Sotâpattimagga*tth*o; 2. sotâpattiphala*tth*o; 3. sakadagâmimagga*tth*o; 4. sakadagâmiphala*tth*o; 5. anâgâmimagga*tth*o; 6. anâgâmiphala*tth*o; 7. arahattamagga*tth*o; 8. arahataphala*tth*o.

Cf. Mahâvyutp., sect. 41. Childers, pp. 56 (s.v. ariyapuggalo), 225 b. Puggala-pa*ññ*atti, ed. Morris, p. 2. Burnouf, Introd. p. 291.

CIII. अष्टौ प्रतिपुद्गलाः.

Cf. Mahâvyutp., sect. 41. Puggala-pa*ññ*atti, ed. Morris, p. 2.

Several of these names are illegible and unintelligible. Devakulaṅkulo is a conjecture, founded on the Pâli kolaṅkolo (Puggala-pa*ññ*atti, ed. Morris, p. 16) and *S*âṅkh. G*ri*hya IV, 12. Ekavî*k*ika may be for Pâli ekabîgî (l. c. p. 16). Abhisa*m*skâraparinirvâyî corresponds to sasaṅkhâra-parinibbâyî (l. c. p. 17). Sarvâstâna may be for sarvâsthânapluta*h*. The last word khadga is wrong. The whole number may have been eighteen.

CIV. द्वादशाकारधर्मचक्रप्रवर्तकं (cf. sect. XXI).

Mahâvyutp., sect. 60. Lalitav. p. 542, 15 ff. Mahâvagga, p. 10. Buddhist Suttas, p. 150.

CV. दानं त्रिविधं 'The threefold charity.'

Childers, p. 29 a, gives amisadâna*m*, dhammadâna*m*. Aṅguttara-nikâya II, 13, 1.

The Mahâyânasamparigraha*s*âstra*m* (Hiouen Thsang's translation) speaks of the six Pâramitâs. The Chinese paraphrases nearly agree with the words of this and the following five sections: 1. Gift consisting of the law; 2. Gift consisting of material things; 3. Gift of fearlessness (अभय 'safety'). Cf. Sukhâvatî, p. 61, 5.

'1. Religious (spiritual) gifts; 2. Material gifts; 3. Friendliness.'

CVI. शीलं त्रिविधं 'The threefold morality.'

See note on CV. Chinese: 1. *S*îla of good behaviour; 2. *S*îla of collecting or holding good deeds; 3. *S*îla by benevolence towards beings; cf. CXVII.

CVII. क्षांतिस्त्रिविधा 'The threefold patience.'

Different Kshântis are mentioned elsewhere. Sukhâvatî, cap. 32 (p. 55, 12), has: घोषानुगा, अनुलोमिकी, अनुत्पत्तिकधर्मक्षांति.

Lalitav. p. 36, 16 (Dharmâl. 51), अनुत्पादक्षांति as leading to निरोधसाक्षात्क्रिया.

Burnouf, Lotus, p. 380, translates: 'Resignation to the idea of not being born again, which leads to a clear conception of nirodha.' He distinguishes it from अनुत्पत्तिकी धर्मक्षांतिः, which he translates by 'resignation to future conditions.' According to Lalitav. p. 39, 14 ff. (Dharmâl. 105 and 106), this अनुत्पत्तिकधर्मक्षांतिः seems to mean 'resignation to future and supernatural conditions,' while अनुलोमिकधर्मक्षांतिः would be 'resignation to natural consequences.' See Lefmann, LV, p. 158. Kern, pp. 411, 419.

Saddharmap., transl. Kern, p. 254, अनुत्पत्तिक°, 'acquiescence in the eternal law.'

Chinese: 1. Forbearance of injuries and enmities (2); 2. Forbearance of pains or suffering (3); 3. Forbearance by investigating conditions (1). Wassiljew, p. 140. Târanâtha, übers. Schiefner, p. 61.

CVIII. वीर्यं त्रिविधं 'The threefold energy.'

Chinese: 1. Energy by putting on armour; 2. Energy in practice; 3. Energy in not being timid, not being backward, and not being satisfied.

There is a work by a Japanese, entitled 'Questions and answers on the one hundred Dharmas,' in which similar lists are given; but the three sorts of energy are enumerated differently: 1. Energy by putting on armour; 2. Energy in holding good deeds; 3. Energy in conferring benefits.

CIX. ध्यानं त्रिविधं 'The threefold meditation.'

Chinese: 1. Meditation by residing comfortably; 2. Meditation by drawing out (sins?); 3. Meditation by doing what is to be done.

CX. प्रज्ञा त्रिविधा 'The threefold wisdom.'

1. *K*intâmayâ pa*ññ*â (2); 2. sutamayâ pa*ññ*â (1); 3. bhâvanâmayâ pa*ññ*â (3).

Childers, p. 330 a, s. v. pa*ññ*â. Trigl. p. 12 b.

The Chinese list does not agree with ours: 1. Wisdom obtained by the practice free from discrimination; 2. Wisdom obtained by non-discrimination; 3. Wisdom obtained after non-discrimination.

'1. Wisdom obtained by study; 2. Wisdom obtained by thought; 3. Wisdom obtained by meditation.'

CXI. उपायस्त्रिविधः.

For this and the following three Pâramitâs, the Chinese paraphrases (which are found in the above-mentioned Japanese work) do not agree with our lists.

CXII. प्रणिधानं त्रिविधं.

CXIII. बलं त्रिविधं.

CXIV. ज्ञानं त्रिविधं.

CXV. आवरणे द्वे.

CXVI. नैरात्म्यं द्विविधं.

CXVII. संभारो द्विविधः 'The twofold equipment.'

Lalitav. p. 39, 4 ff. (Dharmâl. 97–100), has four, viz. 1. पुण्यसंभार; 2. ज्ञान-संभार; 3. शमथसंभार; 4. विदर्शनसंभार (cf. Kern, I, 419).

That is, according to Kern, the equipment consisting in—1. Meritorious acts; 2. Science; 3. Quietude; 4. Far-sightedness (clairvoyance).

On शमथ and विपश्यन (evidently the same as विदर्शन), see Wassiljew, pp. 141, 144. Trigl. p. 18 b (32).

CXVIII. षट् समाध्यावरणानि.

CXIX. अष्टौ प्रहाणसंस्काराः.

CXX. चत्वारो द्वीपाः 'The four continents.'

1. Uttarakuru; 2. *G*ambudîpo; 3. Pubbavideho; 4. Aparagoyâna*m*.

Childers, p. 228 a, s. v. mahâdîpo. Mahâvyutp., sect. 149. Trigl. p. 23 (47). Lalitav. pp. 21, 8 f.; 144, 4 f.; 170, 14 f. (cf. 257, 6, चतुर्द्वीपेश्वर). Burnouf, Introd. pp. 75 n., 177 n.; Lotus, p. 843. Hardy, Manual, pp. 4, 14; Legends, p. 85. Köppen, I, 233 f. Kern, p. 289. Eitel, p. 144 f.

CXXI. अष्टावुष्णनरकाः 'The eight hot hells.'

1. Sa*ñg*îvo; 2. kâ*l*asutto; 3. saṅghâto; 4. roruvo; 5. mahâroruvo; 6. tapano; 7. patâpano; 8. avî*k*i.

Mahâvyutp., sect. 209. Mahâvastu I, 5–27. Childers, p. 260 b. Pa*ñk*agati, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 516. Burnouf, Introd. p. 201; cf. p. 366 (on the punishments); Lotus, p. 309. Hardy, Manual, pp. 26 ff., 47, 59. Köppen, I, 240. Kern, p. 298. Beal, p. 245. Eitel, p. 82 a.

CXXII. अष्टौ शीतनरकाः 'The eight cold hells.'

Mahâvyutp., sect. 210: 1. अर्बुद; 2. निरर्बुद; 3. अटट; 4. हहव; 5. हुहुव; 6. उत्पल; 7. पद्म; 8. महापद्म.

Suttanipâta, transl. Fausböll, S. B. E., X, p. 121, has Abbuda, Nirabbuda, Ababa, Ahaha, A*t*a*t*a, Kumuda, Sogandhika, Uppalaka, Pu*nd*arîka, Paduma. See Vyâkhyâ, fol. 257 a, l. 7. Burnouf, Introd. p. 201. Kern, I, 298 f. Eitel, p. 82 a.

CXXIII. सप्त पातालानि 'The seven lower regions.'

CXXIV. द्वौ चक्रवाडौ 'The two mountain-rings.'

Childers, p. 97 b, *k*akkavâ*l*a*m* and °la*m*. Lalitav. pp. 170, 18 f.; 346, 5. Saddharmap., transl. Kern, p. 233. Âryamahâkaru*n*apu*nd*arîkasûtra, transl. Feer, Ann. Mus. Guim. V, 161. Burnouf, Lotus, p. 842. Hardy, Manual, p. 2; Legends, pp. 80 ff., 97 ff. Köppen, I, 234 f. Kern, I, 289. Eitel, p. 142 a.

CXXV. अष्टांगपर्वताः 'The eight mountains.'

1. Yugandharo; 2. Îsadharo; 3. Karavîko; 4. Sudassano; 5. Nemindharo (7); 6. Vinatako (5); 7. Assaka*nn*o (6); (8. Meru, being nearest to Yugandharo.)

Mahâvyutp., sect. 188. Childers, p. 211 b (s. v. kulâ*k*alo). Burnouf, Lotus, p. 842 ff. Hardy, Manual, p. 12; Legends, p. 82 ff. Köppen, I, 233. Eitel: Yuga*m*dhara (p. 175 b), Îshâdhara (p. 46 a), Karavîka (p. 53 a), Sudar*s*ana (p. 134 b), A*s*vakar*n*a (p. 17 a), Vinataka (p. 168 b), Nemi*m*dhara (p. 83 b), Sumeru (p. 136 a).

CXXVI. सप्त सागराः 'The seven seas.'

Childers, p. 412 a (s. v. sâgaro), has: 1. khîra*nn*ava (cf. 2); 2. nîlasâgara; 3. pîtasâgara, etc. Cf. Hardy, Manual, p. 12; Legends, p. 84.

CXXVII. षट् कामावचरा देवाः 'The six classes of gods of the world of desire.'

1. *K*âtummahârâ*g*ikâ; 2. tâvati*m*sâ; 3. yâmâ (4); 4. tusitâ (3); 5. nimmânaratino; 6. paranimmitavasavattino.

Mahâvyutp., sect. 151. Trigl. p. 23 b (49). Cf. Lalitav. pp. 33, 3; 113, 14; 478, 10. Childers, pp. 177 a, 467 b. Mahâvagga I, 6, 30 (p. 12). Burnouf, Introd. pp. 79, n. 3; 601; 604; Lotus, p. 353. Köppen, I, 260. Kern, I, 291. Eitel, pp. 145 a, 148 a, 152 a, 173 a, 85 a, 90 b.

CXXVIII. अष्टादश रूपावचरा देवाः 'The eighteen classes of gods of the world of form.'

1. Brahmapârisa*gg*â; 2. brahmapurohitâ; 3. mahâbrahmâno; 4. pa-

rittâbhâ; 5. appamâ*n*âbhâ; 6. âbhassarâ; 7. parittasubhâ; 8. appa-mâ*n*asubhâ; 9. subhaki*nn*â; 10. vehapphalâ; 11. asaññasattâ; 1[2]. avihâ; 13. atappâ; 14. sudassâ; 15. sudassî; 16. akani*tth*â.

Mahâvyutp., sects. 152–156. Trigl. p. 24 (50–53). Childers, p. 467 b. Bur-nouf, Introd. p. 609 ff.; Lotus, p. 353. Hardy, Manual, pp. 5 ff., 26. Köppen, I, 260 f. Kern, I, 292 f. Eitel, p. 105, etc.

CXXIX. चत्वारोऽरूपावचरा देवाः 'The four classes of gods of the formless world.'

1. Âkâsânañ*k*âyatanûpagâ; 2. viññâ*n*añ*k*âyatanûpagâ; 3. âkiñ*k*añ-ñâyatanûpagâ; 4. nevasaññânâsaññâyatanûpagâ.

Mahâvyutp., sect. 157. Trigl. p. 24 b (54). Childers, p. 467 b. Burnouf, Lotus, p. 811 ff. Hardy, Manual, pp. 5 ff., 26. Köppen, I, 261. Kern, I, 293 f. Eitel, p. 13 b.

CXXX. त्रिविधा लंघनाः.

CXXXI. त्रिविधा महामैत्री.

The text is evidently faulty.

CXXXII. त्रिविधं कर्म 'The threefold (fruit of) work.'

1. Di*tth*adhammavedanîyakamma*m*; 2. uppa*gg*avedanîyakamma*m*; 3. aparâpariyavedanîyakamma*m*.

Mahâvyutp., sect. 117. Childers, p. 178 b. Hardy, Manual, p. 447, gives eleven.

'1. Karma manifesting itself in this life; 2. Karma manifesting itself in the next existence; 3. Karma manifesting itself at a subsequent period.'

CXXXIII. त्रिविधं प्रातिहार्यं 'The three kinds of magic.'

Mahâvyutp., sect. 12: [1]ऋद्धिप्रतिहार्यं [2]आदेशप्रतिहार्यं [3]अनुशासनीप्रतिहार्यं. C[f.] Lalitav. p. 82, 16: ऋद्धिप्रातिहार्यं. Burnouf, Lotus, p. 310.

CXXXIV. अष्टावक्षणाः 'The eight untimely ways of being born.'

Mahâvyutp., sect. 116. Burnouf, Lotus, p. 835. Childers, p. 24 b.

CXXXV. त्रिविधा विकल्पाः.

CXXXVI. चत्वारः समाधयः 'The four kinds of contemplation.'

विमलप्रभा, Saddharmap., transl. Kern, p. 394. Eitel, p. 167 b.

CXXXVII. चतुर्दशाव्याकृतवस्तूनि.

Mahâvyutp., sect. 201. Abhidharmakosavyâkhyâ, fol. 355 a, l. 4. Milinda-Panha, p. 145; Oldenberg, Buddha, p. 443. In illustration of avyâk*ri*ta, Kasawara sent me the following note: 'In Hiouen Thsang's translation of the Abhidharma-ko*s*a, cap. 5, we read, "There are four ways of answering questions. What are the four? Sometimes one answers directly (**एकांशव्याकरणं**), sometimes by qualifying (**विभज्य व्याकरणं**), sometimes one gives an answer after putting a question (**परिपृच्छाव्याकरणं**), and sometimes one does not give any at all, but puts it aside (**स्थापनीयव्याकरणं**). When should one answer a question directly? One should do so, when asked whether all conditions are inconstant. When should one answer by qualifying? When one is asked, what reward one receives, if doing anything on purpose, one should answer by qualifying (that, if the action is good, the person will receive a good reward; and if it is bad, he will receive a bad reward). How does a person answer after putting another question? Supposing he is asked whether personality and self are the same thing, he must put a question: 'What self do you mean? If you mean the gross self, then it is different.' When does one give no answer? When one is asked, whether this world is permanent or not, whether it is both permanent and not permanent, whether it is neither permanent nor impermanent; whether this world has an end or not, whether it has both an end and no end, whether it has neither an end nor no end; whether a Tathâgata, after his death, exists or not, whether he both exists and not exists, whether he neither exists nor not exists; whether this life is this body, or whether they are different,—when one is asked in this way, one puts the question aside."

'**अव्याकृत**, which means "not qualified," "not declared," is used synonymously with **स्थापनीय**. See Childers' Dict., p. 328, under Pañho.'

CXXXVIII. त्रीणि कुशलमूलानि 'The three roots of virtue.'

'1. Alobho, freedom from covetousness; 2. adoso, freedom from anger; 3. amoho, freedom from ignorance.' Childers, p. 214 a.

CXXXIX. त्रीण्यकुशमूलानि 'The three roots of vice.'

'1. Lobho, covetousness; 2. doso, anger; 3. moho, ignorance.'

Mdo. XX, 11 (Feer, p. 269). Childers, p. 25 b. Burnouf, Lotus, p. 336. Cf. Hardy, Manual, p. 495.

CXL. तिस्रः शिक्षाः 'The three kinds of study.'

1. Adhisîlasikkhâ (2); 2. adhi*k*ittasikkhâ (1); 3. adhipa*ññ*âsikkhâ (3). Mahâvyutp., sect. 32. Trigl. p. 15 b (24). Childers, p. 475 a, s. v. sikkhâttaya*m*.

'1. Training in the higher morality; 2. Training in the higher thought;
Training in the higher learning.' See note on Vinaya Texts, II, 23.

इति नागार्जुनपादविरचितायां धर्मसंग्रहः समाप्तः ॥

The Chinese Version ends with the eighty Anuvyañ*g*anas, and mentions n
author.

Both MSS. agree in °रचितायां, which may be for °रचितोऽयं. But perhaps th
locative may refer to another work of Nâgâr*g*una, such as his commentary on th
Pra*g*ñâpâramitâ, and the title may be an abbreviation of नागार्जुनपादविरचिता
प्रज्ञापारमितावृत्तौ धर्मसंग्रहः. Though this is a mere conjecture, I cannot make th
correction of °रचितायां into °रचितोऽयं without hesitation, for it is a matter o
importance, as the latter reading would make our संग्रह definitely a work o
Nâgâr*g*una.

THE SEVENTY-FIVE DHARMAS

(see the second chapter of the Abhidharmakosa).

संस्कृतधर्माः

असंस्कृतधर्माः 3 (Sect. 32)
- आकाश
- प्रतिसंख्यानि
- अप्रतिसंख्या

संस्कृतधर्माः

रूपाणि 11 (Sect. 26)

- इंद्रिय: चक्षुस्, श्रोत्र, घ्राण, जिह्वा, काय
- विषय: रूप, शब्द, गंध, रस, स्पर्श
- अविज्ञप्ति

चित्तं

विज्ञान मनस् चित्त

[Vyâkhyâ, fol. 112 a, l. 2, says: 'एकार्थमिति' यच्चित्तं तदेव मनस्तदेव विज्ञानमित्येकोऽर्थः]

चैत्तधर्माः (= चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः) Sect. 30

महाभूमिका धर्माः	कुशलमहाभूमिकाः	क्लेशमहाभूमिकाः	अकुशलमहाभूमिकाः	उपक्लेशभूमिकाः	अनियतभू
10	10	6	2	10 (Sect. 69)	8 (cf.
					6
वेदना	श्रद्धा	मोह	अह्रीकता	क्रोध	कौकृ
संज्ञा	वीर्य	प्रमाद	अनपत्रपा	म्रक्ष	मिद्ध
चेतना	उपेक्षा	कौसीद्य		मात्सर्य	वितर्क
स्पर्श	ह्री	अश्राद्ध्य		ईर्ष्या	विचा
छंद	अपत्रपा	स्त्यान		प्रदाश (P. palâsa?)	राग
मति	अलोभ	औद्धत्य		विहिंसा	प्रति
स्मृति	अद्वेष			उपनाह	मान
मनस्कार	अहिंसा			माया	विचि
अधिमोक्ष	प्रश्रब्धि			शाठ्य	
समाधि	अप्रमाद			मद	

46

चित्तविप्रयुक्ताः संस्काराः 14 (Sect. 31)

प्राप्ति	जा
अप्राप्ति	स्थि
सभागता	जरा
असंज्ञिक	अनि
असंज्ञिसमापत्ति	नाम
निरोधसमापत्ति	पद
जीवित	व्यंज

संस्कृत 72, i. e.

रूप	11
चित्त	1
चैत्त	46
चित्तविप्रयुक्त	14
असंस्कृत	3
	75 dharmas.

N. B. Those terms are explained the Abh. Vyâkhyâ, fol. 98 and followin and fol. 376 a, l. 2, and following.

THE FIVE SKANDHAS, TWELVE ÂYATANAS, AND EIGHTEEN DHÂTUS,

COLLECTED FROM THE FIRST CHAPTER OF THE ABHIDHARMAKO*S*A.

- 5 स्कंध Sect. 22
  - रूप 3
    - 5 इंद्रिय — चक्षुस् श्रोत्र घ्राण जिह्वा काय
    - 5 विषय (Sect. 33)
      - रूप 2 (Sect. 34)
        - वर्णरूप
        - संस्थानरूप
          - 4 — नील पीत लोहित अवदात
          - 8 — दीर्घ ह्रस्व वृत्त परिमंडल उन्नत … सात विसात
          - or 20, adding छाया आतप आलोक … अभ्र धूम रजस् महिका
          - or 21, adding नभस् (Vyâkhyâ, fol. … नभश्चैकवर्णमिति)
      - शब्द 8 (Cf. Sect. 35) — (शब्दः) अनुपात्तमहाभूतहेतुकः सत्त्वाख्योऽसत्त्वाख्यो मन… नोज्ञश्च । उपात्तमहाभूतहेतुकः सत्त्वाख्योऽसत्त्वाख्यो म… मनोज्ञश्च ॥
        (सत्त्वाख्यो शब्दः is the sound caused by s… hands, &c.
        असत्त्वाख्यो शब्दः is the sound caused by … forests, rivers, &c.)
      - गंध 4 (Sect. 37) — सुगंध दुर्गंध समगंध विषमगंध
      - रस 6 (Sect. 36) — तिक्त अम्ल लवण कटुक मधुर कषाय
      - स्पर्श 11 (Sects. 38, 39) — पृथ्वी अप् तेजस् वायु लघुत्व गुरुत्व श्लक्ष्णत्व कर्कशत… घत्सा पिपासा शीत
    - 2 अविज्ञप्ति — विज्ञप्तिसमाधिसंभूतं कुशलाकुशलं रूपं (Vyâkhyâ, fol. 25 a, l. 2)
      (1 2 printed above कुशल and अकुशल)
  - वेदना 3. Sect. 27
  - संज्ञा Sect. 28
  - संस्काराः 58, i.e. (Sects. 31, 32)
    - 44 चैत्तधर्म (here वेदना and संज्ञा are excluded)
    - 14 चित्तविप्रयुक्तसंस्काराः
    - (both:) See the other table…
  - विज्ञान 6 — चक्षुर्विज्ञान श्रोत्र° घ्राण° जिह्वा° काय° मनस्°
- 12 आयतन (Sect. 24)
  - चक्षुःश्रोत्रघ्राणजिह्वाकायमनआयतनानि
  - रूपशब्दगंधरसस्पर्शधर्मायतनानि
- 18 धातु (Sect. 25)
  - चक्षुःश्रोत्रघ्राणजिह्वाकायमनोधातवः
  - रूपशब्दगंधरसस्पर्शधर्मधातवः
  - चक्षुर्विज्ञान—मनोविज्ञानधातवः

CONTENTS.

SECT.

I. रत्न, 3.
II. यान[1], 3.
III. बुद्ध[2], 5.
IV. देवी[2], 4.
V. रक्ष[2], 5.
VI. तथागत[2], 7.
VII. लोकपाल, 4.
VIII. लोकपाल[2], 8.
IX. लोकपाल, 10.
X. लोकपाल[2], 14.
XI. क्रोध[2], 10.
XII. बोधिसत्त्व[2], 8.
XIII. योगिनी[2], 6.
XIV. अनुत्तरपूजा, 7.
XV. कुशलमूल, 3.
XVI. ब्रह्मविहार[3], 4.
XVII. पारमिता[4], 6.
XVIII. पारमिता, 10.
XIX. संग्रहवस्तु, 4.
XX. अभिज्ञा, 5.

SECT.

XXI. आर्यसत्य, 4.
XXII. स्कंध, 5.
XXIII. लोकोत्तरपंचस्कंध, 5.
XXIV. आयतन[5], 12.
XXV. धातु, 18.
XXVI. रूपस्कंध[6], 11.
XXVII. वेदना, 3.
XXVIII. संज्ञास्कंध, 1.
XXIX. संस्काराः, 2.
XXX. चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः, 40.
XXXI. चित्तविप्रयुक्तसंस्काराः, 13.
XXXII. असंस्कृत, 3.
XXXIII. विषय, 6.
XXXIV. रूपं विषयस्वभावं[7].
XXXV. शब्द, 18 (?).
XXXVI. रस, 6.
XXXVII. गंध, 4.
XXXVIII. स्प्रष्टव्य, 11.

SECT.

XXXIX. महाभूत, 5.
XL. भौतिक, 5.
XLI. शून्यता[5], 20.
XLII. प्रतीत्यसमुत्पाद, 12.
XLIII. बोधिपाक्षिका धर्माः, 37.
XLIV. स्मृत्युपस्थान, 4.
XLV. सम्यकप्रहाण, 4.
XLVI. ऋद्धिपाद, 4.
XLVII. इंद्रिय, 5.
XLVIII. बल[8], 5.
XLIX. बोध्यंग[9], 7.
L. आर्याष्टांगिकमार्ग, 8.
LI. प्रतिसंविद्[10], 4.
LII. धारणी[10], 4.
LIII. प्रतिशरण, 4.
LIV. अनुस्मृति, 6.
LV. धर्मपद, 4.
LVI. अकुशल, 10.
LVII. गति[11], 6.

I. = India Office Library MS. C. = Cambridge MS. F. = The Fragment belonging to the Cambridge Library. Ch. = The Chinese Version.

[1] Omitted in I. only. [2] Omitted in C., F., and Ch. [3] F. and Ch. put this section before sect. XIX. [4] Omitted in C., F., and Ch. [5] F. and Ch. omit from sect. XXIV to sect. XLI. [6] Omitted in C. [7] This title is left out in I. [8] Omitted in C. only. [9] Here the fragment ends. [10] Omitted in Ch. [11] Ch. puts it after मार (sect. LXXX).

SECT.
LVIII. धातु[1], 6.
LIX. विमोक्ष[2], 8.
LX. आनंतर्य[3], 5.
LXI. लोकधर्म[3], 8.
LXII. प्रवचन, 9.
LXIII. धूतगुण, 12.
LXIV. भूमि, 10.
LXV. भूमि[3], 13.
LXVI. चक्षुस्[3], 5.
LXVII. क्लेश[4], 6.
LXVIII. दृष्टि, 5.
LXIX. उपक्लेश[5], 24.
LXX. आहार[6], 5.
LXXI. भय[6], 5.
LXXII. ध्यान[6], 4.
LXXIII. विमोक्ष[7], 3.
LXXIV. वशिता (बोधिसत्त्वानां), 10.
LXXV. बल (बोधिसत्त्वानां), 10.
LXXVI. बल (तथागतस्य), 10.
LXXVII. वैशारद्य, 4.
LXXVIII. मात्सर्य, 5.
LXXIX. आवेणिकबुद्धधर्म, 18.

SECT.
LXXX. मार[8], 4.
LXXXI. अङ्गांग[9], 4.
LXXXII. अनुपूर्वसमाधिसमापत्ति[9], 9.
LXXXIII. लक्षण, 32.
LXXXIV. अनुव्यंजन, 80.
LXXXV. रत्न (चक्रवर्तिनां), 7.
LXXXVI. अध्वन्, 3.
LXXXVII. कल्प, 4.
LXXXVIII. युग, 4.
LXXXIX. लोक, 2.
XC. योनि, 4.
XCI. कषाय, 5.
XCII. सत्त्वाध्या (?)[10], 3.
XCIII. ज्ञान, 10.
XCIV. ज्ञान, 5.
XCV. सत्य, 2.
XCVI. क्षांतिज्ञानलक्षण (चतुरार्यसत्येषु), 16.
XCVII. दुःखसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
XCVIII. समुदयसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
XCIX. निरोधसत्ये चत्वार आकाराः, 4.

SECT.
C. मार्गसत्ये चत्वार आकाराः 4.
CI. समाधि, 4.
CII. पुद्गलाः, 8.
CIII. प्रतिपुद्गल, 8 (?)[11].
CIV. धर्मचक्रप्रवर्तक (आकाराः), 12.
CV. दान, 3.
CVI. शील, 3.
CXVII. क्षांति, 3.
CVIII. वीर्य, 3.
CIX. ध्यान, 3.
CX. प्रज्ञा, 3.
CXI. उपाय, 3.
CXII. प्रणिधान, 3.
CXIII. बल, 3.
CXIV. ज्ञान, 3.
CXV. आवरण, 2.
CXVI. नैरात्म्य, 3.
CXVII. संभार, 2.
CXVIII. समाध्यावरण, 6.
CXIX. प्रहाणसंस्कार (अष्ट प्रतिपत्त्या)[10], 8.
CXX. द्वीप[12], 4.
CXXI. उष्णनरक[13], 8.

[1] Omitted in Ch. [2] See note to LIX. [3] Omitted in Ch. [4] Ch. enumerates fou only. [5] Omitted in Ch. The Chinese Version adds, after sect. LXVIII, four sections, thre of which are not found in our text, viz.: 1. Four Âsravas: kâmâsrava, bhavâsrava, avidyâsrava and d*ri*sh*t*yasrava. 2. Eight Rûpas: p*ri*thvî, âpas, te*g*as, vâyu, gandha, rasa, spar*s*a, an dharma. 3. Three Vimokshas: see sect. LXXIII. 4. Two Arûpas: âkâ*s*a and vi*gñ*âna. The the Version passes to eight Vimokshas, see sect. LIX. N.B. These terms are of course written i Chinese. [6] Omitted in Ch. [7] See note to LXXIII. [8] Ch. puts it after sect. XCI [9] Omitted in Ch. [10] Ch. omits from sect. XCII to sect. CXIX. [11] Eighteen (?). [12] Ch puts it after sect. CXXI. [13] Ch. puts it after sect. CXXII.

SECT.

CXXII. शीतनरक, 8.

CXXIII. पाताल[1], 7.

CXXIV. चक्रवाड, 2.

CXXV. पर्वत[2], 8.

CXXVI. सागर, 7.

CXXVII. कामावचरा देवाः, 6.

CXXVIII. रूपावचरा देवाः[3], 18.

CXXIX. अरूपावचरा देवाः, 4.

CXXX. अलंघन, 3.

CXXXI. महामैत्री, 3.

CXXXII. कर्मन्, 3.

CXXXIII. प्रातिहार्य, 3.

CXXXIV. अक्षण, 8.

CXXXV. विकल्प, 3.

CXXXVI. समाधि, 4.

CXXXVII. व्याकृतवस्तु, 14.

CXXXVIII. कुशलमूल, 3.

CXXXIX. अकुशलमूल, 3.

CXL. शिक्षा, 3.

[1] Ch. omits this. [2] Ch. enumerates seven, omitting the eighth. [3] Ch. enumerates seventeen, and the Version ends here.

A LIST OF THE SUBJECTS IN THE CHINESE VERSION OF THE DHARMA-SA*M*GRAHA,

TRANSLATED BY SH'-HU (DÂNAPÂLA ?), A.D. 980–1000, OF THE LATER SUṄ DYNASTY, A.D. 960–1127. SEVEN LEAVES.

	Literal translation of the Chinese terms.	In the Sanskrit text No.
I.	Triratna	I.
II.	Triyâna	II.[1]
III.	Saptânuttarapû*g*â	XIV. (?)
IV.	Trimûla	XV. (?)
V.	Da*s*apâramitâ	XVIII.
VI.	Ash*t*âda*s*a*s*ûnyatâ	XLI.[2]
VII.	*K*atur-amita (?)	XVI.
VIII.	*K*atu*h*sa*m*grahavastu	XIX.
IX.	Pa*ñk*âbhi*gñ*â	XX.
X.	*K*aturâryasatya	XXI.
XI.	Pa*ñk*askandha	XXII.
XII.	Lokottara-pa*ñk*askandha	XXIII.
XIII.	Dvâda*s*âṅga-pratîtyasamutpâda	XLII.
XIV.	Saptatri*ms*ad-bodhipâkshikadharma	XLIV.
XV.	*K*aturdharmavî*g*a	XLVII. (?)
XVI.	Sha*d*anusm*ri*ti	XLVIII.
XVII.	*K*aturdharmamudrâ	XLIX.
XVIII.	Da*s*âkusala	L.
XIX.	*K*aturmûlakle*s*a	LX. (?)
XX.	Pa*ñk*ad*ri*sh*t*i	LXI.
XXI.	*K*aturâsrava	(?)
XXII.	Trivimoksha	LXVI.
XXIII.	Ash*t*arûpa	(?)
XXIV.	Dvy-arûpa	(?)
XXV.	Ash*t*avimoksha	LIII.
XXVI.	Navâṅga-pravak*a*na	LVI.
XXVII.	Dvâda*s*adhûtagu*n*a	LVII.
XXVIII.	Da*s*abhûmi	LVIII.

[1] In C. only.

[2] Where 20 instead of 18.

	Literal translation of the Chinese terms.	In the Sanskrit text. No.
XXIX.	Bodhisattva-daśavaśitâ	LXVII.
XXX.	Bodhisattva-daśabala	LXVIII.
XXXI.	Tathâgata-daśabala	LXIX.
XXXII.	*K*atur-vaiśâradya	LXX.
XXXIII.	Pañ*k*amâtsarya	LXXI.
XXXIV.	Ash*t*âdaśâve*n*ika-buddhadharma	LXXII.
XXXV.	Dvâtri*m*śal-laksha*n*a	LXXVI.
XXXVI.	Aśîty-anuvyañ*g*ana	LXXVII.
XXXVII.	*K*akravarti-saptaratna	LXXVIII.
XXXVIII.	Lokâsh*t*adharma	(?)
XXXIX.	Tryadhyâya	LXXIX.
XL.	*K*atu*h*kalpa	LXXX.
XLI.	*K*aturloka	(?)
XLII.	Dvâdharma	(?)
XLIII.	*K*aturyoni	LXXXIII.
XLIV.	Pañ*k*akashâya	LXXXIV.
XLV.	*K*aturmâra	(?)
XLVI.	Sha*d*dharma (or, states of existence)	(?)
XLVII.	Ash*t*a-śîtanaraka	CXV.
XLVIII.	Ash*t*a-ush*n*anaraka	CXIV.
XLIX.	*K*aturdvîpa	CXIII.
L.	Dvi*k*akravâ*d*a	CXVII.
LI.	Saptasuvar*n*a (?)-parvata	CXVIII.[1]
LII.	Saptasâgara	CXIX.
LIII.	Sha*t*kâmâva*k*aradeva	CXX.
LIV.	Saptadaśa(rûpâva*k*ara)-deva	CXXI.[2]

Thus the subjects in the Sanskrit text, which are wanting in the Chinese version, are Nos. 3–13, 17, 24–40, 43, 45, 46, 51, 52, 54, 55, 59, 62–65, 73–75, 81, 82, 84–112, 116, 122–133. But at the same time there are at least 8 subjects in the Chinese version which seem to be wanting in the Sanskrit text. We have 54 subjects in the Chinese version, 46 of which nearly agree with as many subjects in the Sanskrit text. 133+8=141 is the total number of different subjects in the Sanskrit text and the Chinese version. In the Chinese version, this work is not ascribed to Nâgâr*g*una, but the Chinese title means literally 'Law-collection (=Dharmasa*m*graha)-name-number-sûtra.'

[1] Where 8 instead of 7.

[2] Where 18 instead of 17.

THE TITLES OF THE SECTIONS

ARRANGED ALPHABETICALLY.

SECT.

LVI. अकुशल, 10.
CXXXIX. अकुशलमूल, 3.
CXXXIV. अक्षण, 8.
LXXXVI. अध्वन्, 3.
XIV. अनुत्तरपूजा, 7.
LXXXII. अनुपूर्वसमाधिसमापत्ति, 9.
LXXXIV. अनुव्यंजन, 80.
LIV. अनुस्मृति, 6.
XX. अभिज्ञा, 5.
CXXIX. अरूपावचरा देवाः, 4.
CXXX. अलंघन, 3.
XXXII. असंस्कृत, 3.
LX. आनंतर्य, 5.
XXIV. आयतन, 12.
XXI. आर्यसत्य, 4.
L. आर्याष्टांगिकमार्ग, 8.
CXV. आवरण, 2.
LXXIX. आवेणिकबुद्धधर्म, 18.
LXX. आहार, 5.
XLVII. इंद्रिय, 5.
LXIX. उपक्लेश, 24.
CXI. उपाय, 3.

SECT.

CXXI. उष्णनरक, 8.
XLVI. ऋद्धिपाद, 4.
CXXXII. कर्मन्, 3.
LXXXVII. कल्प, 4.
XCI. कषाय, 5.
CXXVII. कामावचरा देवाः, 6.
XV. कुशलमूल, 3.
CXXXVIII. कुशलमूल, 3.
XI. क्रोध, 10.
LXVII. क्लेश, 6.
CVII. क्षांति, 3.
XCVI. क्षांतिज्ञानलक्षण (चतुरार्यसत्येषु), 16.
LVII. गति, 6.
XXXVII. गंध, 4.
CXXIV. चक्रवाड, 2.
LXVI. चक्षुस्, 5.
XXXI. चित्तविप्रयुक्तसंस्काराः, 13.
XXX. चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः, 40.
CXIV. ज्ञान, 3.
XCIV. ज्ञान, 5.
XCIII. ज्ञान, 10.
VI. तथागत, 7.

SECT.

CV. दान, 3.
XCVII. दुःखसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
LXVIII. दृष्टि, 5.
IV. देवी, 4.
CXX. द्वीप, 4.
CIV. धर्मचक्रप्रवर्तक (आकाराः), 12.
LV. धर्मपद, 4.
LVIII. धातु, 6.
XXV. धातु, 18.
LII. धारणी, 4.
LXIII. धूतगुण, 12.
CIX. ध्यान, 3.
LXXII. ध्यान, 4.
XCIX. निरोधसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
CXVI. नैरात्म्य, 2.
CXXV. पर्वत, 8.
CXXIII. पाताल, 7.
XVII. पारमिता, 6.
XVIII. पारमिता, 10.
CII. पुद्गलाः, 8.
CX. प्रज्ञा, 3.
CXII. प्रणिधान, 3.

SECT.
CIII. प्रतिपुद्गल, 8 (for 18 ?).
LIII. प्रतिशरण, 4.
LI. प्रतिसंविद्, 4.
XLII. प्रतीत्यसमुत्पाद, 12.
LXII. प्रवचन, 9.
CXIX. प्रहाणसंस्कार (अष्टौ प्रतिपत्त्या), 8.
CXXXIII. प्रातिहार्य, 3.
CXIII. बल, 3.
XLIX. बल, 5.
LXXVI. बल (तथागतस्य), 10.
LXXV. बल (बोधिसत्त्वानां), 10.
III. बुद्ध, 5.
XLIII. बोधिपाक्षिका धर्माः, 37.
XII. बोधिसत्त्व, 8.
XLIX. बोध्यंग, 7.
XVI. ब्रह्मविहार, 4.
LXXI. भय, 5.
LXIV. भूमि, 10.
LXV. भूमि, 13.
XL. भौतिक, 5.
CII. मंजुपुरं ऋपुंगलाः (?), 8.
XXXIX. महाभूत, 5.
CXXXI. महामैत्री, 3.
LXXVIII. मात्सर्य, 5.

SECT.
LXXX. मार, 4.
C. मार्गसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
II. यान, 3.
LXXXVIII. युग, 4.
XIII. योगिनी, 6.
XC. योनि, 4.
V. रक्ष, 5.
I. रत्न, 3.
LXXXV. रत्न (चक्रवर्तिनां), 7.
XXXVI. रस, 6.
XXXIV. रूपं विषयस्वभावं.
XXVI. रूपस्कंध, 11.
CXXVIII. रूपावचरा देवाः, 18.
LXXXIII. लक्षण, 32.
LXXXIX. लोक, 2.
LXI. लोकधर्म, 8.
VII. लोकपाल, 4.
VIII. लोकपाल, 8.
IX. लोकपाल, 10.
X. लोकपाल, 14.
XXIII. लोकोत्तरपंचस्कंध, 5.
LXXIV. वशिता (बोधिसत्त्वानां), 10.
CXXXV. विकल्प, 3.
LXXIII. विमोक्ष, 3.

SECT.
LIX. विमोक्ष, 8.
XXXIII. विषय, 6.
CVIII. वीर्य, 3.
XXVII. वेदना, 3.
LXXVII. वैशारद्य, 4.
CXXXVII. व्याकृतवस्तु, 14.
XXXV. शब्द, 18 (28 ?).
CXL. शिक्षा, 3.
CXXII. शीतनरक, 8.
CVI. शील, 3.
XLI. शून्यता, 20.
LXXXI. श्रद्धांग, 4.
XXIX. संस्काराः, 2.
XIX. संग्रहवस्तु, 4.
XXVIII. संज्ञास्कंध, 1.
XCII. सत्त्वाध्य, 3.
XCV. सत्य, 2.
CI. समाधि, 4.
CXXXVI. समाधि, 4.
CXVIII. समाध्यावरण, 6.
XCVIII. समुदयसत्ये चत्वार आकाराः, 4.
CXVII. संभार, 2.
XLV. सम्यक्प्रहाण, 4.
CXXVI. सागर, 7.
XXII. स्कंध, 5.
XXXVIII. स्प्रष्टव्य, 11.
XLIV. स्मृत्युपस्थान, 4.

INDEX OF WORDS.

The Roman numerals refer to the titles of sections, and the English figures to the sections.

अकनिष्ठ, 128.
अकुशल, (ten) LVI.
अकुशलमूल, (three) CXXXIX.
अक्षण, (eight) CXXXIV.
अक्षोभ्य, 3.
अग्नि, 8.
अचरटकिराज, 11.
अचल, 123.
अचला, 64.
अच्छ (for **अभ्र**), 34.
अटट, 122.
अंडज, 90.
अतप, 128.
अतीतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानं, 79.
अतीतोऽध्वा, 86.
अत्यंतशून्यता, 41.
अदत्तादान, 56.
अदीनगात्रता, 84 (29).
अदुःखा, 27.
अदुःखासुखा (**वेदना**), 27, 72.
अद्भुतधर्म, 62.
अद्वेष, 30, 138.
अधिचित्तशिक्षा, 140.
अधिप्रज्ञाशिक्षा, 140.
अधिमुक्तिबल, 75.
अधिमुक्तिवशिता, 74.
अधिमोक्ष, 30.
अधिशीलशिक्षा, 140.
अध्यात्मप्रमोदन, 72.
अध्यात्मबहिर्धाशून्यता, 41.
अध्यात्मरूपसंज्ञिन्, 59.
अध्यात्मशून्यता, 41.
अध्येषणा, 14.
अध्वन्, (three) LXXXVI.
अनंतगंज, XII note.
अनंतवाँल्लोकः, 157.
अनपत्रपा, 30, 69.
अनभ्रक, 128.
अनवकारशून्यता, 41.
अनवराग्रशून्यता, 41.
अनागतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानदर्शन, 79.
अनागतोऽध्वा, 86.
अनागामिन्, 102, 103.
अनागामिफलप्रतिपन्नक, 102.
अनात्मतः, 97.
अनाभोग, 118.
अनालंघन (?), 130, 131.
अनित्यतः, 97.
अनित्यता, 31.
अनित्याः सर्वसंस्काराः, 55.
अनिमित्त, 73.
अनुत्तरपूजा, (seven) XIV.
अनुत्पत्तिकधर्मक्षांति, CVII note.
अनुत्पद्यवेदनीय, 132.
अनुत्पन्न, 45.
अनुत्पाद (**अनुत्पन्नानामकुशलानां धर्माणां**), 45.
अनुत्पादज्ञान, 93.
अनुपहतकर्णेंद्रियता, 84 (70).
अनुपूर्वगात्रता, 84 (20).
अनुपूर्वदंष्ट्रता, 84 (59).
अनुपूर्वसमाधिसमापत्ति, (nine) LXXXII.
अनुपूर्वांगुलिता, 84 (6).
अनुमोदना, 14.
अनुलोमिकी (**क्षांति**), CVII note.

अनुव्यंजन,(eighty)LXXXIV.
अनुशासनीप्रातिहार्य, 133.
अनुस्मरणविकल्प, 135.
अनुस्मृति, (six) LIV.
अंतग्राहदृष्टि, 68.
अंतरकल्प, 87.
अंतरापरिनिर्वायिन्, 103.
अंतवाँल्लोकः, 137.
अंतवांश्चानंतवाँल्लोकश्च, 137.
अंधकार, 34.
अन्वयज्ञान, 93.
अपत्रपा, 30.
अपप, 122.
अपरगोदानि, 120.
अपरवेदनीय, 132.
अपरांतकोटिपरिज्ञाय, 92.
अपरिम्लानललाटता,84(71).
अपरूषकेशता, 84 (78).
अप्रणिहित, 73.
अप्रतिसंख्यानिरोध, 32.
अप्रतिसंख्यायोपेक्षा, 79.
अप्रमाणाभ, 128.
अप्रमाद, 30.
अप्राप्ति, 31.
अभावशून्यता, 41.
अभावस्वभावशून्यता, 41.
अभिज्ञा, (five) XX. See Burnouf, Lotus, p. 291.
अभिज्ञात, 104.
अभिज्ञेय, 104.
अभिध्या, 56.
अभिनीलनेत्रता, 83.
अभिमुखी, 64.
अभिषेकभूमि, LXIV note.
अभिसंस्कारपरिनिर्वायिन्, 103.
अभिसंबोधिवैशारद्य, 77.
अभुग्नकुक्षिता, 84 (37).
अमिताभ, 3.
अमोघसिद्धि, 3.
अमोह, 138.
अम्ल, 36.
अयशस्, 61.
अरूपावचरा देवाः, (four) CXXIX.
अर्चिष्मती, 64.
अर्थचर्या, 19.
अर्थप्रतिशरणता, 53.
अर्थप्रतिसंविद्, 51.
अर्द्धस्रुत, 103.
अर्बुद, 122.
अर्हत्, 102.
अर्हत्फलप्रतिपन्नक, 102.
अर्हद्वध, 60.
अलक्षणशून्यता, 41.
अलंघन, (three) CXXX.
अलाभ, 61.
अलोभ, 30, 138.
अवक्रगामिता, 84 (17).
अवदात, 34.
अवदान, LXII note.
अवनत, 34.
अवलोकितेश्वर, XII note.
अविकल्पक, 113.
अविज्ञप्ति, 26.
अविद्या, 42, 67.
अविम्लानललाटता, 84 (71).
अविरलदंतता, 83.
अविषमपादता, 84 (10).
अवीचि, 121.
अवृह, 128.
अव्याकृतवस्तु, (fourteen) CXXXVII.
अशाश्वतो लोकः, 137.
अशेषवैभूषितध्यान, 109.
अशोकभय, 71.
अश्राद्ध, 30, 69.
अश्वकर्ण, 125.
अश्वरत्न, 85.
असंस्कृत, (three) XXXII.
असंस्कृतशून्यता, 41.
असंज्ञिक, 31.
असंज्ञिसत्त्व, 128.
असमाहितचित्त, 79.
असंप्रजन्य, 69. See sam-praganya.
असंमुणितकेशता, 84 (77).
असुर, 10, 57.
अहंकारममकारपरित्याग, 15.
अहिंसा, 30.
अह्री, 69.
अह्रीकता, 30.
आकाश, 32, 39, 58.
आकाशानंत्यायतन, 59.
आकाशानंत्यायतनोपग, 129.
आकिंचन्यायतन, 59.

आकिंचन्यायतनोपग, 129.
आजीविकभय, 71.
आतप, 34.
आत्मधारणी, 52.
आदर्शनज्ञान, 94.
आदेशनाप्रातिहार्य, 133.
आनंतर्य, (five) LX.
आनंतर्यसमाधि, 101.
आनुलोमिकी (क्षांति), see CVII.
आपः, 38, 39, 58, 123.
आभास्वर, 128.
आभ्यवकाशिक, 63.
आमिषदान, 105.
आयतन, (twelve) XXIV.
आयतपाणिलेखता, 84 (47).
आयतपार्ष्णिता, 83.
आयतभ्रूकता, 84 (65).
आयुःकषाय, 91.
आयुर्वशिता, 74.
आरण्यक, 63.
आरूप्यसमापत्ति, 82.
आर्यसत्य, (four) XXI; 81, 104.
आर्याष्टांगिकमार्ग, (eight) L; 43.
आलोक, 34.
आलोकसमाधि, 101.
आवरण, (two) CXV.
आवासमात्सर्य, 78.
आवेणिकबुद्धधर्म, (eighteen) LXXIX.
आशयविशुद्धि, 15.
आश्रवक्षयज्ञानबल, 76.
आश्रवक्षयज्ञानवैशारद्य, 77.
आहार, (five) LXX.
इतिवृत्तक, LXII note.
इंद्र, 8.
इंद्रिय, (five) XLVII; 43.
इंद्रियविकलता, 134.
ईर्ष्या, 30, 69.
ईशाधर, 125.
ईशान, 8.
उत्तरकुरुद्वीप, 120.
उत्पद्यवेदनीय, 132.
उत्पन्न, 45.
उत्पल, 122.
उत्संगपादता, 83.
उत्साहगात्रता, 84 (30).
उदधि, 126.
उदान, 62.
उन्नत, 34.
उपक्लेश, (twenty-four) LXIX.
उपदेश, 62.
उपनाह, 30, 69.
उपपादुक, 90.
उपहत्यपरिनिर्वायिन्, 103.
उपादान, 42.
उपाय, (three) CXI; 18.
उपायास, 42.
उपेक्षा, 16, 30, 119.
उपेक्षासंबोध्यंग, 49.
उपेक्षास्मृतिपरिशुद्धि, 72.
उपेक्षास्मृतिसंप्रजन्य, 72.
उष्णनरक, (eight) CXXI.
उष्णीष, 11.
उष्णीषशिरस्कता, 83.
ऊर्णालंकृतमुखता, 83.
ऊर्ध्वाग्ररोमता, 83.
ऋजुगात्रता, 83.
ऋद्धि, 20.
ऋद्धिपाद, (four) XLVI; 4
ऋद्धिप्रातिहार्य, 133.
ऋद्धिवशिता, 74.
एकयान, II note.
एकवीचिक, 103.
एकादशप्रतिष्ठसमाधि, 101
एकासनिक, 63.
ऐनेयजंघता, 83.
औद्धत्य, 30, 69, 118.
कटु, 36.
कनकमुनि, 6.
करुणा, 16.
कर्कशत्व, 38.
कर्मन्, (three) CXXXI
81.
कर्मफल, 81.
कर्मवशिता, 74.
कर्मविपाकज्ञानबल, 76.
कर्मव्यावर्तक, 113.
कलियुग, 88.
कल्प, (four) LXXXVII.
कल्पकषाय, 91.
कवलीकाराहार, 70.
कषाय, (five) XCI; 36.
कांचन, 123.

काममिथ्याचार, 56.
कामावचरा देवाः, (six) CXXVII.
काय, 24, 25, 26, 44.
कायविज्ञान, 25.
कायसाक्षिन्, 103.
कायस्मृत्युपस्थान, 44.
कालसूत्र, 121.
काश्यप, 6.
कुदृष्टि, 67.
कुवेर, 7, 8.
कुशलमात्सर्य, 78.
कुशलमूल, (three) CXXXVIII; 45.
कुशलमूल, (three) XV.
कुशलसंग्राहशील, 106.
कृतयुग, 88.
कृत्यानुष्ठानज्ञान, 94.
कृष्ण, 9.
कोषगतवस्तिगुह्यता, 83.
कौकृत्य, 69.
कौसीद्य, 30, 69, 118.
क्रकुच्छंद, 6.
क्रोध, (ten) XI; 30, 69.
क्लेश, (six) LXVII.
क्लेशकषाय, 91.
क्लेशमार, 80.
क्लेशावरण, 115.
क्लेशोपकर्षक, 113.
क्षयज्ञान, 93.
क्षांति, (three) CVII; 17, 18.
क्षांतिज्ञानलक्षण (चतुरार्यसत्येषु), (sixteen) XCVI.
क्षांतिबल, 75.
क्षामकुक्षिता, 84 (38).
क्षार, 126.
क्षितिगर्भ, 12.
क्षिप्रसुखाभिसंबोधि, 111.
क्षीर, 126.
खगर्भ, 12.
खदिरक, 125.
खड्ग, 103.
खड्गरत्न, 85.
खलुपश्चाद्भक्तिक, 63.
गगणगंज, 12, 136.
गतिः, (six) LVII.
गंध, (four) XXXVII; 24, 25, 26, 33, 40.
गंभीरकुक्षिता, 84 (31).
गंभीरनाभिता, 84 (39).
गंभीरपाणिलेखता, 84 (46).
गाथा, 62.
गुडाकेशता, 84 (76).
गुरुत्व, 38.
गूढगल्फता, 84 (9).
गूढशिरता, 84 (7).
गेय, 62.
गोपक्ष्मनेत्रता, 83.
ग्रंथधारणी, 52.
घृत, 126.
घोषानुगा, CVII note.
घ्राण, 24, 25, 26.
घ्राणविज्ञान, 25.
चक्ररत्न, 85.
चक्रवर्तिन्, 11.
चक्रवाड, (two) CXXIV; 124.
चक्रसंवर, XI note.
चक्रांकितपाणिपादतलता, 83.
चक्षुर्विज्ञान, 25.
चक्षुस्, (five) LXVI; 24, 25, 26, 104.
चतुर्मारकोटिपरिज्ञाय, 92.
चंद्र, 10.
चांडिका, 13.
चातुर्महाराजकायिक, 127.
चारुगामिता, 84 (16).
चिकित्सा, 67.
चितांतरांशता, 83.
चित्त (ऋद्धिपाद), 46.
चित्तवशिता, 74.
चित्तविप्रयुक्तसंस्काराः, (thirteen) XXXI; 29.
चित्तविस्तरा, LXIV note.
चित्तसंप्रयुक्तसंस्काराः, (forty) XXX; 29.
चित्तस्मृत्युपस्थान, 44.
चित्तोत्पादविरागितता, 134.
चित्रकेशता, 84 (75).
चित्रपक्ष्मता, 84 (63).
चित्रांगुलिता, 84 (5).
चिंतामयी (adj. f.), 110.
चेतना, 30, 119.
च्युत्युत्पत्तिज्ञानबल, 76.
छत्रांगुलिता, 84 (4).

छंद (संस्कार), 30.
छंदपरिहाणि, 79.
छंदसमाधिप्रहाणाय (ऋद्धिपाद), 46.
छाया, 34.
जन्मनिदेश, LXIV note.
जन्मवशिता, 74.
जंबुद्वीप, 120.
जरा, 31.
जरामरण, 42.
जरायुज, 90.
जातक, 62.
जाति, 31, 42.
जालावलवद्धांगुलिपाणिपादतलता, 83.
जिघत्सा, 38.
जिह्वा, 24, 25, 26.
जिह्वाविज्ञान, 25.
जीव, 137.
जीवित, 31.
ज्ञान, (ten) XCIII; (five) XCIV; (three) CXIV; 18, 104.
ज्ञानदर्शन, 23.
ज्ञानप्रतिशरणता, 53.
ज्ञानबल, 75.
ज्ञानवती, 65.
ज्ञानवशिता, 74.
ज्ञानसंभार, 117.
ज्ञेयावरण, 115.
तथागत, (seven) VI; 137.
तथागतदुष्टचित्तरुधिरोत्पाद, 60.
तनुजिह्वता, 84 (51).
तपन, 121.
ताम्रनखता, 84 (1).
तारा (देवी), 4.
तिक्त, 36.
तिर्यक्, 57.
तिर्यगुपपत्ति, 134.
तीक्ष्णदंष्ट्रता, 84 (56).
तुंगनखता, 84 (3).
तुंगनासता, 84 (60).
तुषित, 127.
तूलसदृशसुकुमारपाणिता, 84 (44).
तृष्णा, 42.
तेजस्, 38, 39, 58.
त्यागानुस्मृति, 54.
त्रायस्त्रिंश, 127.
त्रिरत्न, 81.
त्रिशरणगमना (अनुत्तरपूजा), 14.
त्रेतायुग, 88.
त्रैचीवरिक, 63.
दधि, 126.
दान, (three) CV; 17, 18, 19, 62.
दिव्यचक्षुस्, 20, 66.
दिव्यश्रोत्र, 20.
दीर्घ, 34.
दीर्घांगुलिता, 83.
दीर्घायुषदेवोपपत्ति, 134.
दुःख, 21, 61, 104.
दुःखज्ञान, 93.
दुःखतः, 97.
दुःखनिरोध, 104.
दुःखमार्गगामिन्, 104.
दुःखसत्ये चत्वार आकारा (four) XCVII.
दुःखसमुदय, 104.
दुःखा (वेदना), 27.
दुःखाः सर्वसंस्काराः, 55.
दुःखाधिवासनाक्षांति, 107.
दुःखे धर्मज्ञानक्षांतिः, 96.
दुःखे धर्मज्ञानं, 96.
दुःखेऽन्वयज्ञानक्षांतिः, 96.
दुःखेऽन्वयज्ञानं, 96.
दुरारोहा, LXIV note.
दुर्गतिभय, 71.
दुर्गंध, 37.
दुर्जया, LXIV note.
दूरंगमा, 64.
दृश्, 59.
दृष्टधर्मवेदनीय, 132.
दृष्टधर्मसम, 103.
दृष्टि, (five) LXVIII.
दृष्टिकषाय, 91.
दृष्टिपरामार्श, 68.
दृष्टिप्राप्त, 103.
देव, 57.
देवकुलंकुल, 103.
देवपुत्रमार, 80.
देवानुस्मृति, 54.
देवी, (four) IV.

देशना, 14.
द्वापरयुग, 88.
द्वीप, (four) CXX.
द्वेष, 139.
धनदा, IV note.
धरणितल, 123.
धर्म, 1, 24, 33, 45.
धर्मचक्रप्रवर्तक, (twelve आकार) CIV.
धर्मचक्षुस्, 66.
धर्मज्ञान, 93.
धर्मदान, 105.
धर्मधातु, 25.
धर्मधारणी, 52.
धर्मनिध्यानक्षांति, 107.
धर्मनैरात्म्य, 116.
धर्मपद, (four) LV.
धर्मप्रतिशरणता, 53.
धर्मप्रतिसंविद्, 51.
धर्मप्रविचयसंबोध्यंग, 49.
धर्ममात्सर्य, 78.
धर्ममेघा, 64.
धर्मलंघन, 131.
धर्मवशिता, 74.
धर्मस्मृत्युपस्थान, 44.
धर्मानुसारिन्, 103.
धर्मानुस्मृति, 54.
धर्मालंघन, 130.
धातु, (eighteen) XXV; (six) LVIII.
धारणी, (four) LII.
धूतगुण, (twelve) LXIII.
धूम, 34.
धृतराष्ट्र, 7.
ध्यान, (four) LXXII; (three) CIX; 17, 18, 82.
ध्यानविमोक्षसमाधिसमापत्तिसंक्लेशव्यवदानव्युत्थानज्ञानबल, 76.
ध्यानाहार, 70.
नरक, 57, 123; see उष्ण°, शीत°.
नरकोपपत्ति, 134.
नागविक्रांतगामिता, 84 (12).
नात्यायतवचनता, 84 (48).
नानात्वसंज्ञा, 79.
नानाधातुज्ञानबल, 76.
नानाधिमुक्तिज्ञानबल, 76.
नामकाय, 31.
नामतिक, 63.
नामरूप, 42.
निःसरणतः, 99.
निर्ग्रंथिशिरता, 84 (8).
निदान, LXII note.
निंदा, 61.
निमित्तोद्ग्रहणात्मिका (संज्ञास्कंध), 28.
निरर्बुद, 122.
निरात्मानः सर्वसंस्काराः, 55.
निरुक्तिप्रतिसंविद्, 51.
निरूपमा, 65.
निरोध, 21.
निरोधज्ञान, 93.
निरोधतः, 99.
निरोधसत्ये चत्वार आकाराः, (four) XCIX.
निरोधसमापत्ति, 82.
निरोधे धर्मज्ञानक्षांतिः, 96.
निरोधे धर्मज्ञानं, 96.
निरोधेऽन्वयज्ञानक्षांतिः, 96.
निरोधेऽन्वयज्ञानं, 96.
निर्माणरति, 127.
नीतार्थप्रतिशरणता, 53.
नील, 34.
नीलदंड, 11.
नेमिंधरगिरि, 125.
नेयार्थप्रतिशरणता, 53.
नैरात्म्य, (two) CXVI.
नैर्घृत, 8.
नैर्याणिक, 100.
नैर्वाणिकमार्गावतरणवैशारद्य, 77.
नैवशाश्वतो नाशाश्वतश्च, 137.
नैवसंज्ञानासंज्ञायतनं, 59.
नैवसंज्ञानासंज्ञायतनोपग, 129.
नैवांतवान्नानंतवांश्च, 137.
नैषद्यिक, 63.
न्यग्रोधपरिमंडलता, 83.
न्यायतः, 100.
पदकाय, 31.
पद्म, 122.
पद्मपाणि, XII note.
पद्मांतक, 11.
परचित्तज्ञान, 20, 93.
परनिर्मितवशवर्तिन्, 127.
परनिष्ठावीर्य, 108.

परभावशून्यता, 41.
परमार्थशून्यता, 41.
परमार्थसत्य, 95.
परं मरणात्, 137.
परिणमना, 14.
परिणायकरत्न, 85.
परिपूर्णव्यंजनता, 84 (24).
परिमंडल, 34.
परिष्कारवशिता, 74.
परीत्तशुभ, 128.
परीत्ताभ, 128.
परोपकारधर्मक्षांति, 107.
पर्वत, (eight) CXXV.
पर्षद्साद्यभय, 71.
पांशुकूलिक, 63.
पांडरा (देवी), 4.
पाताल, (seven) CXXIII.
पापदेशना, 14.
पारमिता, (six) XVII; (ten) XVIII.
पारुष्यं, 56.
पितृवध, 60.
पिपासा, 38.
पीत, 34.
पीनायतभुजलता, 84 (68).
पुण्यप्रसव, 128.
पुण्यबल, 75.
पुण्यसंभार, 117.
पुण्यानुमोदना, 14.
पुद्गल, (eight?) CII.
पुद्गलनैरात्म्य, 116.
पुद्गलप्रतिशरणता, 53.
पुरुषवाक्शब्द, 35.
पुरुषहस्तादिशब्द, 35.
पुष्पमंडिता, LXIV note.
पूजना, 14.
पूर्वनिवासानुस्मृति, 20.
पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानबल, 76.
पूर्वविदेह, 120.
पूर्वांतकोटिपरिज्ञाय, 92.
पृथुचारुमंडलगात्रता, 84 (25).
पृथुललाटता, 84 (72).
पृथ्वी, 10, 38, 39, 58.
पैंडपातिक, 63.
पैशुन्य, 56.
प्रकृतिशून्यता, 41.
प्रज्ञा, (three) CX; 17, 18, 23, 47, 48.
प्रज्ञाचक्षुस्, 66.
प्रज्ञांतक, 11.
प्रज्ञापरिहाणि, 79.
प्रणिधान, (three) CXII.
प्रणिधानवशिता, 74.
प्रणिधि, 18.
प्रणीततः, 99.
प्रतापन, 121.
प्रतिघ, 67.
प्रतिपत्तितः, 100.
प्रतिपत्तिबल, 75.
प्रतिपद्, 104.
प्रतिपुद्गल, (eight, for eighteen) CIII.
प्रतिभानप्रतिसंविद्, 51.
प्रतिभानबल, 75.
प्रतिशरण, (four) LIII.
प्रतिसंविद्, (four) LI.
प्रतिसंख्यानबल, 75.
प्रतिसंख्यानिरोध, 32.
प्रतिसरा (रक्षा), 5.
प्रतीत्यसमुत्पाद, (twelve) XLII.
प्रत्यंतजनपदोपपत्ति, 134.
प्रत्ययतः, 98.
प्रत्यवेक्षणाज्ञान, 94.
प्रत्याहार, 70.
प्रत्युत्पन्नेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानदर्शन, 79.
प्रत्युत्पन्नोऽध्वा, 86.
प्रत्येकयान (I. C.) or प्रत्येकबुद्धयान (F.), 2.
प्रथमध्यान, 72.
प्रदक्षिणगामिता, 84 (15).
प्रदक्षिणावर्तनाभिता, 84 (40)
प्रदक्षिणावर्तैकरोमता, 83.
प्रदान (C.), 30.
प्रदाश, 69.
प्रभवतः, 98.
प्रभाकरी, 64.
प्रभूतजिह्वता, 83.
प्रमाद, 30, 69.
प्रमुदिता, 64.
प्रयोगवीर्य, 108.
प्रलंबबाहुता, 83.
प्रवचन, (nine) LXII.

प्रशंसा, 61.
प्रश्रब्धि, 30, 119.
प्रश्रब्धिसंबोध्यंग, 49.
प्रसन्नगात्रता, 84 (32).
प्रहाण (उत्पन्नानामकुशलानां धर्माणां), 45.
प्रहाणबल, 75.
प्रहाणसंस्कारः (प्रतिपत्त्या), (eight) CXIX.
प्रहीण, 104.
प्राणातिपात, 56.
प्रातिहार्य, (three) CXXXIII.
प्राप्ति, 31.
प्रियवचन, 19.
प्रीतिसंबोध्यंग, 49.
प्रीतिसुख, 72.
प्रेत, 57.
प्लुत, 103.
बद्धमाना, LXIV note.
बल, 43; (five) XLIX; (three) CXIII; (ten) of Bodhisattvas, LXXV; (ten) of a Tathâgata, LXXVI; (पारमिता), 18.
बहिर्धारूप, 59.
बहिर्धाशून्यता, 41.
बिंबप्रतिबिंबोष्ठता, 84 (49).
बुद्ध, (five) III; (रत्न), 1, 119.
बुद्धकपालिनी, XIII note.
बुद्धक्षेत्रपरिशोधक, 112.
बुद्धचक्षुस्, 66.
बुद्धानुस्मृति, 54.
बृहत्फल, 128.
बोधिचित्तोत्पाद (अनुत्तरपूजा), 14, (कुशलमूल) 15.
बोधिपाक्षिका धर्माः, (thirty-seven) XLIII.
बोधिसत्त्व, (eight) XII.
बोध्यंग, (seven) XLIX; 43.
ब्रह्मकायिक, 128.
ब्रह्मपार्षद्य, 128.
ब्रह्मपुरोहित, 128.
ब्रह्मविहार, (four) XVI.
ब्रह्माध, 9.
भद्रकल्प, LXXXVII note.
भय, (five) LXXI.
भव, 42.
भाजनलोक, 89.
भावनामायी (adj. f.), 110.
भावबल, 75.
भावयितव्य, 104.
भावशून्यता, 41.
भूमि, (ten) LXIV; (thirteen) LXV.
भूरि, 104.
भौतिक, (five) XL.
भ्रमरसदृशकेशता, 84 (74).
मंजुश्री, 12.
मणिरत्न, 85.
मति, 30.
मद, 30, 69.
मधु, 126.
मधुर, 36.
मधुरचारुमंजुस्वरता, 84 (54).
मनस्, 24, 25.
मनसिकुर्वीत्, 104.
मनस्कार, 30.
मनुष्य, 57.
मनुष्यकुलंकुल, 103.
मनोज्ञ, 35.
मनोविज्ञान, 25.
मंत्रधारणी, 52.
मंत्रानुसारिणी, 5.
मरणभय, 71.
महाकल्प, 87.
महाचक्रवाड, 124.
महाचल, 123.
महापद्म, 122.
महाबल, 11.
महाब्रह्मन्, 128.
महाभूत, (five) XXXIX.
महामयूरी, V note.
महामैत्री, (three) CXXXI.
महायान, 2.
महारौरव, 121.
महाशून्यता, 41.
मल्लिका, 34.
मांसचक्षुस्, 66.
मातृवध, 60.
मात्सर्य, (five) LXXVIII; 30, 69.
मान, 67, 118.
मानप्रमादादिव्यावर्तक, 113.
मामकी (देवी), 4.
माया, 30, 69.
मार, (four) LXXX.

मारीची, IV note; 5.
मार्ग, 21; cf. आर्याष्टांगिकमार्ग.
मार्गज्ञान, 93.
मार्गतः, 100.
मार्गसत्ये चत्वार आकाराः, (four) C.
मार्गे धर्मज्ञानक्षांतिः, 96.
मार्गे धर्मज्ञानं, 96.
मार्गेऽन्वयज्ञानक्षांतिः, 96.
मार्गेऽन्वयज्ञानं, 96.
मिथ्यादृष्टि, 56, 68, 134.
मिद्ध, 69.
मीमांसासमाधिप्रहाणाय (ऋद्धिपाद), 46.
मुदिता, 16.
मुषितस्मृति, 69.
मुषितस्मृतिता, 79.
मृत्युमार, 80.
मृदुगात्रता, 84 (22).
मृदुजिह्वता, 84 (50).
मृदुतरुणहस्तपादतलता, 83.
मृषावाद, 56.
मृष्टकुक्षिता, 84 (36).
मृष्टगात्रता, 84 (19).
मेघगार्जितघोषता, 84 (53).
मैत्री, 16.
मैत्रीदान, 105.
मैत्रेय, VI note; 12.
मोह, 30, 139.
म्रक्ष, 30, 69.
यथासंस्तरिक, 63.
यम, 8.
यमलोकोपपत्ति, 134.
यमांतक, 11.
यमारि, XI note.
यशस्, 61.
यान, (three) II.
याम, 127.
यामिनी, 13.
युग, (four) LXXXVIII.
युगंधर, 125.
योगिनी, (six) XIII.
योनि, (four) XC.
योनिशः, 104.
यौवराज्यभूमि, LXIV note.
रक्तजिह्वता, 84 (52).
रक्षा, (five) V.
रजस्, 34.
रत्न, (three) I; (seven) of Kakravartins, LXXXV.
रत्नपाणि, XII note.
रत्नसंभव, 3.
रवित, 79.
रस, (six) XXXVI; 24, 25, 26, 33, 40.
रसरसाग्रता, 83.
राग, 67.
रुचिरा, LXIV note.
रूप, 24, 25, 26, 33, 40, 59.
रूपं विषयस्वभावं, XXXIV.
रूपवती, XXIV note.
रूपस्कंध, (eleven) XXVI; 22.
रूपावचरा देवाः, (eighteen) CXXVIII.
रूपिन्, 59.
रोचनी, see लोचनी, 4.
रौरव, 121.
लक्षण, (thirty-two) LXXXIII.
लक्षणशून्यता, 41.
लघुत्व, 38.
लवण, 36.
लाभ, 61, 139.
लाभमात्सर्य, 78.
लोक, (two) LXXXIX.
लोकधर्म, (eight) LXI.
लोकपाल, (four) VII; (eight) VIII; (ten) IX; (fourteen) X.
लोकोत्तरपंचस्कंध, (five) XXIII.
लोचनी, 4.
लोभ, 139.
लोहित, 34.
वज्रधात्वी, IV note.
वज्रपाणि, 12.
वज्रभृकुटी, XIII note.
वज्रवाराही, 13.
वज्रसत्त्व, III note.
वज्रांकुशी, XIII note.
वज्रांबुजा, XIII note.
वंदना, 14.
वरुण, 8.
वर्णमात्सर्य, 78.
वशिता (बोधिसत्त्वानां), (ten) LXXIV.

वसुंधरा, IV note.
वायु, 8, 38, 39, 58.
वाराही, see वज्रवाराही.
विकल्प, (three) CXXXV.
विकल्पसमभावबोधक, 114.
विक्षेप, 69.
विघ्नांतक, 11.
विचार, 30, 69.
विचिकित्सा, 67.
विज्ञान, 22, 42, 58.
विज्ञानप्रतिशरणता, 53.
विज्ञानानंत्यायतन, 59.
विज्ञानानंत्यायतनोपग, 129.
वितर्क, 30, 69.
वितिमिरशुद्धालोकता, 84 (34).
विदर्शन, CXVII note.
विद्या, 104.
विनतक, 125.
विपश्यन, CXVII note.
विपश्यिन्, 6.
विमलप्रभ, 136.
विमला, 64.
विमुक्ति, 23.
विमुक्तिज्ञानदर्शनपरिहाणि, 79.
विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कंध, 23.
विमुक्तिपरिहाणि, 79.
विमोक्ष, (eight) LIX; (three) LXXIII.
विरूढक, 7.
विरूपाक्ष, 7.
विवर्त्तकल्प, LXXXVII note.
विवेकज, 72.
विशालनयनता, 84 (62).
विशुद्धगात्रता, 84 (23).
विशुद्धनेत्रता, 84 (27).
विश्वपाणि, XII note.
विश्वभू, 6.
विषमगंध, 37.
विषय, (six) XXXIII.
विस्रात, 34.
विहिंसा, 30, 69.
वीर्य, (three) CVIII; 17, 18, 30, 47, 48, (ऋद्धिपाद) 46.
वीर्यपरिहाणि, 79.
वीर्यसंबोध्यंग, 49.
वृक्षमूलिक, 63.
वृतालोकसमाधि, 101.
वृत्तकुक्षिता, 84 (35).
वृत्तगात्रता, 84 (18).
वृत्तदंष्ट्रता, 84 (55).
वृषभविक्रांतगामिता, 84 (14).
वेदना, (three) XXVII; 22, 30, 42, 72.
वेदनास्मृत्युपस्थानं, 44.
वैपुल्य, 62.
वैरोचन, 3.
वैशारद्य, (four) LXXVII.
व्यंजनकाय, 31.
व्यंजनप्रतिशरणता, 53.
व्यपगततिलकगात्रता, 84 (43).
व्याकरण, 62.
व्यापाद, 56.
व्यायाम, 119.
शब्द, (eight) XXXV; 24, 25, 26, 33, 40.
शमथ, CXVII note.
शरीर, 137.
शाक्यमुनि, 6.
शाठ्य, 30, 69, 118.
शांतत:, 99.
शांतनिर्वाण, 55.
शाश्वतश्चाशाश्वतश्च, 137.
शाश्वतो लोक:, 137.
शिक्षा, (three) CXL.
शिखिन्, 6.
शीत, 38.
शीतनरक, (eight) CXXII.
शीतवती, 5.
शील, (three) CVI; 17, 18, 23.
शीलव्रतपरामार्श, 68.
शीलानुस्मृति, 54.
शुक्लच्छविता, 83.
शुक्लदंष्ट्रता, 84 (57).
शुक्लभ्रूकता, 84 (66).
शुक्लहनुता, 83.
शुचिगात्रता, 84 (21).
शुचिनासता, 84 (61).
शुचिसमुदाचारता, 84 (42).
शुभकृत्स्न, 128.
शून्य, 59.
शून्यकल्प, 87.

शून्यतः, 73, 97.
शून्यता, (twenty) XLI.
शून्यताशून्यता, 41.
शूरंगम, 136.
(शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायास), 42.
शोष, 118.
श्माशानिक, 63.
श्रद्धा, 30, 47, 48, 119.
श्रद्धांग, (four) LXXXI.
श्रद्धानुसारिन्, 103.
श्रद्धाविमुक्ति, 103.
श्रावकयान, 2.
श्रीवत्समुक्तिकनंद्यावर्त्तलक्षितपाणिपादतलता, 84 (80).
श्रुतमयी (adj. f.), 110.
श्रोत्र, 24, 25, 26.
श्रोत्रविज्ञान, 25.
श्लक्ष्णत्व, 38.
षडायतन, 42.
संरक्षण (उत्पन्नानां कुशलमूलानां), 45.
संवर्त्तकल्प, LXXXVII note.
संवृतिज्ञान, 93.
संवृतिसत्य, 95.
संस्कार, (two) XXIX; 22, 42.
संस्कारसमन्वागत, 46.
संस्कृतशून्यता, 41.
संस्वेदज, 90.
सकृदागामिन्, 102.
सकृदागामिफल, 103.
सकृदागामिफलप्रतिपन्नक, 102.
संग्रहवस्तु, (four) XIX.
संघ, 1.
संघभेद, 60.
संघात, 121.
संघानुस्मृति, 54.
संचारणी, 13.
संचेतनिकाहार, 70.
संजीव, 121, 123.
संज्ञा, 22, 30.
संज्ञावेदयितनिरोध, 59.
संज्ञास्कंध, (one) XXVIII.
सत्कायदृष्टि, 68.
सत्त्वकषाय, 91.
सत्त्वलंघन, 131.
सत्त्वलोक, 89.
सत्त्वाध्य, (three) XCII.
सत्त्वार्थक्रियाशील, 106.
सत्त्वार्थप्रबंधिक, 112.
सत्त्वार्थाभावक, 111.
सत्त्वाल्ंघन (?), 130.
सत्त्वेंद्रियपरापरज्ञानबल, 76.
सत्य, (two) XCV.
सत्याभोग, 118.
सत्यार्थोपायपरोक्ष, 114.
सदोषापकर्षध्यान, 109.
संतिरणविकल्प, 135.
संत्रासनी, 13.
संनाहवीर्य, 108.
सप्रोत्सदता, 83.
सभागता, 31.
समकर्णता, 84 (69).
समक्रमता, 84 (26).
समगंध, 37.
समचत्वारिंशद्दंतता, 83.
समताज्ञान, 94.
समदंष्ट्रता, 84 (58).
समदंतता, 83.
समंतप्रभा, 65.
समंतप्रासादिकता, 84 (41)
समंतभद्र, 12.
समाधि, (four) CI; (fou
CXXXVI; 23, 30, 4
48.
समाधिपरिहाणि, 79.
समाधिबल, 75.
समाधिसंबोध्यंग, 49.
समाध्यावरण, (six) CXVII
समानार्थता, 19.
समाप्ति, 31.
समुत्पाद (अनुत्पन्नानां कुशल
मूलानां), 45.
समुदय, 21.
समुदयज्ञान, 93.
समुदयतः, 98.
समुदयसत्ये चत्वार आकार
(four) XCVIII.
समुदये धर्मज्ञानक्षांतिः, 96.
समुदये धर्मज्ञानं, 96.
समुदयेऽन्वयज्ञानक्षांतिः, 96.
समुदयेऽन्वयज्ञानं, 96.
संपत्प्रदा, IV note.
संप्रजन्य, 119.

संभराज, 11.
संभार, (two) CXVII.
संभारशील, 106.
संभिन्नप्रलाप, 56.
सम्यक्कर्मांत, 50.
सम्यक्प्रहाण, (four) XLV; 43.
सम्यक्संकल्प, 50.
सम्यक्समाधि, 50.
सम्यक्स्मृति, 50.
सम्यगाजीव, 50.
सम्यग्दृष्टि, 50.
सम्यग्वाच्, 50.
सम्यग्व्यायाम, 50.
सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्ति, 79.
सर्वत्रगामिनीप्रतिपत्तिज्ञानबलं, 76.
सर्वधर्मशून्यता, 41.
सर्वनिवरणविष्कंभिन्, 12.
सर्वमनस्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्ति, 79.
सर्ववाक्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुपरिवृत्ति, 79.
सर्वसत्त्वावबोधक, 111.
सर्वास्तानप्रुत, 103.
सविचार, 72.
सवितर्क, 72.
सहजविकल्प, 135.
साक्षात्कर्तव्य, 104.
साक्षात्कृत, 104.
सागर, (seven) CXXVI.
सात, 34.
साधुमती, 64.
सारकल्प, 87.
साहस्रप्रमर्दनी, 5.
सिंहपूर्वार्धकायता, 83.
सिंहविक्रांतगामिता, 84 (11).
सिंहविक्रीडित, 136.
सिंहहनुता, 83.
सितासितकमलदलनयनता, 84 (64).
सुकुमारगात्रता, 84 (28).
सुख, 61, 72.
सुखवैहारिकध्यान, 109.
सुखा (वेदना), 27.
सुगंध, 37.
सुदर्शन, 125, 128.
सुदुर्जया, 64.
सुदृश, 128.
सुपरिपूर्णोत्तमांगता, 84 (73).
सुप्रतिष्ठितपाणिपादतलता, 83.
सुमेरु, 125.
सुरभिकेशता, 84 (79).
सुरा, 126.
सुलक्षणशून्यता, 41.
सुवर्णवर्णता, 83.
सुविभक्तांगप्रत्यंगता, 84 (33).
सुविशुद्धधर्मधातुज्ञान, 94.
सुसंवृतस्कंधता, 83.
सुस्थानप्राबंधिक, 112.
सुस्निग्धभ्रूकता, 84 (67).
सूत्र, 62.
सूर्य, 10.
स्कंध, (five) XXII.
स्कंधमार, 80.
स्खलित, 79.
स्त्यान, 30, 69.
स्त्रीरत्न, 85.
स्थानास्थानज्ञानबल, 76.
स्थिति, 31.
स्निग्धनखता, 84 (2).
स्निग्धपाणिलेखता, 84 (45).
स्पर्श, 24, 25, 26, 30, 33, 40, 42.
स्पर्शाहार, 70.
स्प्रष्टव्य, (eleven) XXXVIII.
स्मृति, 30, 47, 48, 119.
स्मृतिपरिहाणि, 79.
स्मृतिसंबोध्यंग, 49.
स्मृत्युपस्थान, (four) XLIV; 43.
स्रोतआपन्न, 102, 103.
स्रोतआपन्नफलप्रतिपन्नक, 102.
स्वभावशून्यता, 41.
हंसविक्रांतगामिता, 83, 84 (13).
हरित, 34.
हस्तिरत्न, 85.
हाहाधर, 122.
हीनयान, II note.
हेतुतः, 98.
ह्रस्व, 34.
ह्री, 30, 69.

शून्यतः, 73, 97.
शून्यता, (twenty) XLI.
शून्यताशून्यता, 41.
शूरंगम, 136.
(शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायास), 42.
शोष, 118.
श्माशानिक, 63.
श्रद्धा, 30, 47, 48, 119.
श्रद्धांग, (four) LXXXI.
श्रद्धानुसारिन्, 103.
श्रद्धाविमुक्ति, 103.
श्रावकयान, 2.
श्रीवत्समुक्तिकनंद्यावर्त्तलक्षितपाणिपादतलता, 84 (80).
श्रुतमयी (adj. f.), 110.
श्रोत्र, 24, 25, 26.
श्रोत्रविज्ञान, 25.
श्लक्ष्णत्व, 38.
षडायतन, 42.
संरक्षण (उत्पन्नानां कुशलमूलानां), 45.
संवर्त्तकल्प, LXXXVII note.
संवृतिज्ञान, 93.
संवृतिसत्य, 95.
संस्कार, (two) XXIX; 22, 42.
संस्कारसमन्वागत, 46.
संस्कृतशून्यता, 41.
संस्वेदज, 90.
सकृदागामिन्, 102.
सकृदागामिफल, 103.
सकृदागामिफलप्रतिपन्नक, 102.
संग्रहवस्तु, (four) XIX.
संघ, 1.
संघभेद, 60.
संघात, 121.
संघानुस्मृति, 54.
संचारणी, 13.
संचेतनिकाहार, 70.
संजीव, 121, 123.
संज्ञा, 22, 30.
संज्ञावेदयितनिरोध, 59.
संज्ञास्कंध, (one) XXVIII.
सत्कायदृष्टि, 68.
सत्त्वकषाय, 91.
सत्त्वलंघन, 131.
सत्त्वलोक, 89.
सत्त्वाध्य, (three) XCII.
सत्त्वार्थक्रियाशील, 106.
सत्त्वार्थप्रबंधिक, 112.
सत्त्वार्थाभावक, 111.
सत्त्वालंघन (?), 130.
सत्त्वेंद्रियपरापरज्ञानबल, 76.
सत्य, (two) XCV.
सत्याभोग, 118.
सत्यार्थोपायपरोक्ष, 114.
सदोषापकर्षध्यान, 109.
संतिरणविकल्प, 135.
संत्रासनी, 13.
संनाहवीर्य, 108.
सप्रोत्सदता, 83.
सभागता, 31.
समकर्णता, 84 (69).
समक्रमता, 84 (26).
समगंध, 37.
समचत्वारिंशद्दंतता, 83.
समताज्ञान, 94.
समदंष्ट्रता, 84 (58).
समदंतता, 83.
समंतप्रभा, 65.
समंतप्रासादिकता, 84 (41)
समंतभद्र, 12.
समाधि, (four) CI; (fou
CXXXVI; 23, 30, 4
48.
समाधिपरिहाणि, 79.
समाधिबल, 75.
समाधिसंबोध्यंग, 49.
समाध्यावरण, (six) CXVIII
समानार्थता, 19.
समाप्ति, 31.
समुत्पाद (अनुत्पन्नानां कुशल
मूलानां), 45.
समुदय, 21.
समुदयज्ञान, 93.
समुदयतः, 98.
समुदयसत्ये चत्वार आकारा
(four) XCVIII.
समुदये धर्मज्ञानक्षांतिः, 96.
समुदये धर्मज्ञानं, 96.
समुदयेऽन्वयज्ञानक्षांतिः, 96.
समुदयेऽन्वयज्ञानं, 96.
संपत्प्रदा, IV note.
संप्रजन्य, 119.

संभराज, 11.
संभार, (two) CXVII.
संभारशील, 106.
संभिन्नप्रलाप, 56.
सम्यक्कर्मान्त, 50.
सम्यक्प्रहाण, (four) XLV; 43.
सम्यक्संकल्प, 50.
सम्यक्समाधि, 50.
सम्यक्स्मृति, 50.
सम्यगाजीव, 50.
सम्यग्दृष्टि, 50.
सम्यग्वाच्, 50.
सम्यग्व्यायाम, 50.
सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानु-
परिवृत्ति, 79.
सर्वत्रगामिनीप्रतिपत्तिज्ञानबलं,
76.
सर्वधर्मशून्यता, 41.
सर्वनिवरणविष्कंभिन्, 12.
सर्वमनस्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानु-
परिवृत्ति, 79.
सर्ववाक्कर्मज्ञानपूर्वंगमज्ञानानुप-
रिवृत्ति, 79.
सर्वसत्त्वावबोधक, 111.
सर्वास्तानसुत, 103.
सविचार, 72.
सवितर्क, 72.
सहजविकल्प, 135.
साक्षात्कर्तव्य, 104.
साक्षात्कृत, 104.
सागर, (seven) CXXVI.
सात, 34.
साधुमती, 64.
सारकल्प, 87.
साहस्रप्रमर्दनी, 5.
सिंहपूर्वार्धकायता, 83.
सिंहविक्रांतगामिता, 84 (11).
सिंहविक्रीडित, 136.
सिंहहनुता, 83.
सितासितकमलदलनयनता,
84 (64).
सुकुमारगात्रता, 84 (28).
सुख, 61, 72.
सुखवैहारिकध्यान, 109.
सुखा (वेदना), 27.
सुगंध, 37.
सुदर्शन, 125, 128.
सुदुर्जया, 64.
सुदृश, 128.
सुपरिपूर्णोत्तमांगता, 84 (73).
सुप्रतिष्ठितपाणिपादतलता, 83.
सुमेरु, 125.
सुरभिकेशता, 84 (79).
सुरा, 126.
सुलक्षणशून्यता, 41.
सुवर्णवर्णता, 83.
सुविभक्तांगप्रत्यंगता, 84 (33).
सुविशुद्धधर्मधातुज्ञान, 94.
सुसंवृतस्कंधता, 83.
सुस्थानप्राबंधिक, 112.
सुस्निग्धभ्रूकता, 84 (67).
सूत्र, 62.
सूर्य, 10.
स्कंध, (five) XXII.
स्कंधमार, 80.
स्खलित, 79.
स्त्यान, 30, 69.
स्त्रीरत्न, 85.
स्थानास्थानज्ञानबल, 76.
स्थिति, 31.
स्निग्धनखता, 84 (2).
स्निग्धपाणिलेखता, 84 (45).
स्पर्श, 24, 25, 26, 30, 33,
40, 42.
स्पर्शाहार, 70.
स्प्रष्टव्य, (eleven) XXXVIII.
स्मृति, 30, 47, 48, 119.
स्मृतिपरिहाणि, 79.
स्मृतिसंबोध्यंग, 49.
स्मृत्युपस्थान, (four) XLIV;
43.
स्रोतआपन्न, 102, 103.
स्रोतआपन्नफलप्रतिपन्नक, 102.
स्वभावशून्यता, 41.
हंसविक्रांतगामिता, 83, 84
(13).
हरित, 34.
हस्तिरत्न, 85.
हाहाधर, 122.
हीनयान, II note.
हेतुतः, 98.
ह्रस्व, 34.
ह्री, 30, 69.

CORRIGENDA AND ADDENDA.

Page 2, line 3 from bottom, instead of MSS. read MS.
P. 3, l. 8, वज्रा वाराही ?
P. 3, l. 6 f. b., instead of १ read ७
P. 4, l. 6 f. b., instead of C. read F.
P. 4, l. 2 f. b., instead of I. read C., and add I. समानर्था
P. 5, l. 8 f. b., put [13] over काय
P. 5, l. 2 f. b., put I. before श्रोत, C. before मन
P. 5, l. 1 f. b., add I. रूपशब्दगंध°
P. 6, l. 3, read ऽविज्ञप्ति
P. 6, l. 1 f. b., अविर्त° and चारश्चेति
P. 7, l. 7 f. b., insert I. before °का

Anecdota Oxoniensia.

The English Manuscripts of the Nicomachean Ethics, described in relation to Bekker's Manuscripts and other Sources. By J. A. STEWART, M.A. 3*s.* 6*d.*

Aristotle's Physics, Book VII. Collation of various MSS.; with Introduction by R. SHUTE, M.A. 2*s.*

Nonius Marcellus, de Compendiosa Doctrina, Harleian MS. 2719. Collated by J. H. ONIONS, M.A. 3*s.* 6*d.*

Bentley's Plautine Emendations. From his copy of Gronovius. By E. A. SONNENSCHEIN, M.A. 2*s.* 6*d.*

Collatio Cod. Harleiani 2610 *Ouidii Metamorphoseon I, II, III.* 1–622; *Epigrammata Latina XXIV ex Codicibus Bodleianis et Sangallensibus; Glossae in Apollinarem Sidonium ex Codice Digbeiano* 172. By ROBINSON ELLIS, M.A. 4*s.*

Commentary on Ezra and Nehemiah. By Rabbi Saadiah. Edited by H. J. MATHEWS, M.A. 3*s.* 6*d.*

The Book of the Bee. The Syriac Text, edited, with an English Translation, by E. A. W. BUDGE, B.A. [*In the Press.*]

Buddhist Texts from Japan.

I. Vagra*kkh*edikâ. Edited by F. MAX MÜLLER, M.A. 3*s.* 6*d.*

II. Sukhâvatî Vyûha. Description of Sukhâvatî, the Land of Bliss. Edited by F. MAX MÜLLER, M.A., and BUNYIU NANJIO, Priest of the Eastern Hongwanzi in Japan. 7*s.* 6*d.*

III. The Ancient Palm-leaves containing the Pra*gñ*â-Pâramitâ-H*ri*daya-Sûtra and the Ush*n*isha-Vigaya-Dhâranî, edited by F. MAX MÜLLER, M.A., and BUNYIU NANJIO, M.A. With an Appendix by G. BÜHLER. 10*s.*

IV. Dharma-Sa*m*graha, an Ancient Glossary of Buddhist Terms. Prepared for publication by KENJIU KASAWARA, and, after his death, edited by F. MAX MÜLLER and H. WENZEL. 7*s.* 6*d.* [*Just Published.*]

The Sarvânukramanî. Edited by A. A. MACDONELL, M.A. [*In the Press.*]

Sinonoma Bartholomei; A Glossary from a Fourteenth-Century MS. in the Library of Pembroke College, Oxford. Edited by J. L. G. MOWAT, M.A. 3*s.* 6*d.*

The Saltair Na Rann. A collection of Early Middle-Irish Poems. Edited from a MS. in the Bodleian Library, by WHITLEY STOKES, LL.D. 7*s.* 6*d.*

Cath Finntrága; The Battle of Ventry Bay. Edited by KUNO MEYER, Phil. Doc. 6*s.*

ACADEMIA OXONIENSIS.

SAPIENTIÆ ET FELICITATIS